

ALFONSO BUENAVENTURA

RACONS
ESPECIALS
DE MENORCA:

SA MESQUIDA

BIBLIOTECA MARÍTIMA MENORQUINA

ALFONSO BUENAVENTURA

RACONS
ESPECIALS
DE MENORCA:
SA MESQUIDA

BIBLIOTECA MARÍTIMA MENORQUINA

Copyright, maquetació i disseny: **Alfonso Buenaventura Pons**

1a edició: **desembre de 2007**

Assessorament Lingüístic: **Ciceró Pascual Cardona**

Assessorament tècnic: **Joan Capó Pons. Tècnic de sistemes (Maó)**

Foto portada cedida per: **Markusphotos_**

Dipòsit Legal: **ME-525/2007**

ISBN de l'obra completa: ISBN (10) **84-935569-0-4** ISBN (13) **978-84-935569-0-7**

ISBN del vol. 1: ISBN (10) **84-935569-1-2** ISBN (13) **978-84-935569-1-4**

“Racons especials de Menorca: Sa Mesquida”. Separata del tom. 1

Publicat en PDF el mes d'octubre de 2024

Agraïments i reconeixements

Es vol agrair la ajuda i aportació a l'hora de compilar aquesta obra a les persones següents, algunes d'elles que, desgraciadament, ja no es troben entre nosaltres:

Isaac Olives i Ena Mercadal, Arturo Bagur Mercadal, Francisco Cerdá, Biel Olivar, Berto Cerdá, Paco Goñalons, Pedro Goñalons, Paco Marcos, Francisca Elías (Paquita "París"), José Sintés Pons (Pepe "Moixineta"), Juan Miguel Llull i Isabel Sirerol, i Mateo Meliá Vives (Agencia Meliá Vives).

Pel que fa a les matges:

Isaac Pons Olives, Biel Olivar (panoràmiques de postes y sortides de sol), **Berto Cerdá, Xisco Sturla (Foto Sturla), Paco Goñalons i Ana Sintés, Paco Marcos, Francisca Elías (Paquita "París"), Juan Miguel Llull, José Cerdá Fortuny, Arturo Bagur Mercadal, Paco Buenaventura, Markusphotos_, Juana Saura** (viuda d'en Bià Vinent), **Arxiu Diari Menorca (Gemma Andreu i Javier Coll), GOB Menorca** (la resta és del mateix autor).

L'autor d'aquesta història vol reconèixer, també, la valuosa i eficient col·laboració portada a terme per **Isaac Olives Vidal** a l'hora de realitzar aquesta història.

Introducció i objecte

Menorca ha estat sempre una terra de paratges costaners i inacabables indrets màgics vora la mar. I també una illa amb una activitat constant als seus ports, en que les anades y vingudes de navegants i pescadors han significat els ingredients essencials de la cultura del poble menorquí avui en dia.

El fet que Menorca sigui una illa petita enmig de la immensitat de la mar ha estat motiu i causa que els seus habitants tinguin una inclinació i una atracció especial cap al medi marí, als diferents elements que conformen el seu entorn i als homes i dones que hi han tingut o hi tenen relació.

Els motius que han mogut a l'autor a dur a terme aquesta història -especialment dedicada a formar la biblioteca de bord ("Biblioteca Marítima Menorquina"), de la caseta vora la mar i per a tots aquells que se senten interessats amb la història de Menorca i la seva gent- han estat precisament aquesta inquietut i poder d'atracció que exerceix aquest poderós mitjà damunt d'un gran nombre de menorquins i residents a l'illa.

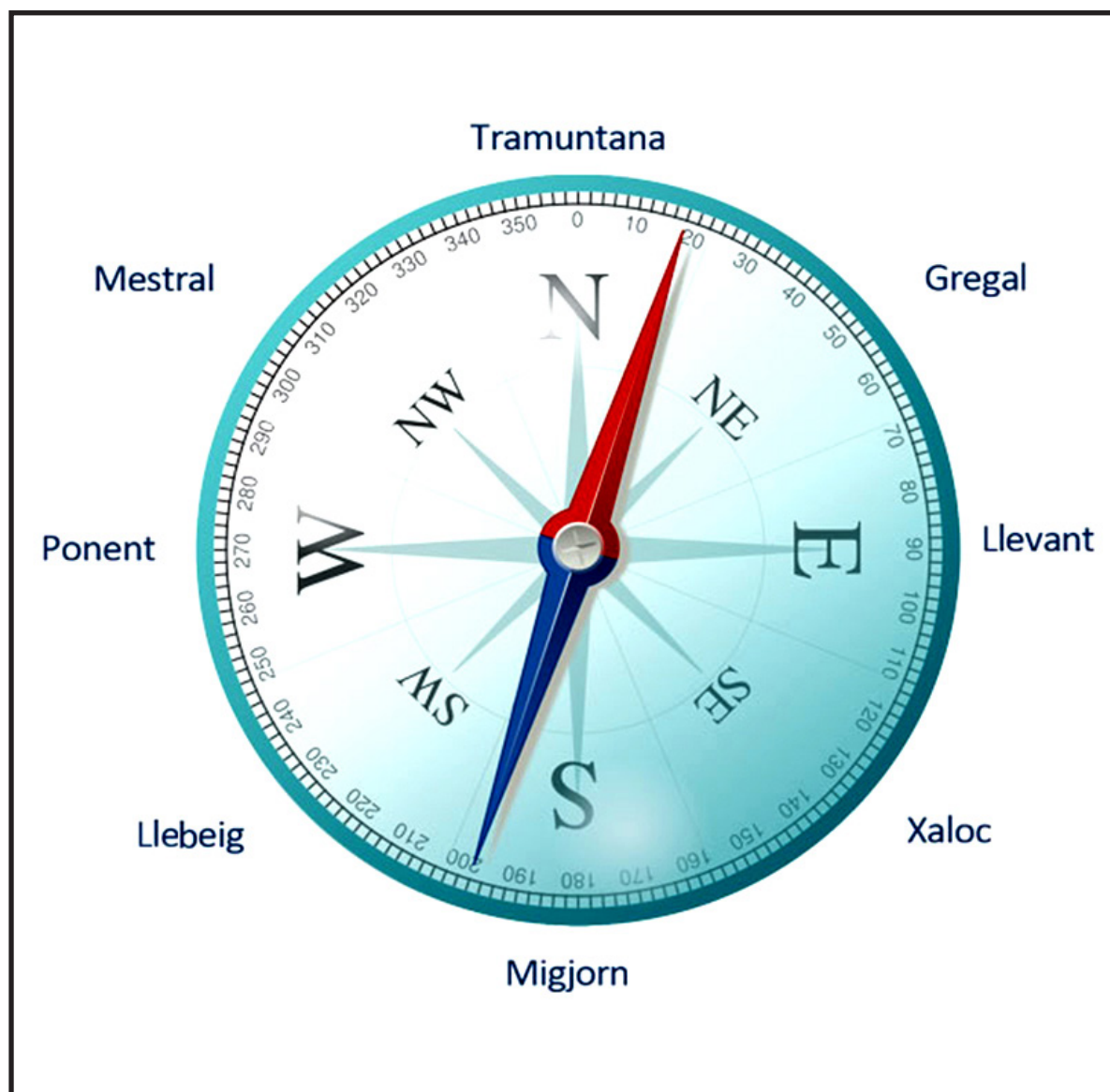
Són molts els homes que al llarg de la història han fet feina, han donat la vida, s'han alimentat, o han hagut de viure els moments més angoixants a la mar. Homes entranyables, adornats amb un preuat i característic do de gents, respectats pels seus paisans i, per desgràcia, alguns d'ells ja desapareguts però, no obstant açò, els seus fets, els seus gestos, les seves proeses, la seva vida a bord i el seu caràcter, han estat suficients com per deixar la seva petjada indeleble entre tots noltros. És allò que es diu que "mentre es pugui parlar d'una persona, sempre estarà present al nostre costat, com si no s'en hagués anat..."

Idò, aquest va ser precisament un dels motius principals que van induir a aquest autor a anar creant la seva "Biblioteca Marítima Menorquina", en la qual tingués especial reflex aquesta raça d'homes i dones especials que anirien contant les seves vides, les seves angoixes i els seus bons moments: estiuejants, pescadors, mariners, etc.

Alguns d'aquells fantàstics col·laboradors i/o protagonistes, per desgràcia, ja no hi són entre noltros. Per aquest motiu i per no perdre aquell llegat que ens van deixar, creiem es prou motiu per la publicació d'aquesta "separata", en aquest cas de **Sa Mesquida**, d'aquella publicació.

Moltes gràcies a tots!

L'autor

ÍNDIX D'AQUEST VOLUM DEDICAT A SA MESQUIDA

Introducció i objecte	9
Sa Mesquida	13
Dades geogràfiques	15
De la Torre de defensa dels Anglesos	24
Guerres i visites reials	32
Sa Mesquida, una colònia quasi familiar	48
De les antigues costums dels pioners	55
Una Associació de Veïns activa	65
Un enclavament dotat de generós anecdotari	87
Una platja estimada pels ecologistes	157
L'autor	181

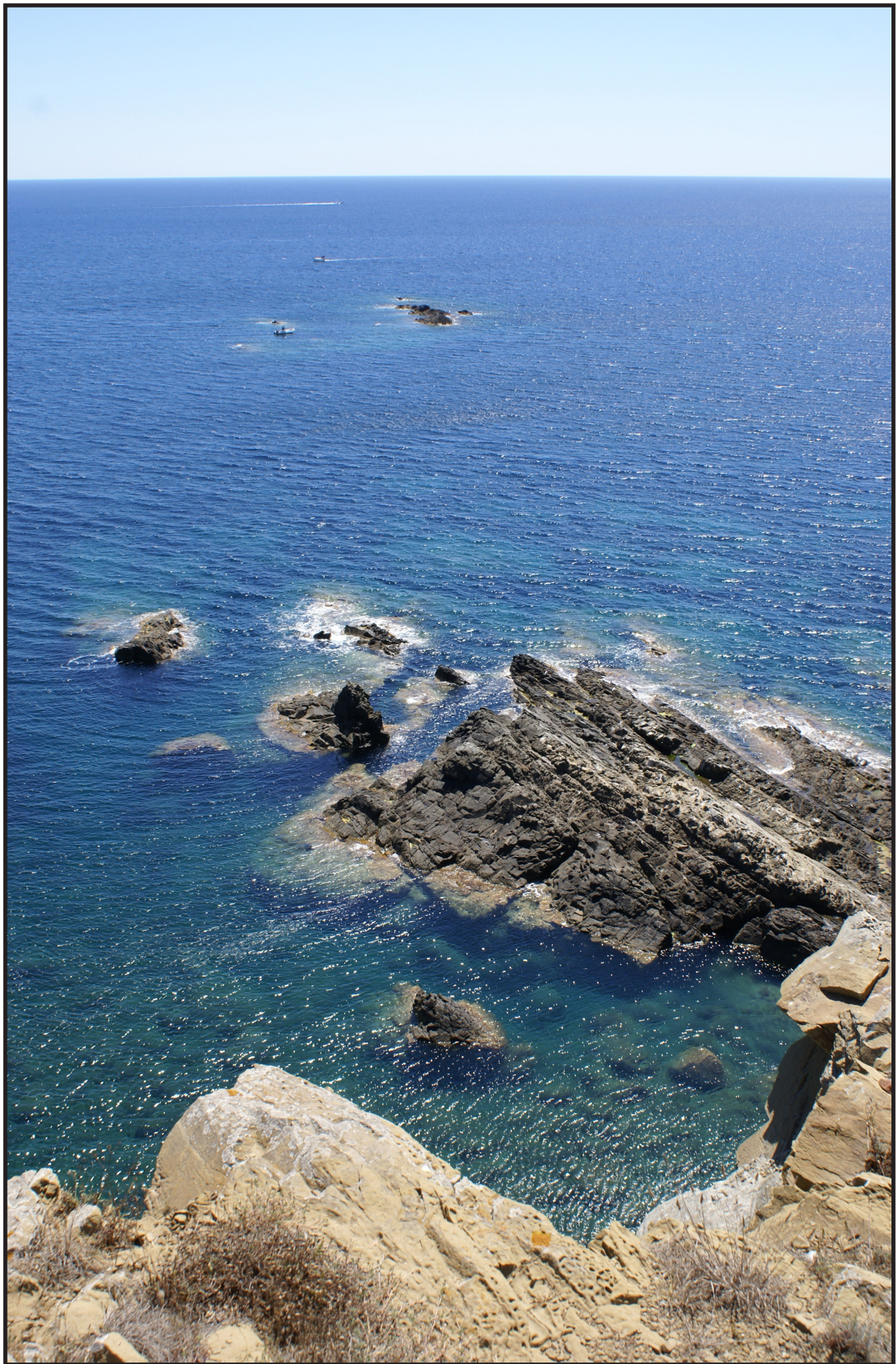
Sa Mesquida

TORRE DE SA MESQUIDA: HERÈNCIA DELS ANGLESOS

Si **Es Grau** representa un dels llocs d'estiu de vorera més estimats per part de la població maonesa, no ho és manco un altre indret emplaçat unes poques milles més cap al sud: **Sa Mesquida**. Aquesta colònia ha anat creixent any rere any i, avui dia, ha esdevingut en un petit poblet. Ja en fa molts que van començar a construir-se les primeres casetes, el mateix que va passar a Es Grau. Casetes edificades pedra a pedra pels mateixos propietaris, com ens ho ha explicat n'Isaac Olives, a qui s'agraeix la seva impagable cooperació en la reconstrucció d'aquesta història.

Aquesta història, publicada amb tom individual, esdevé de la nostra antiga publicació "**Menorca. Illa, mar i homes. Tom 1**", esgotada en l'actualitat, i el seu contingut ha estat ampliat amb més imatges que hem pogut recollir, i que esperam tenguí, quand menys, la mateixa aprovació que va tindre aquella edició.

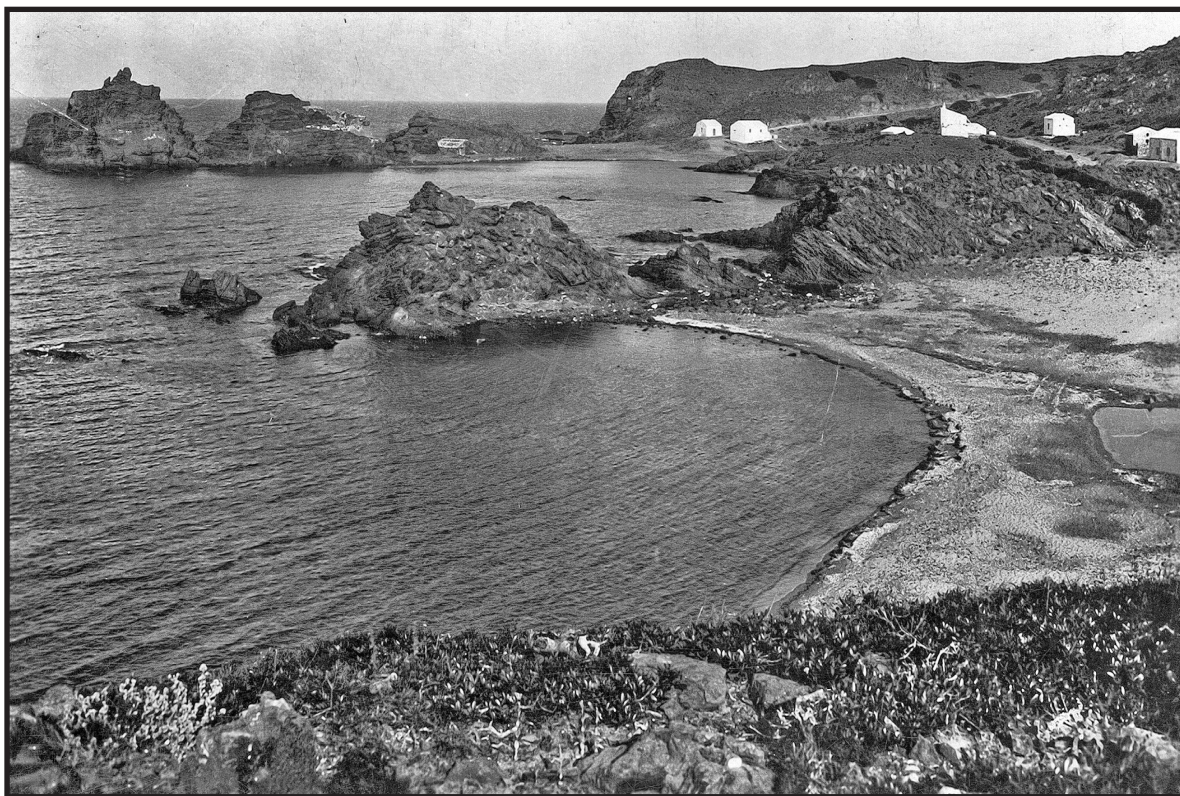

SA PLATJA DE SA MESQUIDA I LA SEVA CASETA BLANCA, UN PARATGE IDEAL

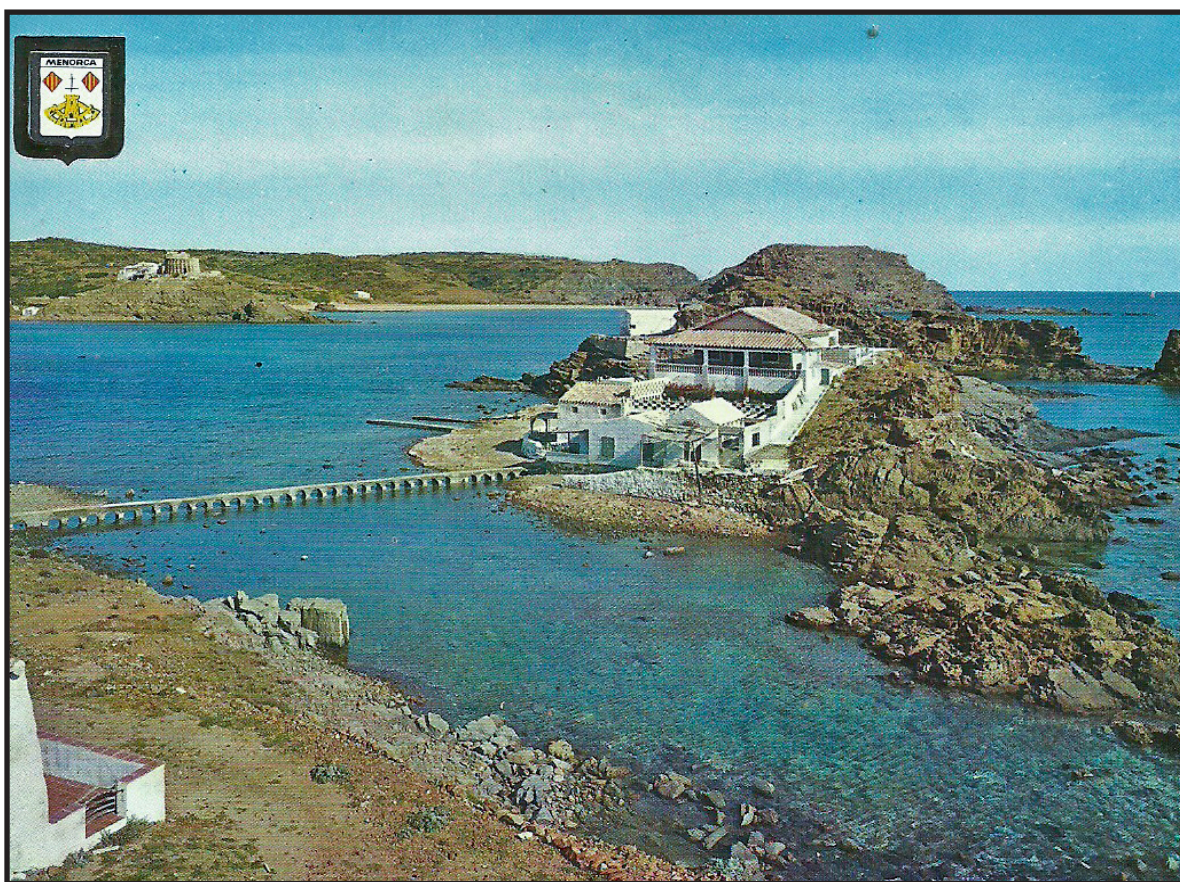
Dades geogràfiques

Sa Mesquida està situada al nord-est de Menorca i a uns quatre quilòmetres de Maó. La colònia de sa Mesquida suposa (tal com succeeix un poc més al nord amb es Grau) un dels llocs més clàssics d'estiueig menorquí que, malgrat la seva proximitat a la població a què pertany, ha estat capaç de conservar aquell regust dels nuclis costaners d'abans, evitant l'implacable deterioració vinguda de la mà del progrés fins a l'extrem de desfigurar les zones que han passat a ser típicament turístiques, tal com succeeix a altres indrets menorquins. No obstant açò, els més veterans que encara viuen o passen els seus estius allà, troben molt a faltar aquells temps que tots els residents hi vivien formant pràcticament una família, en què eren freqüents els actes de consens com els sopars col·lectius (on cada mestressa posava tota la seva cura per tal d'aportar les millors especialitats culinàries), que també s'organitzaven les típiques partides de cartes ("truc", "set i mig" i d'altres), es celebraven col·lectivament festes onomàstiques, d'aniversari i demés, o es muntaven excursions de pesca que acabaven amb una bona caldereta o amb una fregida de serrans, moltes vegades, fins i tot a la vorera de la mar.

Tot aquell bon regust de boca a poc a poc ha anat quedant oblidat, i és que la que fins ara era una colònia estival amb deu o vint casetes construïdes gairebé totes pels seus mateixos propietaris, a les quals anaven a romandre les famílies, completes o en part, els caps de setmana i havien de fer el viatge en molts casos amb bicicleta, a peu o sobre qualche bístia enganxada a un carretó, ara ha canviat

SA MESQUIDA AMB LES SEVES PRIMERES CASETES ESTIUENQUES. ES POT VEURE QUE S'ILLOT ESTAVA UNIT A TERRA FERMA (ISAAC OLIVES)

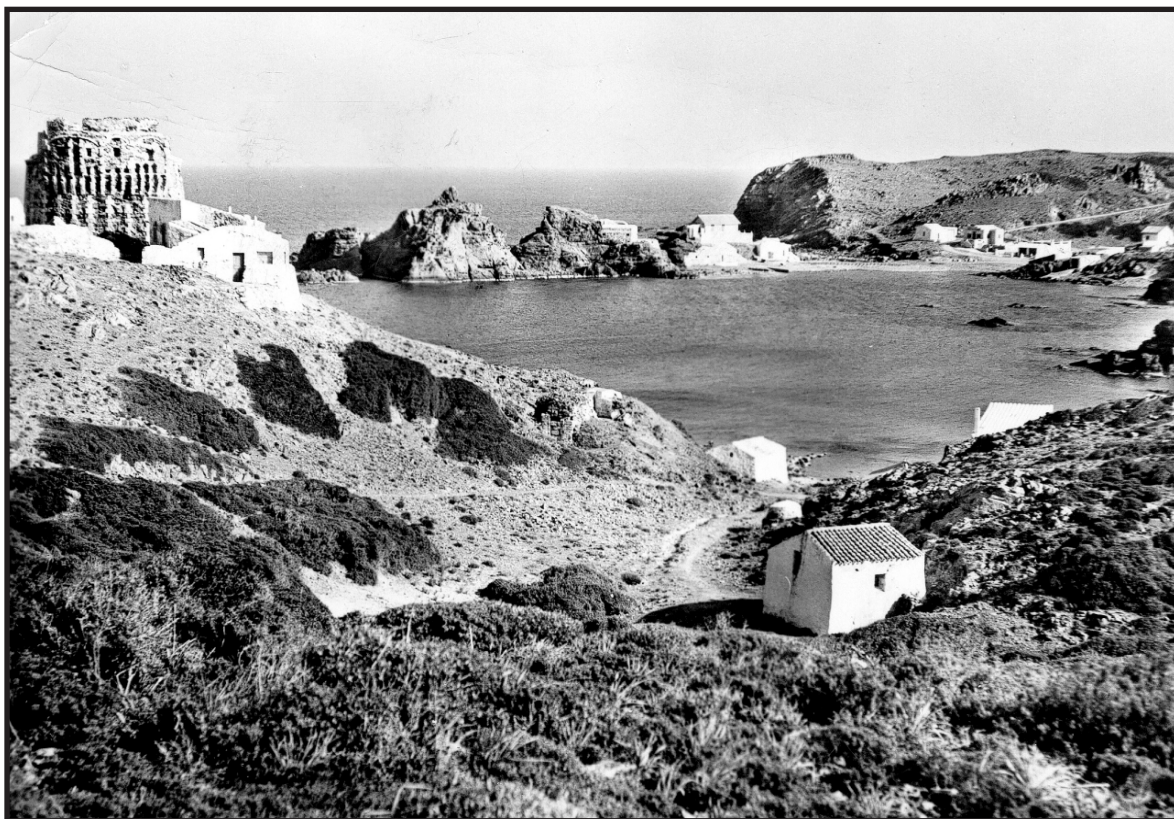
SA MESQUIDA 1960 (JOAN ESTELRICH, FOTOS ANTIGUAS DE MENORCA)

en el seu desenvolupament quotidià. Les famílies maoneses feien en gran part el trajecte que separa la colònia del poble a peu, i carregaven amb tots els queviures i els ormejos necessaris en paners i senalles; embarcaven en un dels bots d'en Reynés per creuar les aigües netes del port, i una vegada a la riba oposada, emprendre la marxa xano-xano pel camí polsegós cap a la seva estimada cala, açò si, una vegada s'hagués satisfet en Tòfol, el guarda del lloc de Sant Antoni, a les barreres de l'entrada del camí, pagant el peatge imposat pel propietari. Per açò, hi havia edificada una petita caseta que no fa molts anys va ser enderrocada (més o manco, el que encara succeeix per anar a certes platges del terme de Ciutadella).

Més endavant, arribarien els primers automòbils i camionetes per traslladar grups i famílies i, amb l'augment de les facilitats en el transport i amb la popularització de les platges, aquell petit grup de casetes va anar creixent, lentament i imparablement. Després, arribà l'asfaltat fins a acabar en la ruptura del que fins a llavors havia estat un nucli de casetes típiques, per prendre l'aspecte actual de la seva mescla amb edificis que han emprat els darrers conceptes en matèria de

PASSAT I ACTUALITAT: LA TORRE DE DEFENSA CONSTRUÏDA PELS ANGELOSOS I UNA EM-BARCACIÓ TURÍSTICA DELS NOSTRES DIES NAVEGANT AL SEU PEU (ARTEFOTO)

**IMATGE D'ANTANY. PRIMERES CASETES I S'ILLOT COM A UN APÈNDIX DE TERRA FERMA
(CORT. ISAAC OLIVES)**

disseny constructiu (malgrat que aquestes actuacions siguin defensades afer-
rissadament per part dels tècnics en la matèria). I amb açò, el blanc immaculat
dominant i característic, així com la uniformitat de tota la vida d'aquest tipus de
colònies o agrupacions d'habitatges típics menorquins de vorera es va veure
esquitxat amb una variada carta d'estructures de totes les formes i colors. A
més, el progrés va dur amb si, també la televisió, i es perderen les vetllades a

VISTA PARCIAL DE LA ZONA DE PONENT D'ES TORRENT (ARTEFOTO)

ZONA DE SA BAIXADA, AVUI (ARTEFOTO)

PERSPECTIVA DE LA ZONA DE LLEVANT D'ES TORRENT, AVUI (ARTEFOTO)

VISTA PARCIAL DE SA MESQUIDA VELLA DES D'ES PA GROS (ARTEFOTO)

ANTIGA IMATGE D'UNA POSTAL COMERCIAL DE PRINCIPIS DEL SEGLE PASSAT ON ES POT VEURE LA TORRE I ELS SEUS ANNEXOS (CORT. ISAAC OLIVES)

la fresca, ja que la gent se va anar tancant a casa seva, al mateix temps que s'anava aïllant del seu entorn, fins i tot el més proper.

Però no tot s'ha d'observar-ho des d'aquest mateix prisma negatiu: per sort, el seu espaiós i esplèndid arenal continua completament verge, net i daurat, en part gràcies a la defensa dels seus moradors de sempre i, la resta, per la també incansable aportació del GOB-Menorca (Grup Balear d'Ornitologia i Defensa de la Naturalesa) que procura recuperar la zona dunar que la envolta. Aquest arenal, que neix al mateix peu del Pa Gros, està format per una platja amb l'arena característica del

UNA PANORÀMICA PRESA DES DE SA BAIXADA A SA PLATJA

DETALL D'UNA EXCURSIÓ D'UN GRUP D'AMICS (IMATGE CORTESIA D'ISAAC OLIVES)

nord de la costa menorquina, daurada i gruixuda, d'uns 320 m de llargària per uns 80 m d'amplària, con s'ha dit, sense urbanitzar i oberta al llevant. I per què no dir-ho, és una platja en què s'han conegut moltes parelles que, amb el temps, han acabat fent les seves vides, o també s'hi han celebrat festes nocturnes (nits seques) o s'ha estat contemplant la meravellositat de la lluna o la sortida inigualable del sol. Perquè allà, hi ha qui ha passat una de les millors èpoques de la seva joventut.

Més al nord, separada pel Pa Gros, es troben sa Raconada i sa Mesquida Vella, també verges, però sense arena. La segona està formada de macs d'un intens color gris fosc. Amida uns 70 m de llargària per uns 80 m d'amplària. És un lloc ideal per a qui prefereix posar-se unes ulleres de busseig, calçar-se unes aletes i observar el bell fons de la zona. Dóna gust de veure la seva característica coloració fosca, envoltada d'una gran quantitat de matisos que van dels ocres de la terra, als verds de les mates i d'altres elements de vegetació que l'envolten.

Des dels penyals que envolten sa Mesquida, i millor si ho podem fer des del cim del Pa Gros, es poden observar panoràmiques precioses de l'entorn: la platja, les caletes i racons, la torre de defensa construïda pels britànics, fins a arribar a la

LA TORRE DELS ANGELOS EN L'ACTUALITAT (ARTEFOTO)

punta de sa Creueta, a l'extrem de s'illot, a la part oposada. La colònia, propiament dita, inclou el Pa Gros, l'Arenal Gran, l'Arenal Petit, una sèrie de racons rocosos o compostos per petits macarets, que es tanca pel sud amb s'Illot.

Quan corrien els anys cinquanta del segle passat, ja es comptabilitzava per damunt d'una trentena el nombre de casetes existents, ocupades majoritàriament per població autòctona. Però, com anteriorment s'ha citat, la urbanització ha crescut molt: moltes d'aquelles cases originals aixecades a base de suor també s'han reformat -si no han desaparegut- però el conjunt continua conservant, malgrat açò, el seu ambient pesquer i de colònia estiuenca d'abans, dotada d'una entitat i de característiques pròpies.

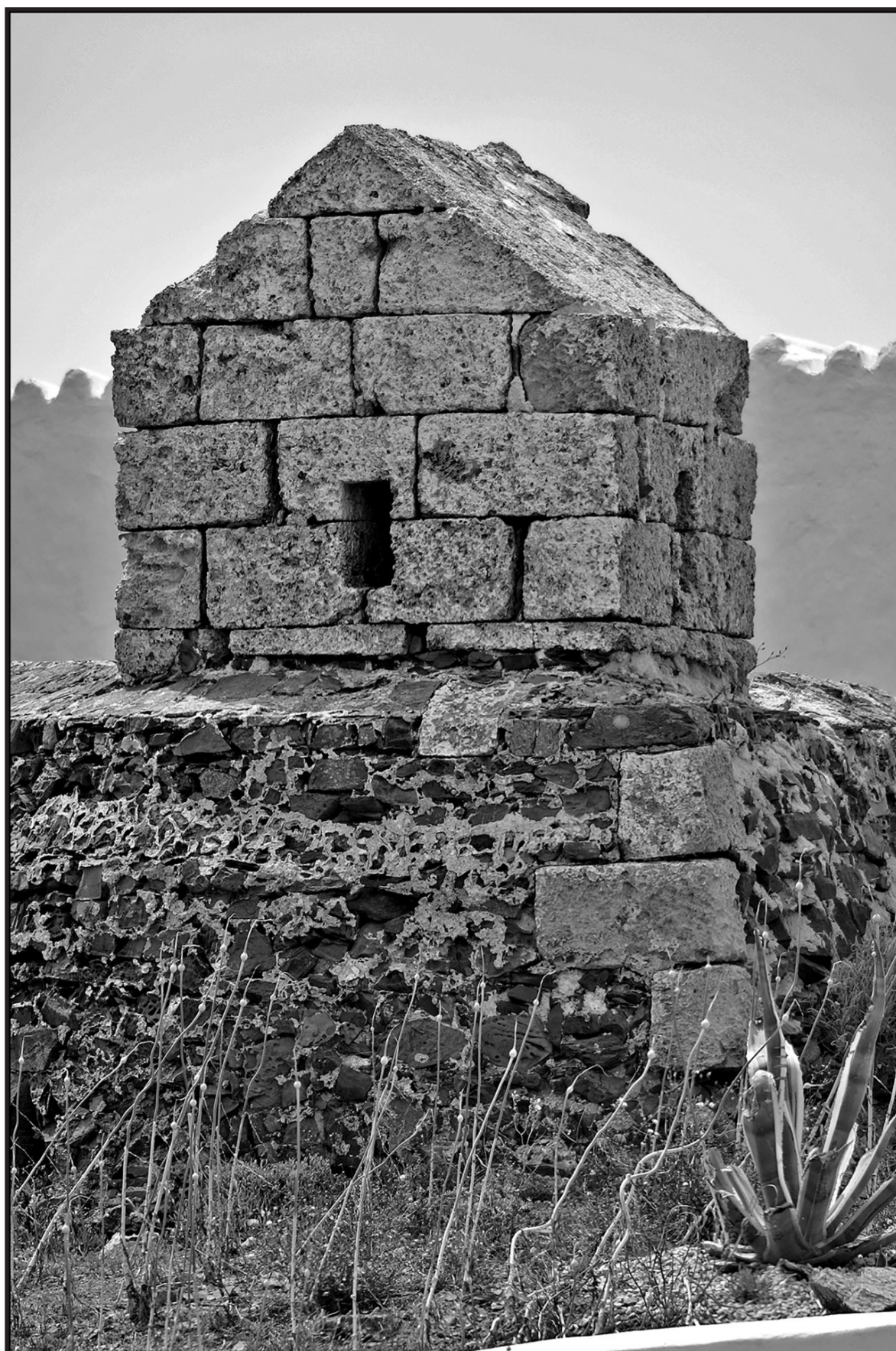
És necessari també matisar que, fins poc abans de la meitat del segle passat, un braç de terra ajuntava pràcticament sa Creueta amb terra ferma, però un fort temporal se'l va endur i, des de llavors, aquest petit enclavament va quedar més aïllat que mai. Sa Mesquida és una platja plena d'història i, com molts altres punts costaners de Menorca, si escau, han passat a la història menorquina per dret propi. Aquests fets s'han produït en forma de construcció de fortificacions militars a través dels temps, de naufragis ocorreguts al seu voltant, de desembarcaments de forces d'invasió, i fins i tot estades reials.

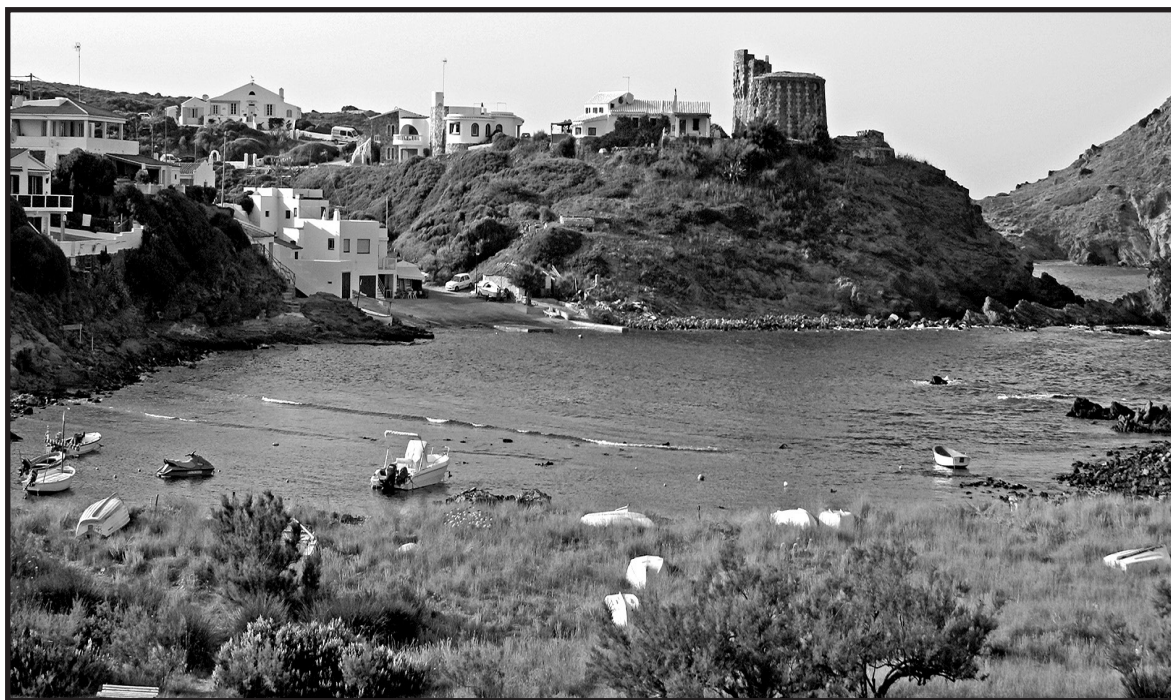
LA TORRE DE DEFENSA CONSTRUÏDA PELS ANGELOS (CORT. ISAAC OLIVES)

De la Torre de defensa dels anglesos

Els primers elements dignes de ser ressaltats, perquè són els de més antiguitat, es refereixen als informes que fan referència a la torre de defensa construïda pels britànics, una de les onze aixecades entre 1798 i 1802, i possiblement també, una de les més espectaculars de Menorca pel seu aspecte constructiu. Actualment, està restaurada i fins i tot, habitada, sent propietat curiosa-ment d'una súbdita britànica. Segons els historiadors, la ubicació triada pels enginyers britànics per aixecar aquesta torre costanera de defensa va ser per tal d'evitar noves incursions com la realitzada per les tropes francoespanyoles comandades pel duc de Crillon per reconquerir l'illa, en la qual van resultar inevitablement derrotats.

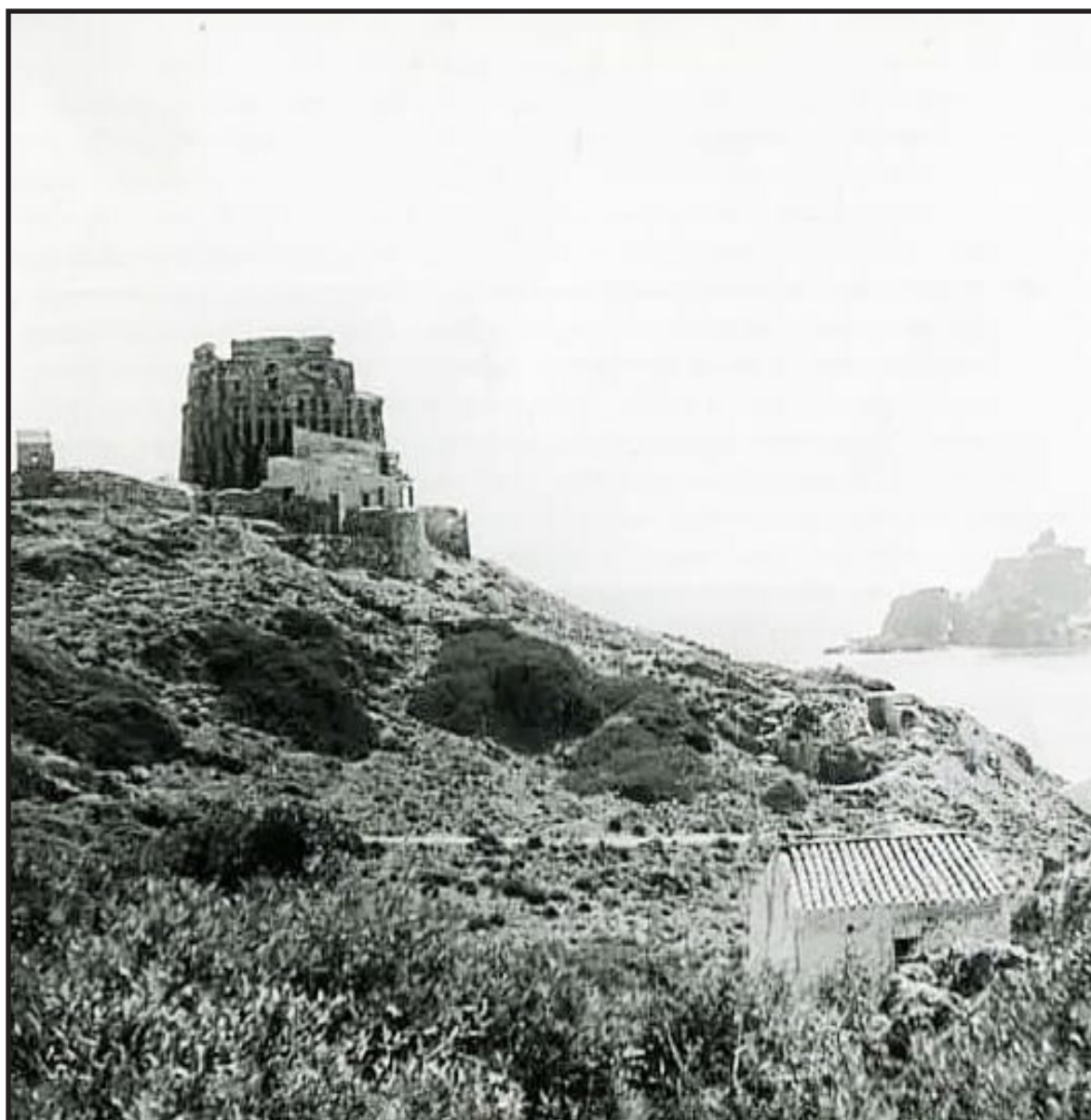
CONSTRUCCIÓ AL COSTAT DE LA TORRE ON INTERVÉ EL CANTÓ DE MARÈS. COS DE GUÀRDIA (ARTEFOTO)

LA TORRE VISTA DES D'UN ALTRE PUNT DE LA COLÒNIA: S'ARENAL PETIT, MÉS CONEGUT ACTUALMENT COM 'CALA PATO', ON ES VA EXTREURE TEMPS PASSAT I ABSURDAMENT LA SEVA ARENA (ARTEFOTO)

Edificada damunt del petit massís rocós que separa s'Arenal Gran de s'Arenal Petit, la torre s'eleva uns 15,7 metres per damunt del nivell de la mar. És de planta circular i forma troncocònica. Observant la panoràmica que es pot admirar des d'allà, es comprèn que poseeixi com a qualitat, el fet de ser un lloc estratègic per dominar qualsevol possible incursió nova a les platges des de mar oberta, així com el fet de permetre observar un dels punts més importants de Menorca: la Mola, l'impressionant penyal que domina la bocana del port de Maó en la seva façana nord. Aquesta torre apareix en un treball efectuat el juny de 1802 per al Govern espanyol per Ramon Calbet; el 1803 tornen a aparèixer torre i bateria en altre informe militar, signat aquesta vegada per Antonio Aguirre i Juan Antonio de Casanova; l'any 1844, després de la revisió feta per Tomás María de Aguirre, també es descriu la seva existència. Veiem els termes de la seva descripció original, redactats de la manera següent:

“La Torre de Cala Mesquida está situada en una punta y divide las dos calas contiguas, inaccesible por la parte del mar y muy escarpada por la de tierra. El diámetro de la explanada es de 10 varas 2 pies, una es a barbeta y tiene 5 pies 8 pulgadas de alto y 7,5 de espesor, como casi de la mitad está ocupada por una especie de torrecilla por la parte de tierra, cuyo piso está más elevado que el de la explanada como 10 pies, y cerrado de un pequeño muro para fusilería que tiene 5 aspilleras por dicha parte de tierra. Sólo es capaz de una pieza de grueso calibre, pues no se halla artillada, defiende la entrada de dicha casla, pudiendo dirigir sus fuegos a derecha y a izquierda en las dos calas, en que se divide este punto en unión con la batería a barbeta que está al pie cruzando ambas sus fuegos con los de la batería flanqueante, que está en el extremo. Se sube a la torrecilla por unas

LA TORRE EN UNA IMATGE BASTANT ANTIGA (FOTOS ANTIGUAS DE MENORCA)

escaleras muy falsas formadas con losas sueltas empotradas en su exterior por el lado de la explanada; la parte cubierta de ella contenía un hornillo de bala roja arruinado y servía además para lo necesario al servicio de la pieza; contiene también caracol para la bajada al dormitorio. Esta torrecilla cubre la parte superior de la torre de la explanada del terreno que está a la espalda. El dormitorio es capaz de tablado para 18 hombres: debajo hay otro piso que contiene un repuesto, una división para efectos de Artillería y otra para víveres. Tiene cisterna. La importancia de esta cala, tanto por su inmediación al Puerto de Mahón, del que dista cosa de $\frac{1}{4}$ de hora, como por la facilidad que presenta para un desembarco, parece que requiere se conserve esta torre en buen estado. La batería a barbeta contigua es de figura semicircular de 14 varas 2 pies de diámetro, el parapeto tiene sólo 2 pies de altura y 12 de espesor; es capaz de dos piezas de grueso calibre. Defiende esta batería la boca interior de las dos calas. Como se ha dicho convendría levantar el parapeto hasta los 6 pies conservándole a barbeta, para que pudiera cubrir bien los sirvientes

PERSPECTIVA DELS ANYS SEIXANTA (MANUEL RIBAS COSTA)

ALTRE PERSPECTIVA DE LA MATEIXA ÈPOCA (MANUEL RIBAS COSTA)

IMATGE DE PRINCIPIS DEL SEGLE PASSAT (M. MARTÍ BORRULL)

POSTAL EDITADA L'ANY 1958 (JUAN ESTELRICH)

haciendo uso de las nuevas cureñas de costa y aumentar su espesor hasta 21 pies, haciéndola de tierra. También sería conveniente cerrar el extremo de esta batería, por la parte N con un muro a fin de desenfilarla del fuego de fusilería de la parte de tierra, por donde se eleva el terreno, y domina parte de la misma batería. A esta torre y batería convendría construirle un hornillo de bala roja. Contiguo a dicha torre y a poca distancia de ella hay un cuerpo de guardia para oficiales y el todo está cerrado con un parapeto para fusilería de 40 varas de longitud el que forma diferentes ángulos con el objeto de repartir sus fuegos en todo el alrededor. La entrada que tiene este parapeto debería cerrarse con un tambor, que serviría al mismo tiempo para flanquear la parte del N por donde es más fácil el acceso a dicho muro de la gola. A muy corta distancia en un hondo que forma el terreno hay un cuerpo de guardia capaz de 22 hombres.

La batería flanqueada construida en un rincón, que forma un peñazo aislado, y casi inaccesible, que hay al extremo S de la Cala y a la que se va por un pequeño puente de piedra. Consta de dos lados que forman un ángulo recto, el uno que barre la cala, capaz de 2 piezas, y el otro que mira al campo de tierra, haciendo fuego hacia esta parte no puede servir el lado mayor más que para una pieza pues la batería sólo tiene 40 pies de largo y 20 de ancho. El parapeto a barbeta tiene sólo 5 pies de espesor y 2,5 de altura. Tiene un pequeño nicho, arruinado, abierto en la peña. Su gola está cerrada con un pequeño cuerpo de guardia, capaz de unos 8 hombres; parte de él debería de habilitarse para repuesto, por ser muy pequeño el nicho, y lo demás serviría para los Artilleros. La entrada muy estrecha que está a la espalda de dicho cuerpo de guardia, está cerrada con un muro aspillerado. El objeto de esta batería es barrer toda la cala cuando se intentase efectuar un desembarco, para cuyo objeto está muy bien colocada. Su parapeto debería elevarse hasta 6 pies como el de la otra, el espesor es el suficiente, por no tener que resistir a los fuegos de los buques enemigos, y sí sólo a los de los hombres al tiempo de verificar el desembarco. Entre esta batería y la que comprende la torre hay dos cuerpos de guardia que entre los dos pueden contener 35 hombres. Todos los cuerpos de guardia de dicha cala se hallan con alberca”.

Sabut és que l'anomenada 'bola roja' era un tipus de projectil de ferro que abans de ser introduït dins el canó era posat roent, precisant per açò el fogó que s'esmenta en el text.

PANORÁMICA DE INICIS DEL SEGLE PASSAT

UN'ALTRE PERSPECTIVA DE LA TORRE CONSTRUÏDA PELS ANGELOSOS (FOTO DOLFO)

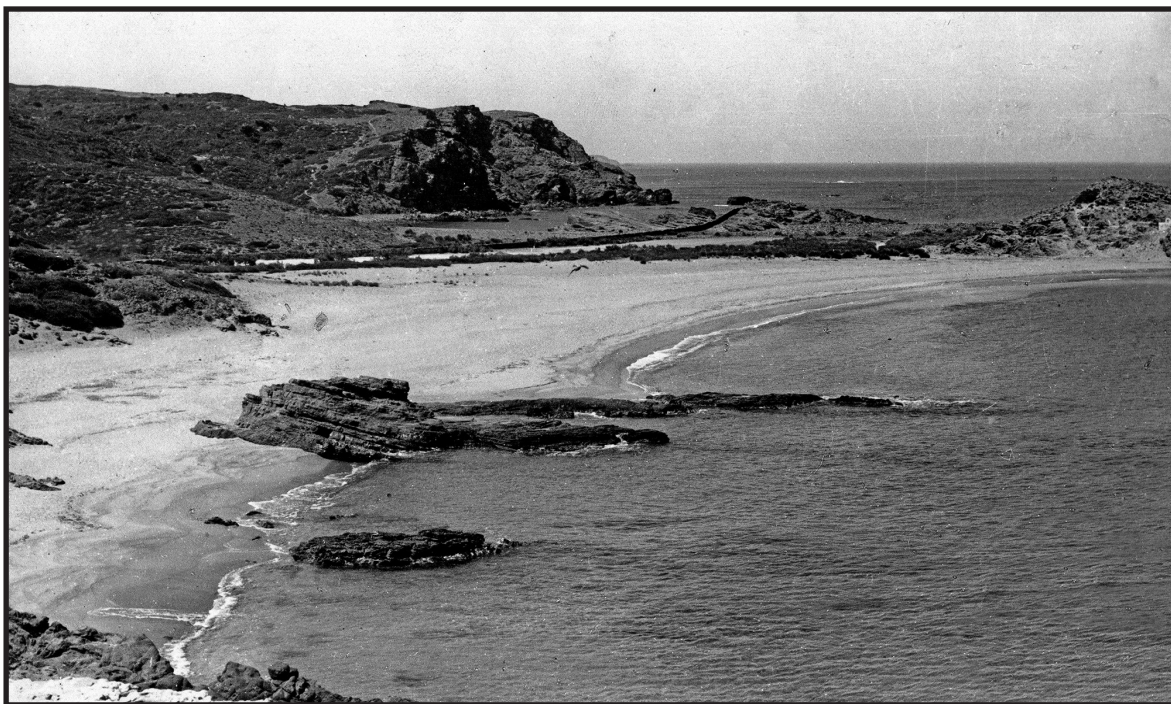
Guerres i visites reials

MUR DEFENSIU MANAT CONSTRUIR PEL DUC DE CRILLÓN AL VOLTANT DEL TALAIOT DE TREPUCÓ DES DEL QUAL VA DIRIGIR LES OPERACIONS DE CONQUESTA DEL FORT DE SANT FELIP

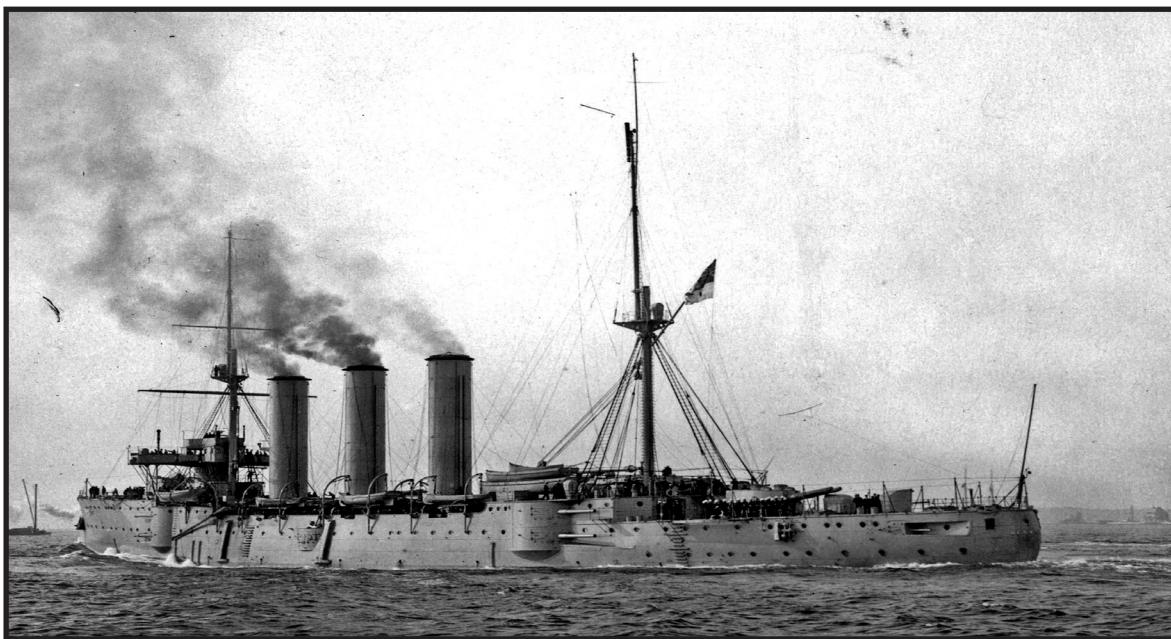

PANORÁMICA DE LA TORRE I CONSTRUCCIONS ANÈXES MOLT ANTIGA
(FOTOS ANTIGUAS DE MENORCA)

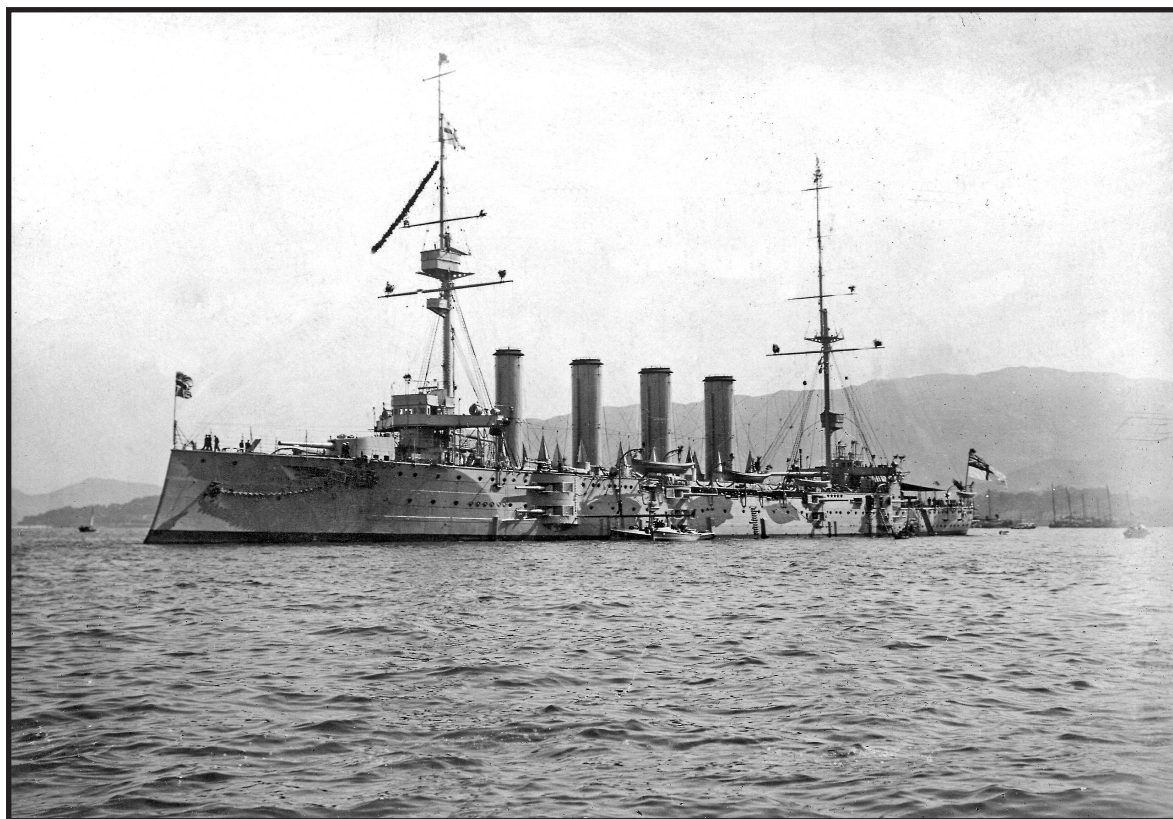

L'ARENAL GRAN DE SA MESQUIDA VA SER UN LLOC QUE VA AGRADAR MOLT ALS REIS D'ANGLATERRA (ISAAC OLIVES)

Com s'ha citat anteriorment, a la platja de sa Mesquida, hi havia tingut lloc el desembarcament de l'exèrcit francoespanyol, arribat per recuperar l'illa de la segona dominació britànica i retornar-la al Govern espanyol. El fet és que, el govern de sa majestat el rei Carles III, aliat mitjançant un pacte de família amb el rei de França (ambdós eren Borbons), van emprendre la conquesta de Menorca per a Espanya, ja que les informacions recollides durant diversos mesos abans feien sobreveure que hi havia una gran part dels menorquins que desitjaven retornar novament a la jurisdicció espanyola, segons es podia treure

CREUER DE LA ROYAL NAVY HMS SUFFOLK (WIKIPEDIA.ORG)

HMS ABOUKIR, DE LA ROYAL NAVY (WIKIPEDIA.ORG)

de la recerca d'informació duta a terme personalment pel mallorquí marquès de Sollerich per encàrrec del comte de Floridablanca, mà dreta de sa majestat el Rei d'Espanya, Jurats, clergat, cavallers, alta societat i fins i tot el poble pla havien estat consultats, i d'açò es desprenia de sobres el desig majoritari apuntat. Era necessari, idò, tornar a posar Menorca sota del domini de la bandera espanyola. Així, a Cadis s'hi reunia una flota potent d'embarcacions franceses i espanyoles, de les quals el comandament era atorgat de mutu acord entre ambdós reis al francès duc de Crillon, Mr. Louis Berton des Balbs.

Per a l'expedició es van allistar 70 vaixells amb uns 16.000 homes, als quals s'hi havien d'afegir uns altres 600 mariners, ja que s'havia enviat el gruix de les forces a defensar el setge a que estava sotmesa Gibraltar. Una vegada van detectar la presència aliada, els britànics es van tancar tots darrere dels murs del castell de Sant Felip, al comandament del governador britànic Murray. El desembarcament tendria lloc durant els dies 19 i 20 d'agost de 1781, emprant per açò les cales de sa Mesquida i Alcaufar. Va tenir més èxit el desembarcament fet a la primera i, com és de suposar, molt prest Menorca, el febrer següent, era retornada a la Corona espanyola (una de les construccions més espectaculars i interessant dutes a terme per ordre del duc de Crillon, a causa del setge del Castell, seria l'extraordinari hexàgon fortificat que, en forma d'estrella i construït amb paret seca d'enorme gruixa, envolta el talaiot de Trepucó, i que ha arribat en perfecte estat de conservació fins als nostres dies).

L'any 1855, la torre i la bateria encara tornarien a aparèixer dins d'un altre informe nou que faria el Tinent d'enginyers espanyol, Vicente Esquerre. Com es pot

EL IOT REIAL BRITÀNIC **VICTORIA & ALBERT** ENTRANT AL PORT DE MAÓ
(COL. CARDONA GONYALONS)

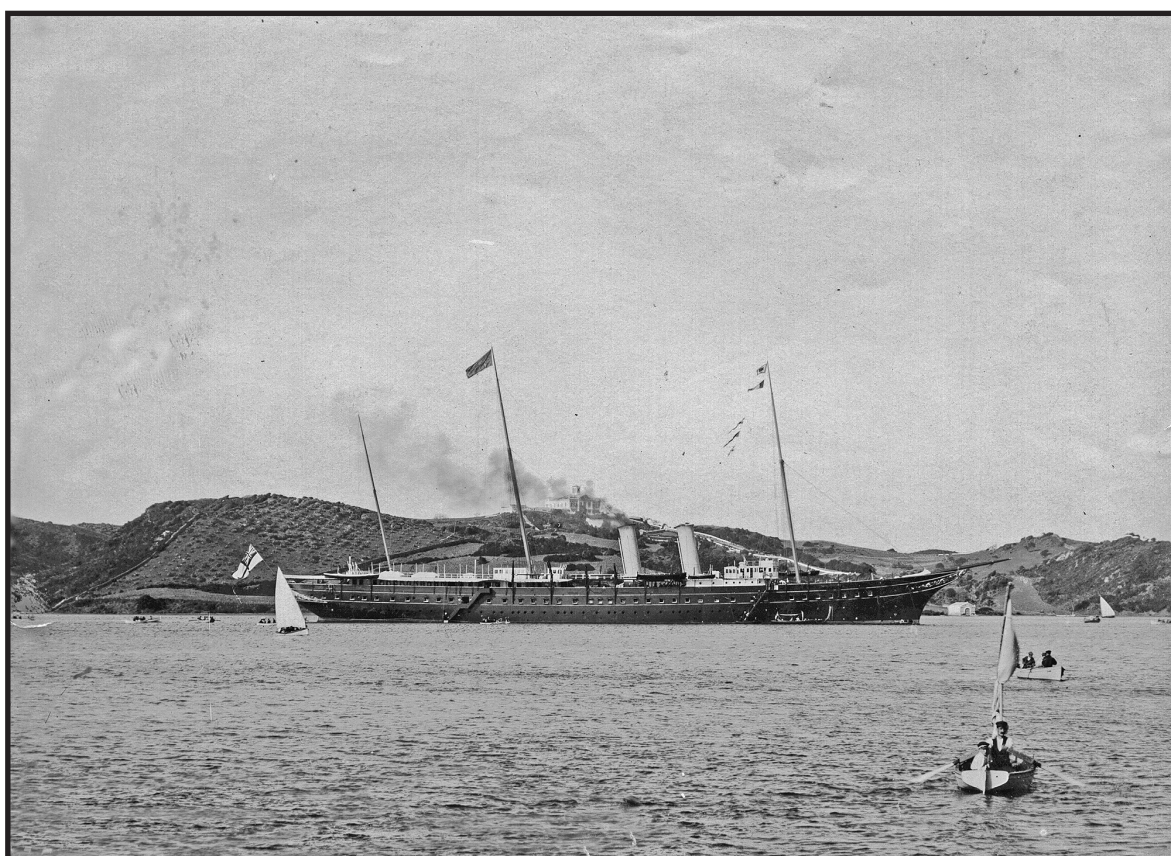
observar, sempre apareixen associades la torre de defensa i la bateria (que seria coneguda com a “Bateria Amagada”, pel fet de trobar-se precisament a la part de dintre de la cala de l’Illot i perquè no es visible des de la mar pels vaixells), destinades a impedir qualsevol nou intent de desembarcament per forces hostils.

Però tal vegada, el fet més pintoresc sigui el de la presència dues vegades del rei d’Anglaterra Eduard VII, a la mateixa arena de s’Arenal Gran. El dia 9 d’abril de 1905 arribava a Maó el iot reial de la Corona britànica **Victoria and Albert**, a bord del qual viatjaven ses majestats els reis d’Anglaterra, Eduard VII i la reina Alejandra, acompanyats de las seves filles, les princeses Victòria i Maud, juntament amb el seu gendre el príncep Carles de Dinamarca, espòs de Maud.

Una gran gentada havia començat a devallar molt abans de l’hora anunciada cap els molls del port (les andanes) per poder veure l’arribada dels vaixells que conformaven el comboi britànic del iot reial (durant moltíssims d’anys era un fet molt habitual anar a baixamar per veure l’arribada de vaixells. També solien apropar-se als miradors que, en bona part, per açò servien. Un costum que, tot s’ha de dir, s’ha perdut totalment en els nostres dies). En aquells moments, tots els vaixells fondejats en el port es trobaven ja completament enramats amb banderes i ben engalanats, mentres que nombroses embarcacions de tota mena havien deixat anar amarres, navegant en totes direccions per les aigües calmes de la badia, a l’espera del moment assenyalat. En el moll, s’hi trobaven el Governador militar de l’illa, el batlle accidental (per absència del seu titular, Pons Sitges), el Comandant de marina de Menorca i altres autoritats, mentre que en els voltants de la fàbrica del Gas, s’havia format una companyia militar amb banda i música, per si es manés que es rendissin honors.

Aquell matí transcorria plàcidament, però els vaixells britànics esperats no donaven senyals físiques de la seva presència, fins que pocs minuts després del migdia començaven a escoltar-se els trons de les bateries de la Mola disparant els seus trets d'ordenança. Poc després apareixia navegant majestuosament i a molt poca velocitat el destructor britànic **Kuay** seguit del iot reial **Victòria and Albert**, al que, al seu torn, acompanyava molt de prop el creuer anomenat **Suffolk**. Aquest darrer fou l'encarregat de respondre els honors de la fortalesa d'Isabel II amb els seus canons. Una vegada entrats en el port, fondejats a la Plana de Calafiguera i després de la visita protocol·lària feta pel personal de Sanitat, pujava a bord el vicecònsol britànic Bartomeu Escudero, qui després de departir uns breus moments amb el cap de protocol a bord tornava a baixar per l'escala del iot per adreçar-se a terra. Una vegada davant del comitè de recepció, expressà els desitjos de sa majestat el rei Eduard VII que no se li rendissin honors i que les autoritats locals serien rebudes a bord del vaixell a les tres d'aquell mateix capvespre. Tot seguit es retiraven les autoritats, les forces militars i el nombrós públic, ja que entenia perfectament que el desembarcament, de produir-se, trigaria en fer-se efectiu. Els cotxes oficials que havien estat aparcats fins a llavors, també van ser retirats per tornar passades les tres del capvespre.

Poc abans de l'hora assenyalada, embarcaren en una falua i s'adreçaven cap al iot per pujar a bord les autoritats locals, per tornar a terra un poc més tard, una vegada complerts els protocols oficials. No passava molt temps més, quan el rei Eduard VII, al costat de la seva filla, la princesa Maud, l'espòs d'aquesta, príncep

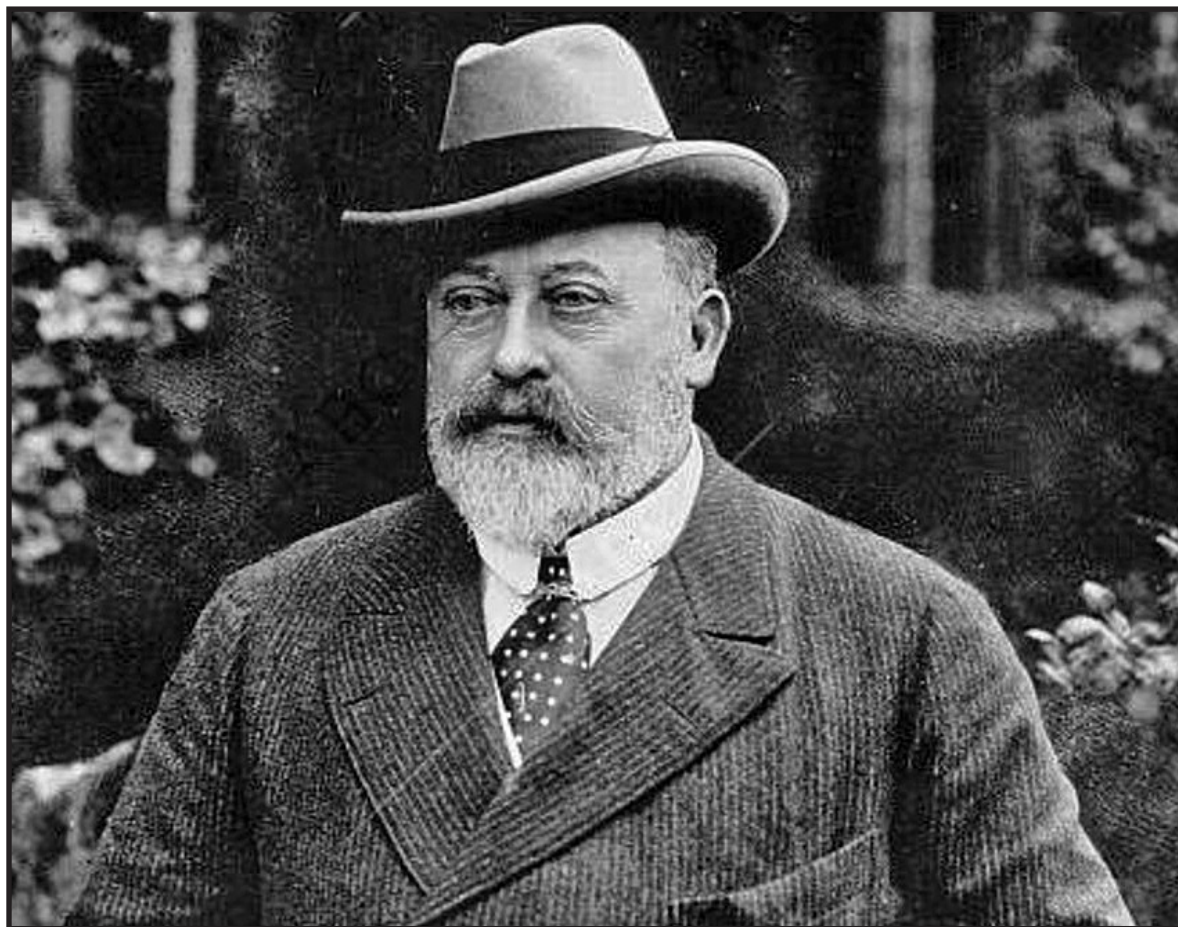

UN ALTRE IMATGE DEL IOT REIAL BRITÀNNIC FONDEJAT DAVANT DE SANT ANTONI
(COL. CARDONA GONYALONS)

Carles de Dinamarca, d'una dama d'honor i diverses personalitats, embarcaven en una falua i prenen terra emprant l'escaleta de Calafiguera situada enfront de les instal·lacions de La Fabril Mahonesa. Es va donar per descomptat que per despistar el públic nombrós que hi havia en el moll, s'havia enviat una altra embarcació fins a l'escaleta del moll de sa Punta des Gas, on s'hi trobaven un grup de guàrdies civils que controlaven l'entorn que, lògicament, crearia la natural decepció dels assistents.

Una vegada en terra, tots els membres de la corona anglesa accedien a bord del diferents vehicles que els estaven esperant estacionats i, pujant per la costa de Calafiguera, la comitiva entrava a Maó pel carrer Castillo, continuant el seu recorregut per diferents carrers. Van ser constantment ovacionats durant tot el trajecte pel públic que es trobava pels carrers transcorreguts. Sense aturar-se, seguidament prenen la carretera de Ciutadella i entroncant pel camí d'Algendar, es van adreçar cap a Sant Climent, que el van recórrer. Van tornar a Maó entrant per la plaça de l'Esplanada, per tal d'anar a la plaça Constitució.

A la plaça, s'hi trobava esperant una gentada que els va estar aclamant i exterioritzant grans mostres d'afecte. Continuà la comitiva pel carrer d'Isabel II, la plaça de Sant Francesc, la costa de ses Piques, el passeig de l'Alameda, i vorejaren seguidament tot el port en la seva riba sud pels molls de Ponent i de Llevant fins a arribar novament a Calafiguera. El batlle havia pregat als veïns que il·luminessin les seves façanes per honrar els reis britànics, i malgrat que era diumenge, serien

EL REI EDUARD VII D'ANGLATERRA (ABC.ES)

nombrosos els edificis comercials il·luminats que van ser visitats pels ciutadans. Mentrestant, el iot reial també seria il·luminat a la seva popa i l'escala d'embarcament. Les autoritats locals van fer arribar a bord del iot reial diversos rams de flors que estaven adreçats a les primeres dames.

A primeres hores d'aquella nit, havia arribat el també torpediner britànic **Foyle**, que duia la valisa de correspondència. El preciós iot **Victoria and Albert** desplaçava 1.500 tones i anava comandament d'un almirall de l'Armada britànica. A la seva popa, destacava perfectament l'escut reial, juntament amb la inscripció: '*Ouni soit qui mal pense*', i a sota, el lema '*Dieu et mon droit*'. De casc d'acer, havia estat construït l'any 1899. Amidava 134 metres d'eslora, 6,40 de màniga i incorporava dues màquines de 11.298 CV cadascuna, i dues hèlices, que li conferien una velocitat de 20,5 nusos. Muntava dos canons en coberta.

Poc abans del migdia del segon dia d'escala, el Rei desembarcava en el moll de l'Alameda per pujar a un carruatge que l'estava esperant. Acompanyat sempre del seu seguici, anà directament a esmorzar fins a l'enclavament costaner de sa

LA REINA ALEJANDRA DE DINAMARCA (WIKIPEDIA.ORG)

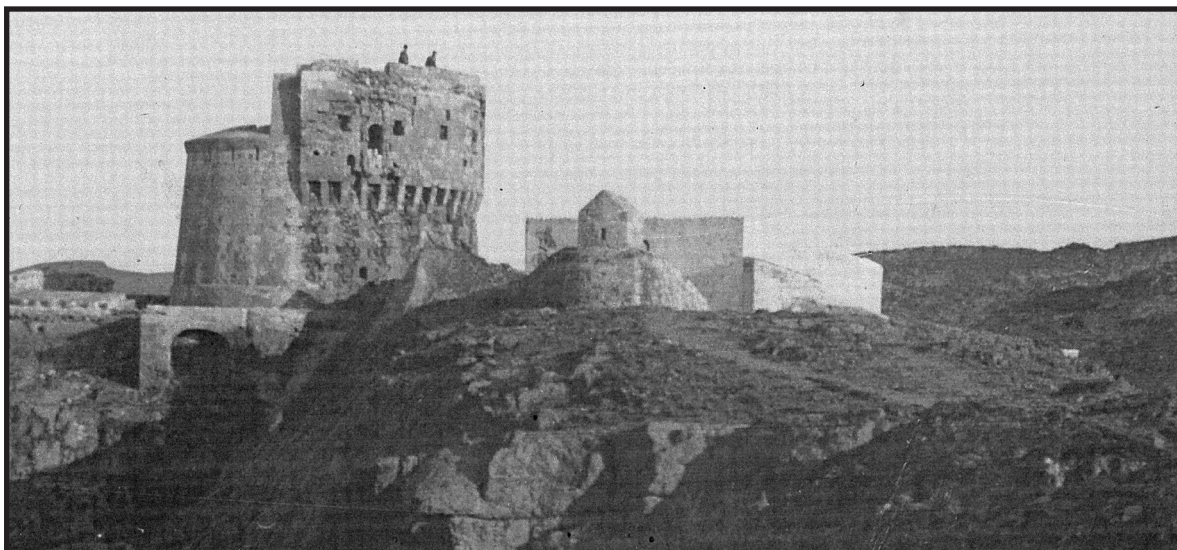

**ARRIBADA A SA MESQUIDA DELS REIS BRITÀNNICS
(FOTOS DEL PASSAT DE L'ILLA DE MENORCA)**

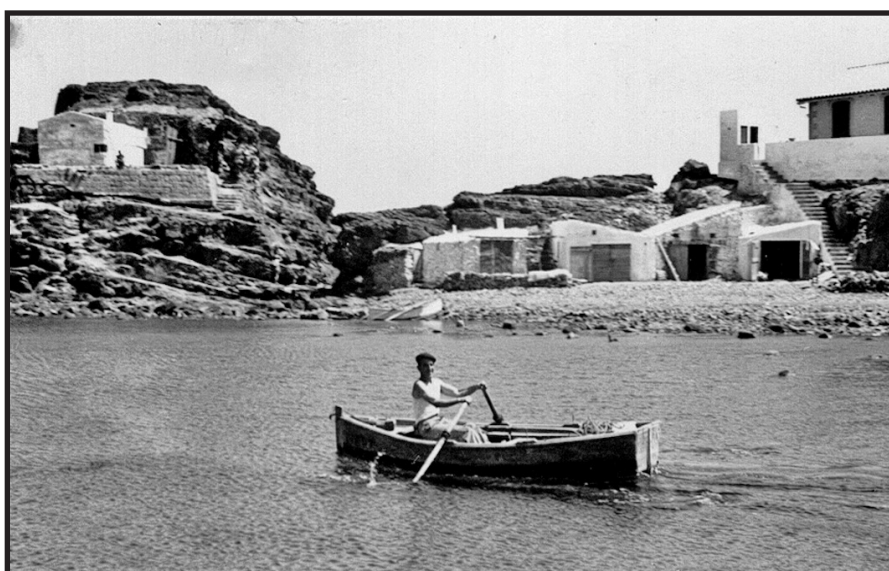

**ENRIC VII I ALEJANDRA PASSEJANT PER SA MESQUIDA
(ISAAC OLIVES)**

Mesquida, d'on tornaria a les quatre del capvespre. Una vegada arribats, van continuar fins a s'Arenal Gran, on tots els membres de la excursió baixaven dels caruatges per prendre contacte directe amb l'arena de la platja. Evidentment, els criats disposaren les taules i els seients necessaris per a la comitiva. El dinar va tenir lloc a la mateixa arena, conversant durant unes hores al mateix temps que gaudien de

LA TORRE I EDIFICACIONS AUXILIARS A PRINCIPIS DEL SEGLE PASSAT (ISAAC OLIVES)

EN JOAN LLULL AMB LA SEVA TÈQUINA. DARRERE A L'ESQUERRA, LA BATERIA AMAGADA (ISAAC OLIVES)

la brisa marina i de la tranquil·litat del lloc. Una volta havien acabat, van tornar a pujar als respectius carruatges per tornar a la població. Arribats a Maó, van pujar a la població per entrar a l'església de Santa Maria, amb la finalitat de poder escoltar i gaudir del seu cèlebre orgue. A l'interior, Eduard VII va seure en unes butaques que havien estat disposades a la dreta de l'altar major per a la família reial i part del seu seguici. L'orgue va ser tocat pel que llavors era l'organista, el capellà mossèn Damián Andreu. Mentre es va perllongar el temps de l'audició, a l'exterior del temple, un públic nombrós es mantenia a l'espera de la sortida dels visitants reials.

Cap a les nou i mitja del matí de l'11 d'abril, estava prevista la sortida del comboi reial per continuar viatge, però l'estat de la mar, a causa de les condicions meteorològiques que s'havien tornat clarament adverses, van desaconsellar sortir del port. Tot i açò, sí que ho van fer tant el **Kuay** com el **Suffolk**. L'ancoratge d'aquest

darrer va ser llavors ocupat pel **Aboukir**, que quedava d'escorta. Poc abans de les cinc del matí del dia 12 d'abril, salpaven amb rumb al port de Palma. I el dia 7 d'abril de 1907 s'anunciava l'arribada imminent i per segona vegada del iot real britànic **Victoria and Albert** amb els monarques a bord en viatge privat. I van tornar a sa Mesquida, lloc pel qual el monarca anglès sentia especial predilecció, sent-los servit el dinar en una taula col·locada sobre l'arena. En aquesta ocasió van visitar amb tot detall la torre de defensa construïda en 1798 pels anglesos.

Més endavant i durant els anys de la Guerra Civil (1936-1939), hi va haver a sa Mesquida diversos assentaments militars, que van estar situats a l'antiga torre de defensa i als edificis annexos: a la caseta "La Primera" i a un búnquer construït aprofitant les runes de l'antiga Bateria Amagada (com s'ha comentat, emplaçada a s'Illot), llavors millor comunicada per un braç de terra que seria enderrocat i arrasat durant un dels fortíssims temporals que han batut la zona, sembla que l'any 1946, una data que no s'ha pogut acabar de precisar. Les restes de les construccions militars que romanen sobre la que avui és una il·leta consisteixen en aquest blocus en forma de caseta aixecat damunt de la base de l'antiga bateria, després d'haver desaparegut les espitlleres.

Aquestes restes són fàcilment identificables. El blocus posseeix en un dels seus angles (el que dona cap a llebeig) una espitllera des de la qual el milicià de guàrdia podia disparar perfectament, ja que permetia vetllar el principal camí d'arribada. En l'actualitat, és una caseta de romandre, mitjançant concessió administrativa de Costes, fet que ha permès mantenir la instal·lació en perfecte estat de conservació.

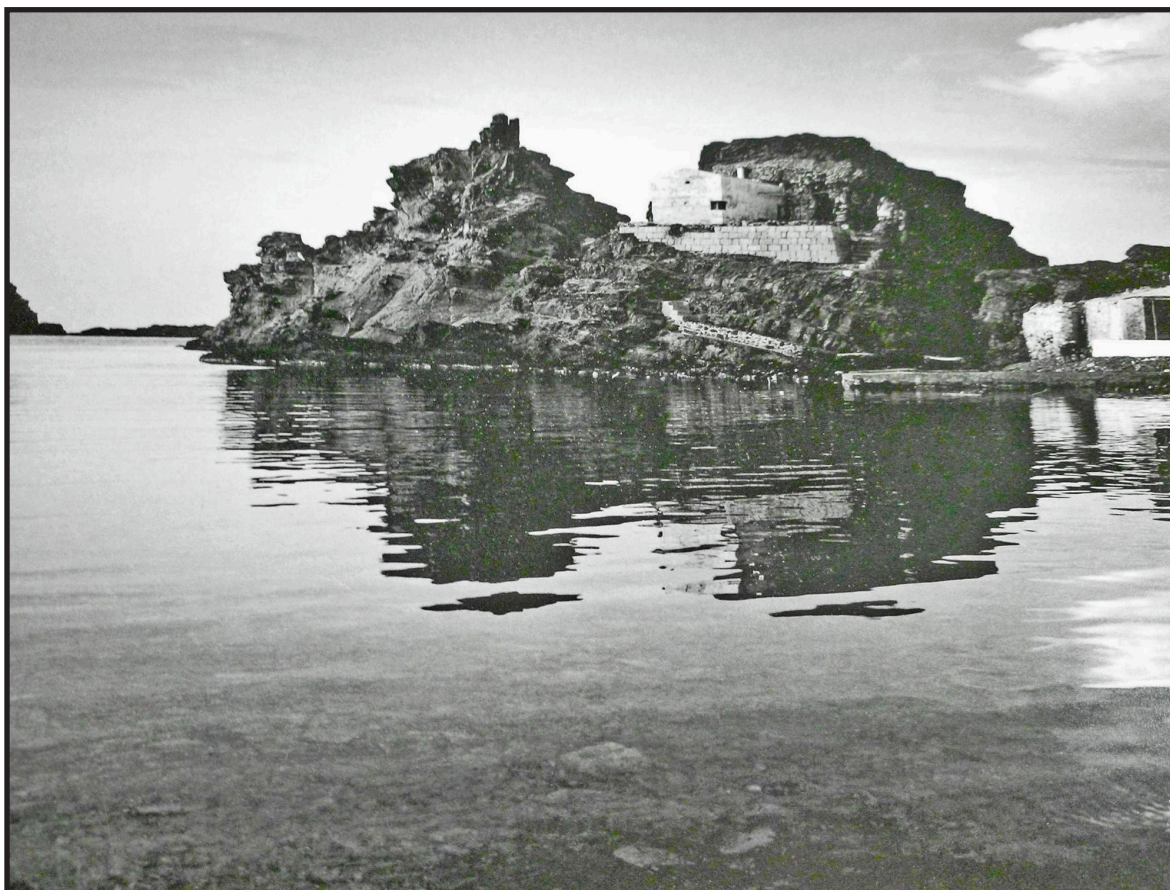
PRIMER PLA DEL BLOCAU CONSTRUÏT DURANT LA GUERRA CIVIL APROFITANT L'ASSENTAMENT DE LA BATERIA AMAGADA. DETALL DE L'ARPILLERA DE GUÀRDIA (ARTEFOTO)

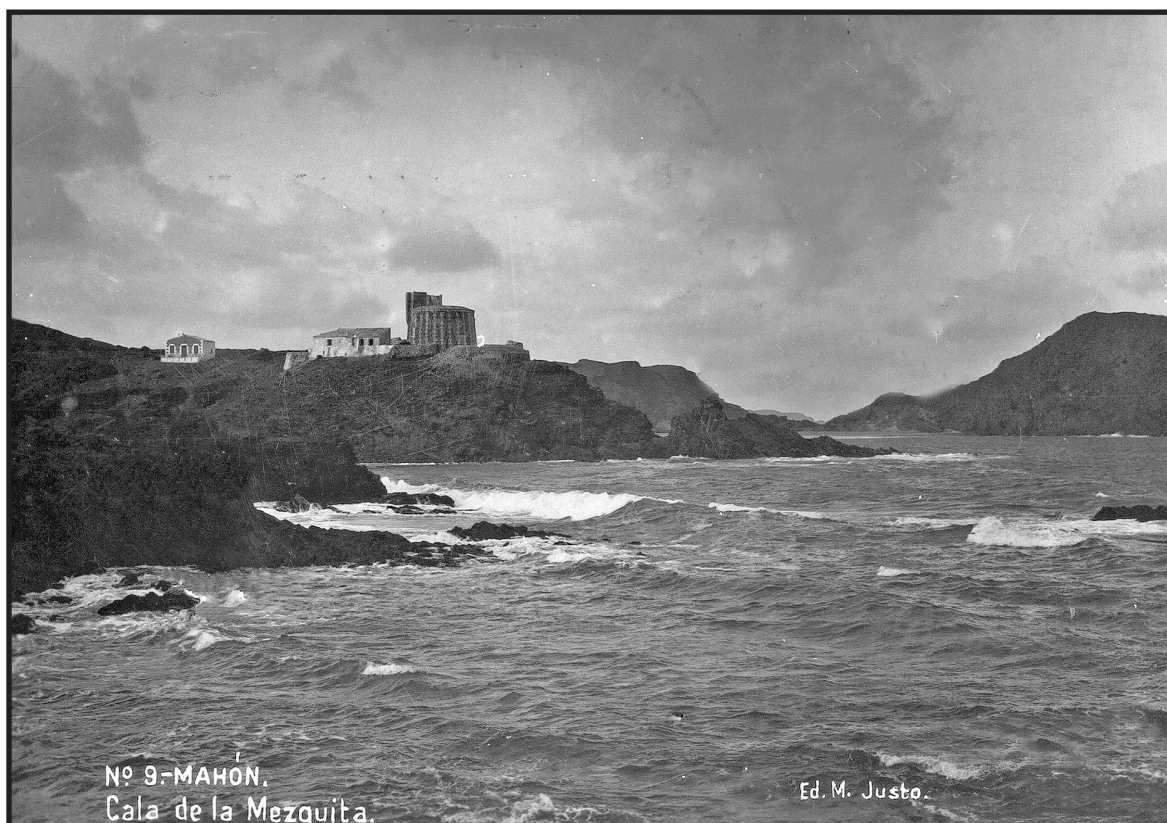
PERSPECTIVA DEL BLOCAU DE LA GUERRA CIVIL (ISAAC OLIVES)

ALTRE PERSPECTIVA DEL BLOCAU DE LA GUERRA CIVIL (ISAAC OLIVES)

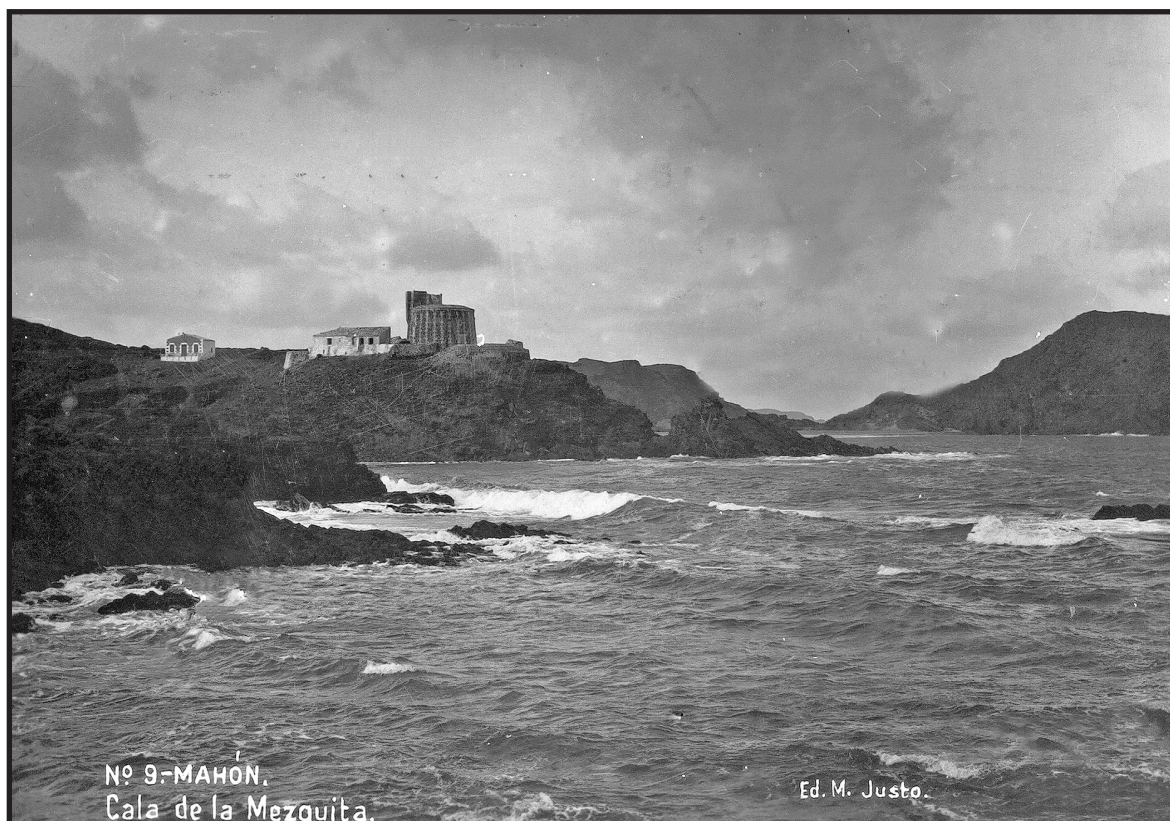

IMATGE DE L'ENCLAVAMENT (TONYI VIDAL)

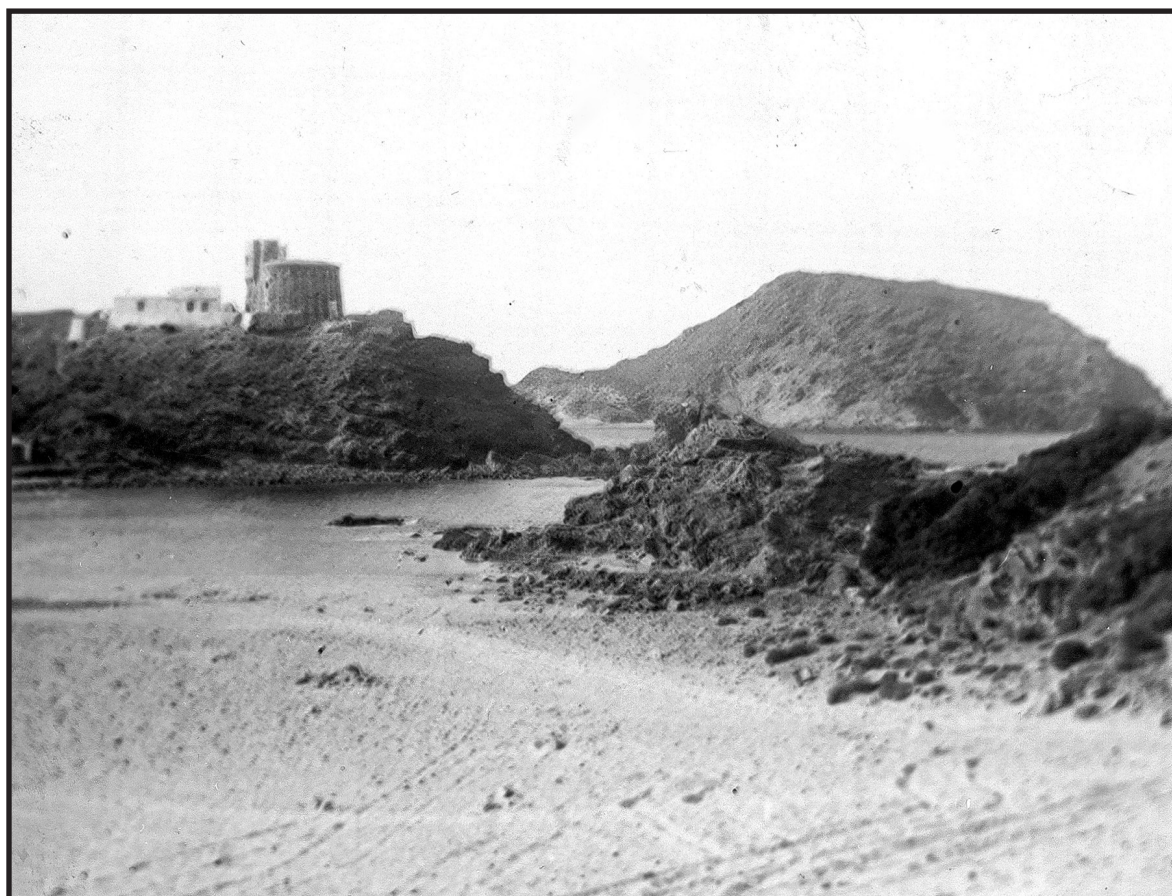

ALTRE PERSPECTIVA DE LA TORRE ANGLESA (ISAAC OLIVES)

ALTRE PERSPECTIVA DE LA TORRE ANGLESA (ISAAC OLIVES)

ALTRE PERSPECTIVA DE LA TORRE ANGLESA (ISAAC OLIVES)

UNA VISTA D'UNA DE LES TRINXERES CONSTRUÏDES PELS MILICIANS DURANT LA GUERRA CIVIL. MENORCA VA SER REPUBLICANA FINS AL DARRER DIA
(ARTEFOTO)

De l'antiga bateria, tant sols hi resta l'impecable plataforma construïda mitjançant cantons de marès i els murs de protecció posterior i de la banda nord. Aquests murs van ser aixecats emprant macs i pedres de la mateixa platja i van ser ajuntats amb argamassa, formant una paret de mamposteria. La seva finalitat era suportar un sostre construït amb el mateix estil i materials.

Durant els anys de la Guerra Civil, es va assentar a la cala Mesquida un grup de nacionals de la anomenada Quinta Columna, els quals sembla que estaven controlats a s'Illot pels milicians. Na Paquita "París", una de les veteranes de sa Mesquida, recordava que havia arribat amb la seva família a la cala per passar l'estiu un any més, aquell fatídic 1936, *"però ens vam quedar a viure aquí durant tot el temps que durà la guerra. Era una filleta i juntament amb altres amics vam veure con passaven per damunt nostre els primers avions que arribaven per bombardejar Maó. El mateix va passar el febrer de 1939, en que seguint el costum que ens havien fet aprendre, solíem tombar-nos a terra per intentar passar desapercebuts i evitar que ens desaparessin des de l'aire. Record que uns soldats que es trobaven a la torre de defensa van començar a riure quan van veure la nostra reacció, i és que ells ja eren coneixedors que la Guerra havia acabat i ja no anaven a bombardejar-nos més"*.

També existeixen les runes d'antigues trinxeres i d'altres sistemes de defensa, i cal recordar que la platja va ser el lloc de desembarc de les tropes franco-espanyoles que comandava el Duc de Crillon amb motiu de la conquesta de Menorca i el castell de Sant Felip, llevors, en mans de les forces anglesas.

**PRESENCIA DE LA GUERRA CIVIL A LA ZONA: RUNES D'UN BLOCAU
(ARTEFOTO)**

Sa Mesquida, una colònia quasi familiar

Totes les construccions que es van edificar a la zona van ser aixecades damunt parcel·les que eren llogades per la propietat del lloc que l'envolta: Sant Antoni. (Les cases, o cassats, de Sant Antoni es troben damunt els pujols de la ribera nord del port de Maó, i durant una època van ser conegudes con The Golden Farm).

Aquests solars eren edificats amb una petita construcció característica de l'època, que amb el pas del temps, podien ser adquirides per la propietat del lloc, encara que finalment ho serien pels propietaris de les mateixes casetes. Va existir durant un temps la possibilitat que arribés a edificar-se l'entorn en forma d'urbanització, amb uns 400 solars -més o manco- que s'estenien fins a l'Arenal Gran, però sortosament, va quedar tan sols en açò, en una possibilitat, ja que el seu desenvolupament va ser denegat pels organismes competents. Actualment, part del terreny continua pertanyent a la propietat, mentre que un altra porció important ha passat a formar part de la base militar de Sant Isidre, després que que l'adquirís el Ministeri de Defensa per tal de construir i dotar d'infraestructura l'enclavament militar. Les primeres edificacions que van donar origen al que avui és una petita urbanització consolidada, on encara hi manca qualcun dels serveis primordials com és l'aigua corrent i la xarxa de clavegueram, van ser: 'La Primera' que, és propietat d'una família de classe mitjana encapçalada per en Federico Cabiró i, com el seu nom

EL LLOC DE SANT ANTONI AL PORT DE MAÓ I ANTIC PROPIETARI DE L'ENTORN DE LA URBANITZACIÓ DE SA MESQUIDA

LA CASETA DELS "PARÍS" ELS ANYS QUARANTA
(CORT. ISAAC OLIVES)

manifesta va ser la primera construcció aixecada a la cala; 'La Blanca', que pertany a en Perico Real, que durant la Guerra va ser el tinent de la Defensa Especial contra Aeronaus, DECA. Després, van seguir la pertanyent a en Rafel dels Escuds, 'Nereida', que durant un temps va ser emprada perquè servís d'allotjament a qualche mariner i vigilant, així com magatzem de pertrets recuperats en els illots d'en Mesquida que pertanyien al vapor naufragat de la Compagnie Générale Transatlantique, *Isaac*

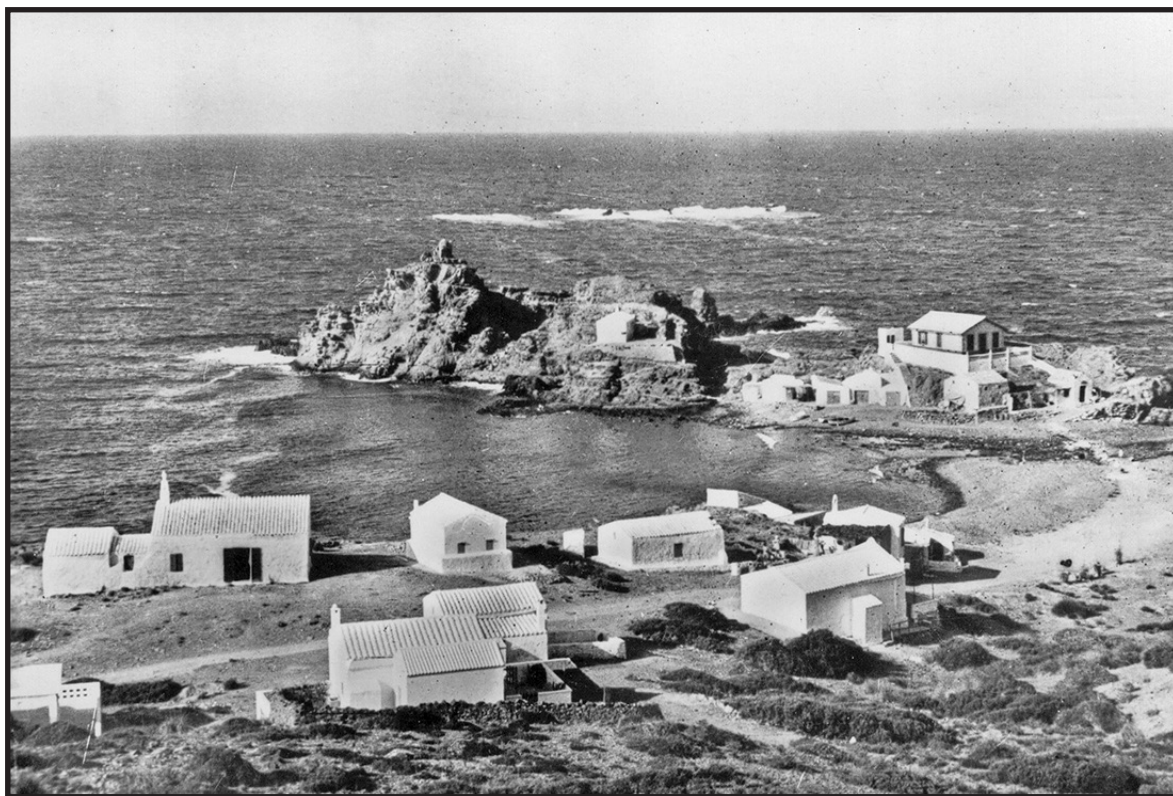

A DALT: NA PAQUITA “PARÍS” AHIR... I ELLA MATEIXA (ABAIX), QUAN VAM PUBLICAR EL LLIBRE. UNA RESIDENT VETERANA (CORT. ISAAC OLIVES)

Pereire; ‘La Alegría’, que és una casa construïda l’any 1913 i propietat d’un grup de socis, molts d’ells fadrins (En Toni ‘es Moix’, Mestre Jaume, i altres); la caseta de ‘Cas Cisternes’ (els germans Nito, Naldo i Rafel); la que pertany a en Copérnico Bagur; la d’en Mendi Llabrés Bagur; la de la família Andreu (es *Fernandillos*), de qui un del germans, en Joan, va fundar La Eléctrica Mahonesa) i ‘Aires de Mar’, dels

LA MATEIXA CASETA DELS "PARÍS" EN L'ACTUALITAT. NOMÉS HA CANVIAT LA FORMA DEL NOM (ARTEFOTO)

UNA PERSPECTIVA DELS ANYS QUARANTA DE S'ILLOT AMB LES SEVES CONSTRUCCIONS
(CORT. ISAAC OLIVES)

'París'. A l'altra banda del torrent i prop de la torre, hi ha 'Na Valera' i la caseta de 'Ets Aloy' (fabricants de calçat). La primera seria comprada més endavant per en Paco 'Mica', un germà d'en Basili (que feia feina a la banca). En Cipriano Garcia, un empresari de la metal·lúrgica maonesa, també va aixecar la seva casa, coneguda com 'sa Barraca d'en Garcia', a la qual si arribava amb una escala llarga. L'única que es troba situada al peu del vial que condueix a s'Arenal Gran, la van construir el pare i els concos d'en Pepe 'Moixineta', una vegada acabada 'Villa Amapola'.

Segons en Pepe, *'la construcció es va dur a terme mitjançant administració, a la qual hi vam afegir un pou d'aigua excavat en el clar natural, on vam fer un camp per jugar a futbol, per darrere dels joncs. En la construcció es va emprar aquesta aigua, macs recollits a sa Mesquida Vella i arena de la mateixa platja. Per fer-ho, es van preparar uns pràctics motlles desmuntables amb frontisses que van servir per fabricar els blocs de formigó amb què es va aixecar l'edifici. Més endavant, el propietari del lloc es va quedar amb la caseta després de canviar-la per un solar situat a un altra zona de la cala'*. Uns altres dels pioners van ser en Pedro *'des forn des cap de s'Arraval'* (Robert). També ho van ser els bijuters com en Robert, que va construir la seva caseta damunt de s'Illot. Precisament, a la seva cotxera s'hi arribava directament mitjançant la llengua de terra, que un dia es va emportar el temporal.

També hi havia la caseta d'un taxista conegut amb el nom de Miquel *'Patilla'*, que més endavant s'anomenaria *'Son Petit'*; *'Natalia'* (també coneguda com a Ca'n Llull) va ser construïda amb arena des Racó de s'Alga d'on el cap de família, en Joan Llull, la pujava fins a la seva parcel·la amb un carretonet que emprava com a roda una que era de moto, però sense cambra. En José Sintés Pons (en Pepe

‘Moixineta’) arribà amb el seu pare, en Toni ‘Moixineta’, els seus concos i l’avi (eren quatre germans, Toni, Hipólito, Pepe i Nito) l’any 1933, i van començar a aixecar la seva primera caseta: ‘Villa Amapola’, que es faria en front del lloc on, més endavant, s’establiria el popular local del ‘Bar Fonso’. En aquell bar solien vendre més d’una cervesa i els veïns (fins i tot els propietaris del lloc) hi anaven a seure una estona a la terrassa per xerrar amb els altres veïns. Però na Francisco Elías, més coneguda popularment entre els seus amics com na Paquita ‘París’, és ara per ara, la veïna resident més antiga de la colònia, on hi va arribar amb son pare, en Xec ‘París’. Recorda amb nostàlgia aquells anys de la seva joventut que la van dur a vincular-se amb la colònia: *‘Veníem a peu carregats com a ases. Avui, si no es disposa de cotxe, la gent no ve. La veritat és que enyor aquella època que mai més tornarà’*. Na Paquita venia a passar els estius amb la seva família, encara que actualment suma ja trenta anys de residència ininterrompuda al costat d’en Toni Huguet, el seu home. I com disposa de molt de temps, li agrada donar menjar a les ànedes i als moixos salvatges que viuen a l’antic Arenal Petit, que actualment es coneix més com a ‘cala Pato’, per les ànedes. Se sent enamorada de sa Mesquida com si fos el primer dia.

BAIXADA A LA PLATJA AMB MULTITUD DE COTXOS APARCATS DAMUNT S'ARENA ABANS DE PROHIBIR EL PAS DE COTXES PER A NO ALTERAR LA VEGETACIÓ

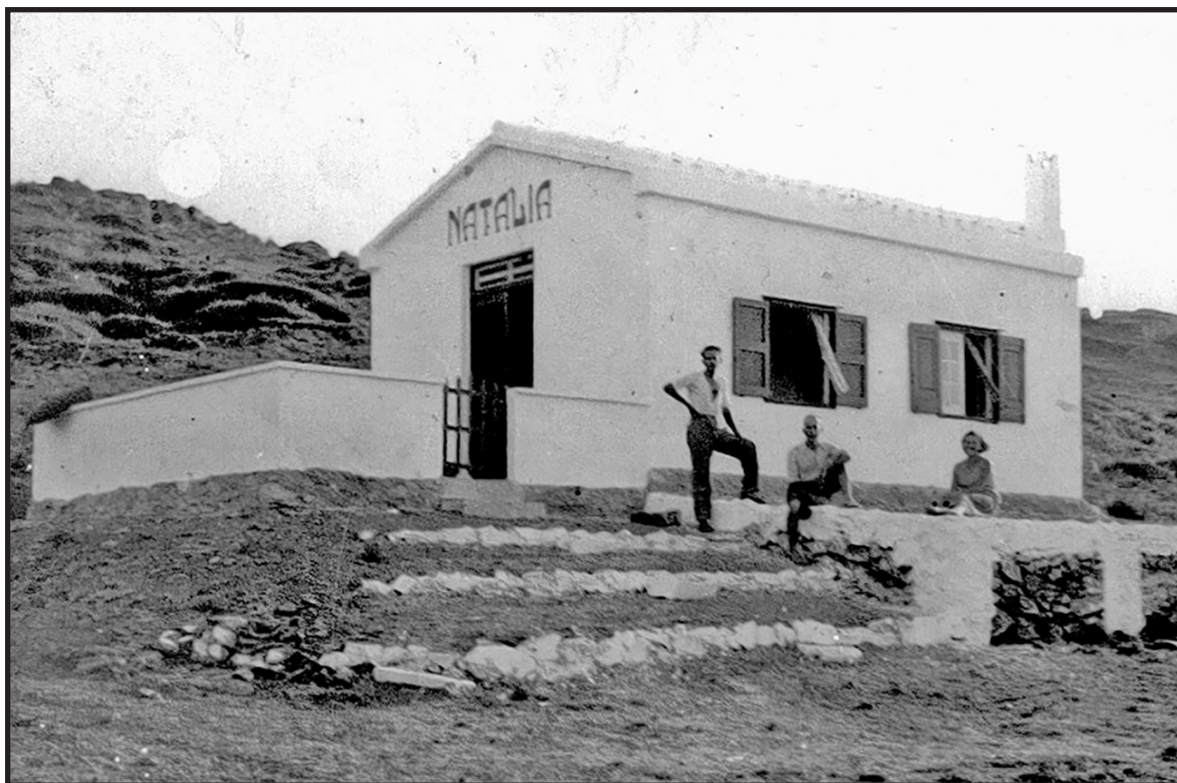
De les antigues costums dels pioners

N'Isaac Olives seria un perfecte exemple de l'altre extrem, el de la joventut, una de las darreres generacions i també entusiasmat amb el lloc fins el punt de convertir-lo en residència permanent amb la seva família, com ho feren un dia els seus pares i avis. Recorda que el seu avi venia cada setmana des de Maó empenyent un carretó de mà carregat de sacs de ciment, i una vegada a la cala, preparava tres blocs cada vegada per construir la seva caseta. Per açò, va emprar tres motllos fets de llenys i l'arena de la platja, que pràviament era meticulosament rentada amb aigua dolça. 'Amb aquestes condicions és fàcil entendre el temps que li va arribar a dur construir la caseta'.

Na Paquita recorda que constituïa igualment un costum típicament popular el fet de venir a passart el dia o a fer la bereneta a la platja el capvespre de dilluns de Cinquagesma. De fet, a Ciutadella, es Mercadal i Fornells encara es troba bastant assentada aquesta costum tan tradicional. I com hi havia poques casetes, els residents solien dir: *'ja arriba un altra quadrilla'*. Açò ho deien cada vegada que arribava un grup d'excursionistes a peu, ja que la vista dominava grans extensions des de qualsevol de les casetes, tot el contrari del que succeeix en l'actualitat. Era una època que solia emprar-se bastant l'Arenal Petit, avui pràcticament desaparegut per culpa de l'empenta de la construcció i, per damunt de tot, per la construcció dels dipòsits enterrats de la que llavors era la Base Naval. Amb allò se la van emportar a camionades, ja que aquella obra es podia considerar quasi faraònica, i en el transcurs de la qual li

UNA PERFECTA REPRESENTACIÓ DE L'ELENC FEMENÍ QUE SOLIA SER HABITUAL A AQUESTA PLATJA MAONESA CAP ALLÀ ALS ANYS CINQUANTA (CORT. ISAAC OLIVES)

EN "RITU", EN LLULL I LA SEVA DONA NATÀLIA A LA CASETA DEL DARRERS
(CORT. ISAAC OLIVES)

va ser extreta l'arena, a més que es van eliminar per sempre les dunes en tots els paratges que resultaven accessibles. Per sort, una vegada acabada l'obra oficial, aquell costum de treure l'arena de les platges del terme de Maó va ser aturat en sec i prohibit per les autoritats competents, després d'escoltar i rebre les queixes dels veïns, ja que a la vista del bum de la construcció esdevingut més endavant a l'illa, juntament amb el fet que s'obtenia la matèria 'prima' gratuïtament, es començava a fer net l'Arenal Gran i és molt possible que moltes de les platges que avui podem gaudir haurien desaparegut completament, ja que la mar hagués fet la resta.

Sa Mesquida té tradició pescadora des que van aparèixer les primeres casetes. No era pesca de professionals, sinó d'aficionats que anaven a treure un buïl de peix per a casa o, com feien molts (ningú s'hi oposava), calar una xarxeta o quatre llençes per fer la caldera. De totes maneres, durant la Guerra Civil sembla que sí hi va haver un pescador amb base a la cala, del qual es conserva l'anomenada 'Caseta des Pescador'. Els aficionats que podien, tenien la seva tèquina amb què solien pescar serrans i calamars. També practicaven el conegut '*fregar morena*' (tot un art per capturar les morenes des de terra amb una fitora). Sembla que hi havia, a més, un parell de pescadors que cada temporada prenen com a base la cala per fer la seva feina, encara que el producte el comercialitzaven sempre a Maó.

El bar de la colònia va començar sent anomenat 'Ca'n Fonso' i el va obrir un personatge molt popular que es deia Alfonso, també de Maó, a una caseta situada més o menys al centre, estant dotat d'un envelat tipus pèrgola on se seien els veïns a la fresca per prendre les seves begudes. La seva feina habitual era fer labors de transportista o missatger, i per açò disposava d'un carro amb una bístia. Pujava pa-

quets i mercaderies des de les consignatàries dels molls del port als comerciants i, si qualche veí necessitava el que fos de la capital, ell s'encarregava de dur-ho també fins a la cala. En Fonso arribava des de Maó amb el carro i una mula anomenada, segons se'n recorden els veïns: *'Catalina'*. Era costum que transportés diverses barres de gel, tant per al seu bar com per revendre'l als veïns que en necessitaven. A la mula, una vegada arribats a sa Mesquida, la deixava solta i es dedicava a pasturar per l'entorn. A més de bar, també tenia diversos productes de menjar o beure, productes per a la llar a la venda, com sucre, farina, llaunes i altres productes semblants. Més endavant va deixar la mula i el carro per substituir-los per un cotxe de segona mà que havia rebut des de Barcelona. *'Encara ens en recordam que, quan arribava i havia de frenar, acostumat a la bístia, solia dir-li al cotxe 'ou', 'ou', i com és lògic, el cotxe no aturava per açò'*. També era un costum ben seva asseure's els capvespres al costat d'un tamarell que hi havia pels voltants, per donar menjar als pardalets. Des de llavors, el bar ha tingut almanco cinc propietaris. Fernando Sintes recorda que *'quan sortia de Maó, les barres de gel tenien les seves mides normals, però quan arribava a sa Mesquida, amidaven manco de la meitat perquè s'havien fos durant el trajecte. Record que era un personatge senzill i agradable, que havia estat músic i, de fet, presumia de saber entonar 'La Marsellesa' vocalitzant la peça mitjançant les notes musicals. Ell i la seva filla Carmeta solien seure a la terrassa del bar i cantaven de tant en tant qualche cançó'*.

A ells s'hi afegia un grup de veïns amants dels cantars i de la bulla, entre el quals no faltava l'expert a la guitarra (en Miguel *'Madoneta'*), en Joan Pons Sans (més conegut com en Nito *'Cisterna'*) i en Pepe Sintes Pons (en Pepe *'Moixineta'*), com a primeres i segones veus, i altres com en Gerànio *'de sa Torre'*, (molt bon pescador i valent amb la barca) que va viure al principi compartint caseta amb en Fael Sirerol, *'es marmolista'*. Van arribar a anomenar aquell edifici *'Rancho chico'* i

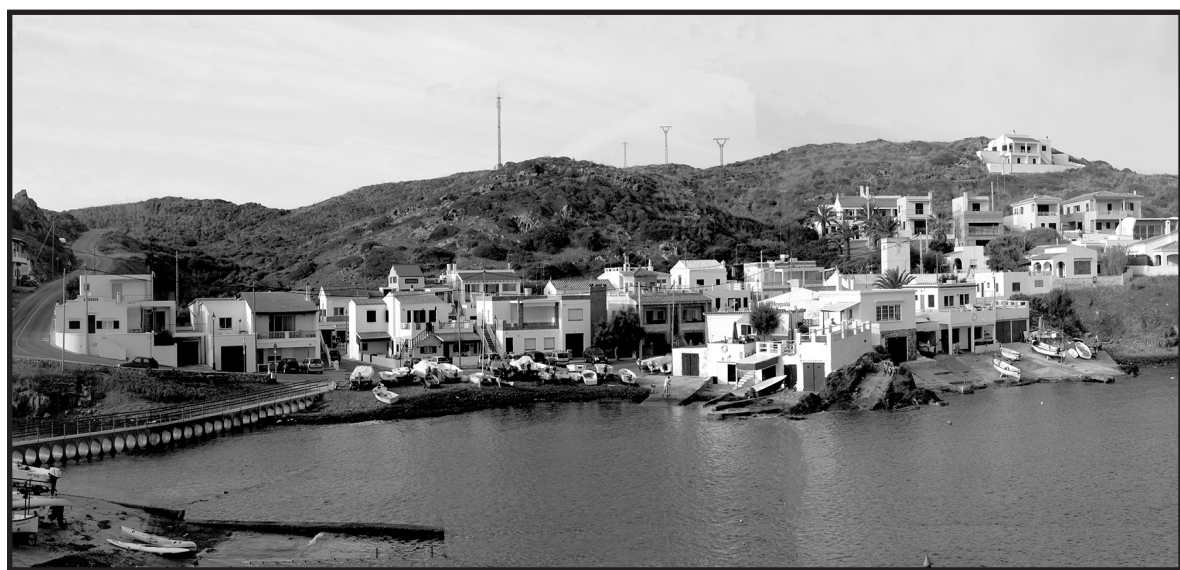
EN QUICUS "PARÍS", EN MARTÍ MATAS, NA JUANITA I EN TONI "DOGA I FILLS
(CORT. ISAAC OLIVES)

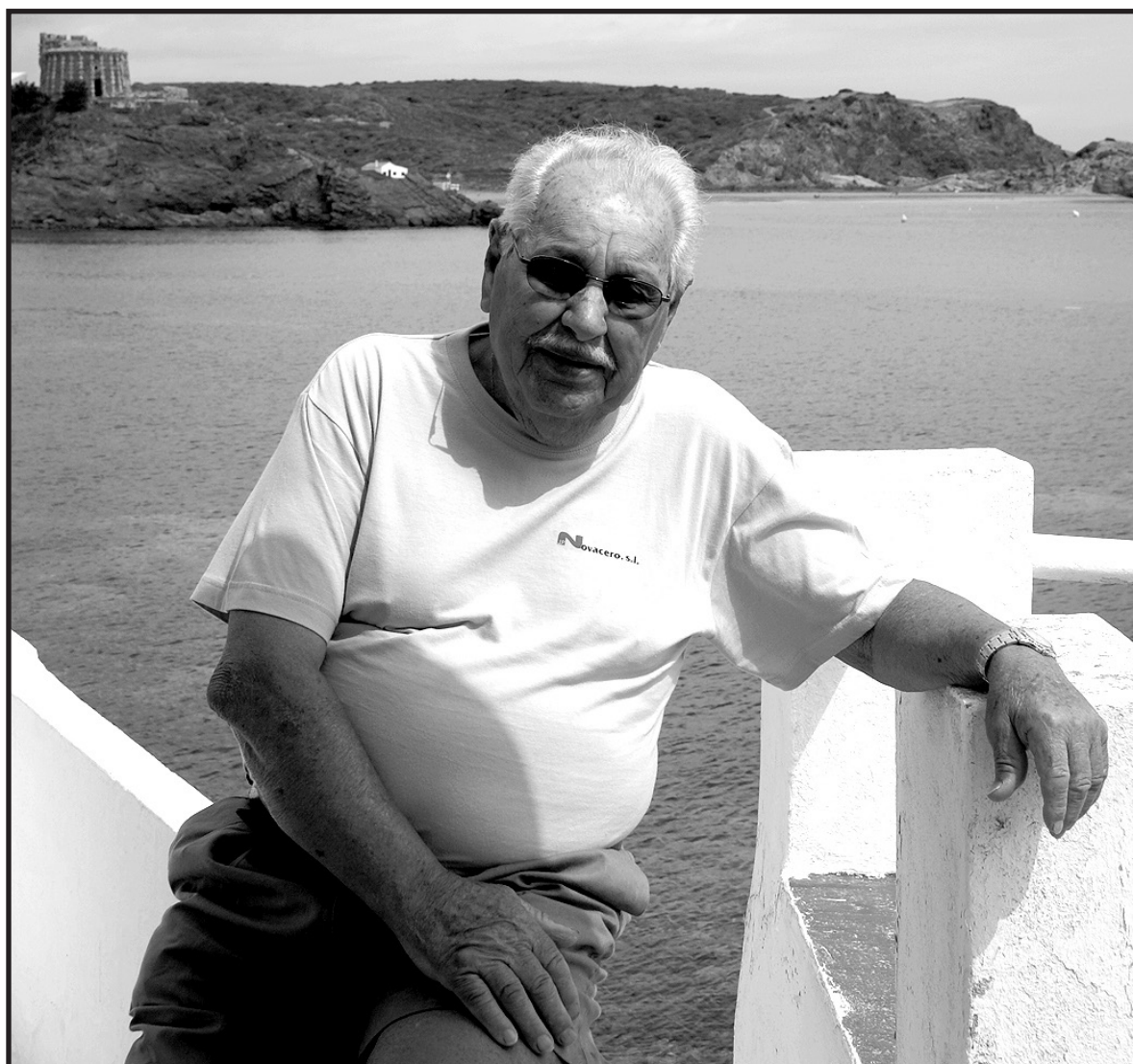
UNA PERSPECTIVA DES DE S'ILLOT CAP A TERRA

van pintar al enfront de la casa un mexicà amb la seva guitarra i un cactus. Estava situat exactament darrera de la torre de defensa. Més endavant, en Gerànio va anar a viure a la part baixa, més a prop de les primeres casetes.

En Pepe 'Moixineta', (qui ens acompanyarà en diferents episodis d'aquesta història), també troba a faltar aquells temps: *'Uns temps que mai més tornaran: d'açò, en podem estar completament segurs. I és ben cert que durant aquells anys després de la Guerra no teníem cap cèntim, érem pobres, però puc assegurar que érem molt més feliços. Jo me'n record que veníem a peu, carregats de motxilla i embolics i quan per fi vam poder tenir una bicicleta, allò va ser una festa grossa: ja no veníem a peu, sino amb bicicleta i aquí ens esperava una tequineta que manejàvem a rem, d'aquelles fetes por 's'Albercoc', amb punta a cada cap. Per cert que mon pare va fer que me'n construïssin una sense sabe-ho, i la vam gaudir plenament. Era l'única eina de què disposàvem per anar als serrans i a calar quatre morenells.*

PANORÀMICA, DES DE LLEVANT A PONENT

EN PEPE "MOIXINETA" A LA TERRASSA DE LA SEVA CASETA (ARTEFOTO)

PANORÀMICA, DES DE LLEVANT A PONENT

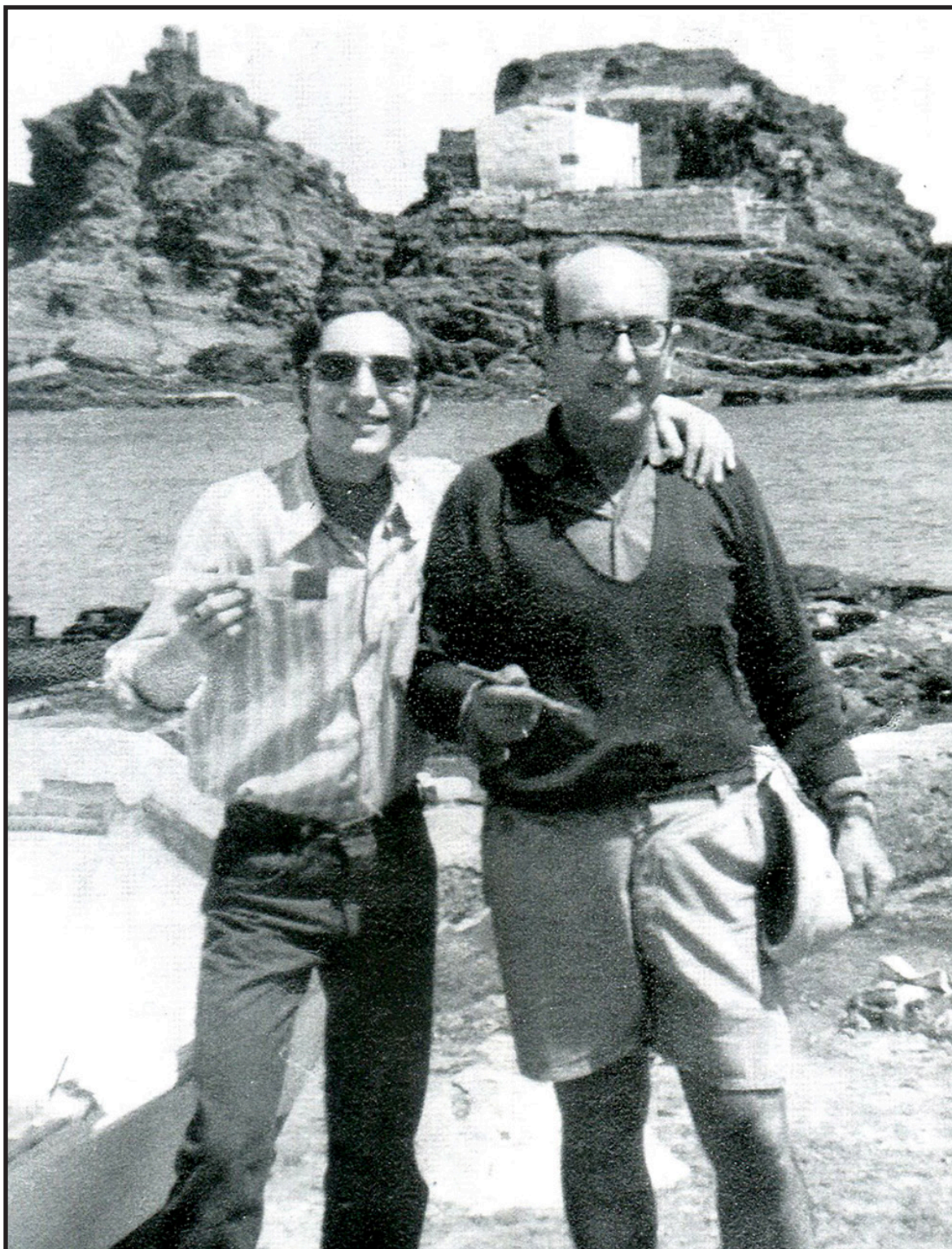

PANORÀMICA, DES DE LLEVANT A PONENT

PANORÀMICA, DES DE LLEVANT A PONENT

Record també que, quan veníem a peu, sortíem de Maó després d'haver dinat, molt prest, arribàvem a sa Mesquida, ens baratàvem de roba, estàvem una estoneta rallant i fent preparatius, i després anàvem a recollir unes quantes branquetes de romaní per torrar trosos de pop i ficar-los a dintre dels morenells per calar-los. A l'endemà, de bon matí, tornaven a sortir per recollir-los. Allò sí que era una autèntica festa per noltros! Mare meva... sí que resultava una gran festa! Record que d'embarcacions a la cala, per aquells anys, n'hi havia molt poques: un parell de 'gussis', un que pertanyia a 'L'Alegría' i un altre a 'La Primera' d'en Federico Cabi-ró. Aquesta darrera, muntava un motor molt estrany que molt poques vegades era capaç de funcionar. Hi havia també un parell de tèquines. Amb aquella flota ens defeníem tots i anàvem a pescar o fèiem sortides que ens duïen fins al far de Favàritx. Record que un dia en Cabi-ró es va presentar amb quatre xarxes, i també la quantitat de peix que solíem agafar amb elles dintre de la mateixa cala. Avui no hi ha pesca. No hi ha res, però res de res. Record que amb la meva tèquina agafàvem

EN COPÉRNICO BAGUR AMB EL SEU FILL N'ARTURO, QUE VA SER BATLLE DE MAÓ

cigales i cranques i, mentre érem a la mar, vaiem moles de sargs, moles de escorballs, també veiem fàcilment pops, etc. Record que en vam agafar molts i de molt grans. Veies anfosos, veies morenes... Ja aniràs a mirar avui amb unes ulleres: avui no veus res. Però res de res. Quatre envits i un roquer, açò és tot. Anys enrere, en un moment tenies un buiol de serrans, ja que pràcticament s'enganxaven ells mateixos; avui son necessàries moltes hores'.

ELS COMPONENTS D'UNA EXCURSIÓ A L'ARENAL GRAN. AL FONS, EL PA GROS
(CORT. FAMÍLIA DE PEDRO GONYALONS)

UN ALTRE GRUP D'ESTIUEJANTS (FOTOS ANTIGUAS DE MENORCA)

DALT: PAQUI VIDAL I JAUME SIREROL. BAIX: FACUNDO GILI I PACO MARCOS
(CORT. PACO MARCOS)

En Pepe recorda també que la gent no es desplaçava als ‘talls’ dels serrans grans i manco encara a les ‘foneres’, però van arribar els primers cotxes (molts de segona mà), més embarcacions i van aparèixer els motors ‘Joyca’ de 3 i 5 cavalls de potència. Les excursions es van fer molt més habituals i van arribar les voltes a s’illa que es van posar a l’abast de tothom i com tot, la vida va anar evolucionant: cambres frigorífiques, electricitat i el més important: la falta de temps. “*Quan veníem a peu, teníem durant el capvespre el temps suficient per anar a cercar el romaní, torrar-lo i tranquil·lament agafar la tèquina i anar a calar els morenells. Avui venim amb cotxe i malgrat açò no tenim temps per res. Jo no ho entenc, però tot ha canviat cap a pitjor. Abans tots érem com una família. Ens ajuntàvem per qualsevol motiu. Una dona de tantes feia una coca i prest te n’oferia un tros. La gent gran es disfressava, cantàvem. Açò d’avui no te res a veure amb aquella època. Encara m’en record d’una d’aquelles festes amb un personatge que coneixíem com es mestre Miquel, que anava a la caseta dels Cabiró. Era alt, prim, seriós i vestia sempre gorra de marí. A una de tantes festes, ens va anunciar que passaria amb una corda des de la caseta d’en Cabiró fins a la dels ‘París’. Tots els que l’escoltàven ens vam quedar més que bocabadats davant una anunciació d’aquella mena, sortida, a més, de la boca d’un home que mai deia res. La festa va anar tal i com s’havia anunciat i tot el món esperava el moment emocionant. Arribada l’hora, uns voluntaris es van afanyar ràpidament a tibar la corda que ajuntaria les dues casetes travessant el carrer. Mestre Miquel, quan va veure que tibaven la corda els va demanar què estaven fent: -Preparant la corda perquè vós pugui passar-hi-, van respondre. -Sí, però la corda ha d’estar posada en terra, i llavors hi passaré damunt-, va dir sense inmutar-se. I tothom es va quedar embadalit. Quin personatge! Era un tipus curiós. En Federico Cabiró tenia també una gramola i açò servia per animar-nos les vetllades’.*

En Pepe ‘Moixineta’ va tenir també un bot-llaüt equipat amb un motor Joyca de 3 cavalls, en el qual amb en Toni Huguet, l’home de na Paquita ‘París’, va anar a pescar moltes vegades. L’havia comprat al mestre d’obres Joan Galmés, que el tenia a es Murtar.

IMATGE DE J. MARTÍ BORRULL (FOTOS ANTIGUES DE MENORCA)

Una associació de veïns activa

Durant els anys setanta, es va constituir una associació de veïns que és la que actualment s'encarrega d'organitzar les feste estiuenques i resoldre els problemes de la urbanització davant de l'Ajuntament de Maó. Una de les missions que es va imposar va ser la d'aconseguir que la urbanització quedés prou esponjada i que no es construïssin els edificis els uns enganxats als altres, però aquest objectiu reconeixen que no s'ha pogut dur a terme. Un altre projecte que tampoc es duria a terme va ser la construcció d'un pontet que permetés als residents de l'altre costat del torrent, accedir a la botiga que hi ha a la zona de llevant, al bar, o simplement a les cases dels altres conveïns, sense necessitat d'haver de donar tota la volta i recórrer la carretera totalment si no volien mullar-se els peus. El projecte de pont s'imaginava amb un petit jardí dotat de plantes autòctones, que fins i tot s'avia programat i podria ser visitat per col·lectius escolars. Tot semblava haver-se assolit i fins i tot, es comptava amb l'assessorament puntual del GOB, però una torrentada com a conseqüència d'un entre tants temporals, s'ho va endur tot per davant.

En Francisco Cerdà Orfila, més conegut com en *Paco Cerdà*, tenia, ja, setanta-set anys d'edat i es trobava retirat de la que va ser la seva professió: viatjant de comerç, en el ram de la bijuteria quan llavors era florent i arrelat.

UNA FESTA DE VESINS D'AQUESTS DARRERS ANYS (CORT. BERTO CERDÀ)

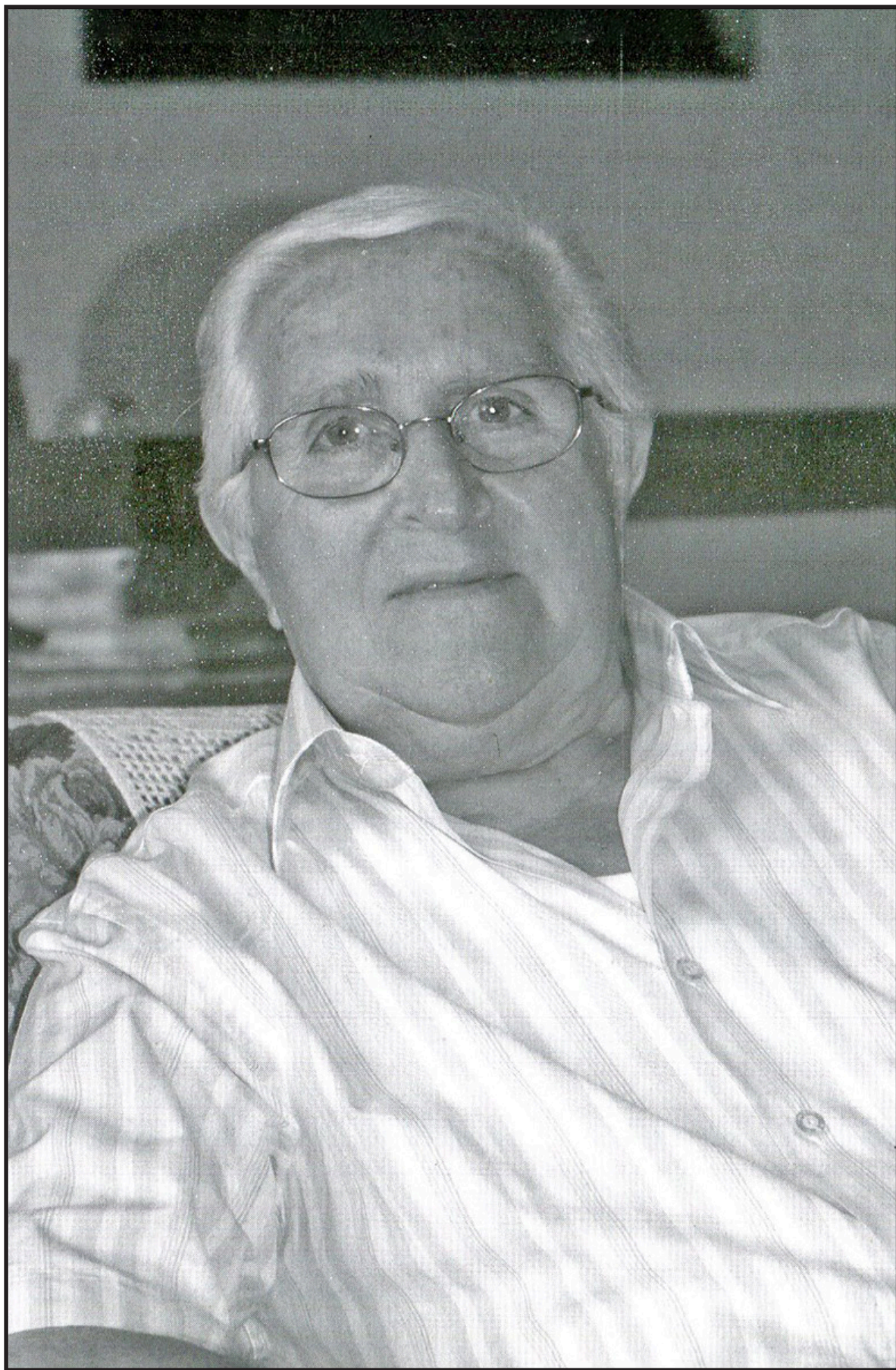

UNA FESTA ORGANITZADA PELS "PARÍS" QUE REUNEIX UN BON NOMBRE DE VESINS A LA TAULA. AQUESTS TIPUS DE MANIFESTACIONS EREN MOLT FREQUENTS (CORT. ISAAC OLIVES)

Quan tenia més o manco divuit anys d'edat, va formar grup amb altres sis joves maonesos (en José Quevedo Carreras, en Jaume Espinosa Olives, en Joan Carreras Barber, en Francisco Pons Pons, en Gervasio Bagur Alzina i en Joan Pons Barber) i els dissabtes van prendre per costum anar a sa Mesquida a passar el cap de setmana. Per açò, empraven la vella torre de defensa, que duia ja un temps que restava oberta (des que l'abandonés un tal Ramón), així que van sol·licitar col·locar una porta d'accés per tal d'emprar-la com a refugi els caps de setmana i mantenir-la tancada quan ells no hi fossin. *'La torre té dos pisos i, noltros, des del primer moment, teníem la idea d'acomodar-nos a la planta baixa. Hi ha una cisterna que quan vam arribar estava plena fins dalt de peltret. La vam buidar completament, la vam adobar i emblancar per tornar a emprar-la de nou. No obstant açò, a l'hora d'haver de col·locar els conductes i las canalitzacions per reconduir l'aigua de p'luja, no vam tenir suficients doblers per comprar els materials necessaris. S'ha de tenir en compte que érem un grup de joves que giràvem al voltant dels divuit anys'.*

PART DELS MEMBRES DE LA FAMÍLIA VIDAL-SÁNCHEZ (CORT. ISAAC OLIVES)

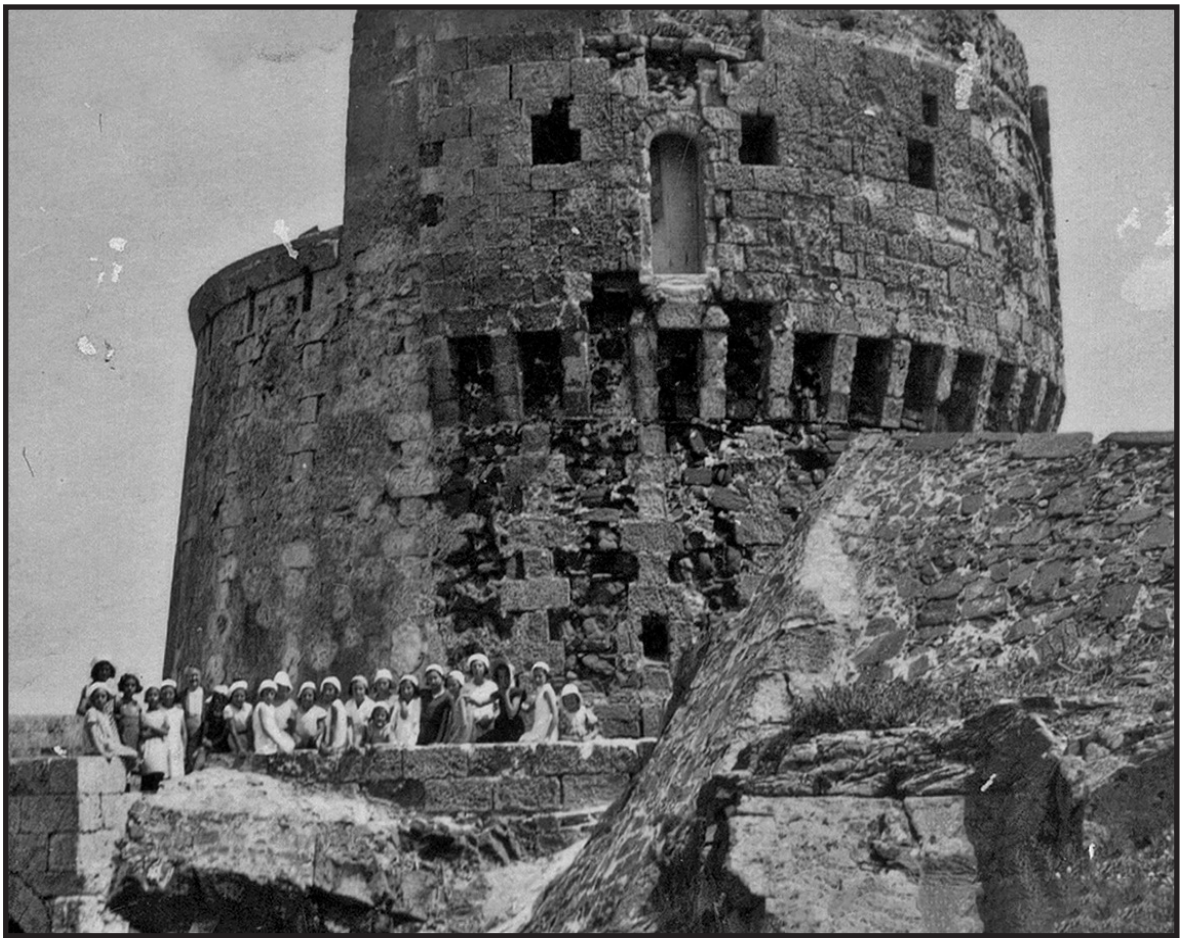

El grup sortia des de Maó els dissabtes capvespre (en aquells anys es feia feina fins als dissabtes, matins inclosos) i en Paco feia el trajecte a peu i aprofitava la drecera de Binisermenya que el condueix directament fins a dalt de la torre, que li evitava una gran volta. Una vegada havien arribat, cadascun d'ells s'encarregava d'una part de l'organització de la feina i sempre en el moment de tornar, quedava tot en un perfecte ordre. Un altre aspecte que van millorar era que el sòl de la planta baixa era de terra i ells la van formigonar, com van poder, pel fet que hem comentat dels costos materials. *'No record la quantitat de sacs de graveta que vam pujar fins a allà dalt: incomptables. Els sacs de ciment també venien de Maó, damunt una bicicleta, que s'encarragava de pujar-los qui en tenia una. No era un formigó gaire gras, perquè el ciment era un producte costós, però va quedar molt bé. També vam comprar una escala per arribar fins a l'escala d'obra que conduïa a la planta superior. I, al final, vam decidir emprar com a estança la planta de dalt, ja que les vistes des de la seva terrassa són admirables'*.

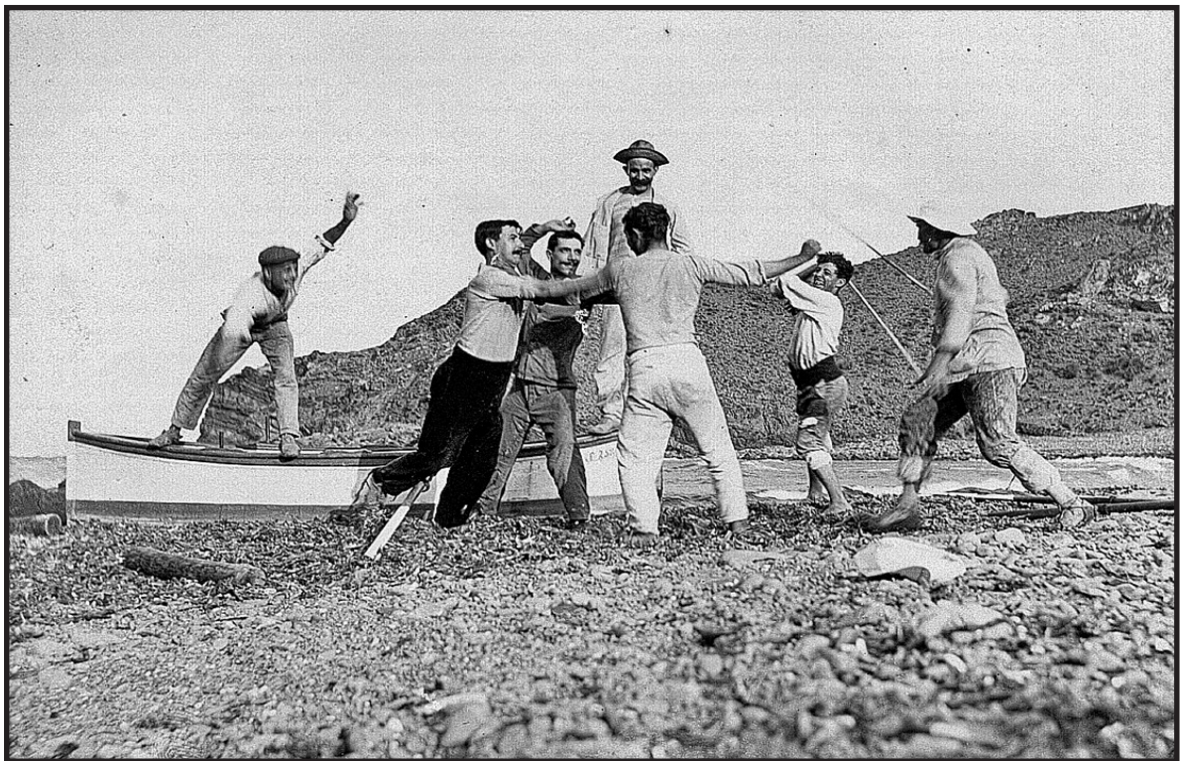
Aquesta planta estava dividida en dues parts, la que contenia el fogó per escalfar els projectils (de 'bolla vermella') del canó que un dia havia estat emplaçat com a defensa, que els serviria de cuina, i una altra que l'emprarien com habitatge. *'Al matí enceníem el foc i posàvem la llet a bullir, perquè noltros ens cuidàvem. També torraven sobrassades i botifarró per berenar'*. Més tard, bullien l'arròs que emprarien per al dinar, ja que invariablement, allà, cada diumenge es menjava 'arròs a la cubana': l'arròs bullit s'anava posant dintre d'una escudella típica rodona, de les que s'empraven per preparar les sopes de llet, de manera que després les bolcaven damunt el plat i l'arròs prenia la forma de l'escudella. *'Allò feia guapo'* recorda

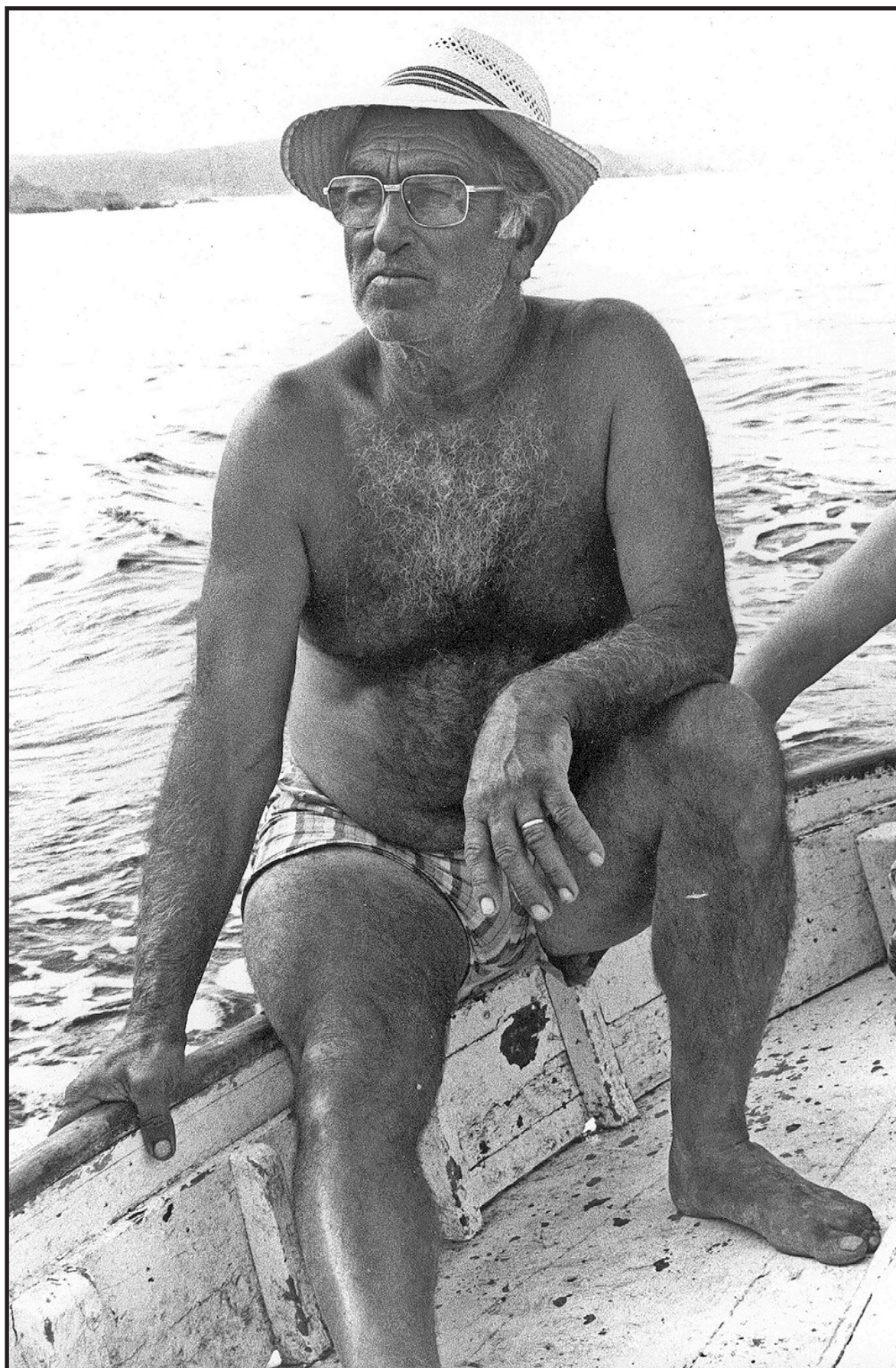
MOLT HA PLOGUT DE QUAND VA SER INMORTALITZADA AQUESTA IMATGE (I. OLIVES)

UNA EXCURSIÓ, EN AQUEST CAS, A LA TORRE DE DEFENSA (CORT. ISAAC OLIVES)

GRUP D'AMICS PASSANT-S'HO D'ALLÒ MÉS BE A SA CALA... (CORT. ISAAC OLIVES)

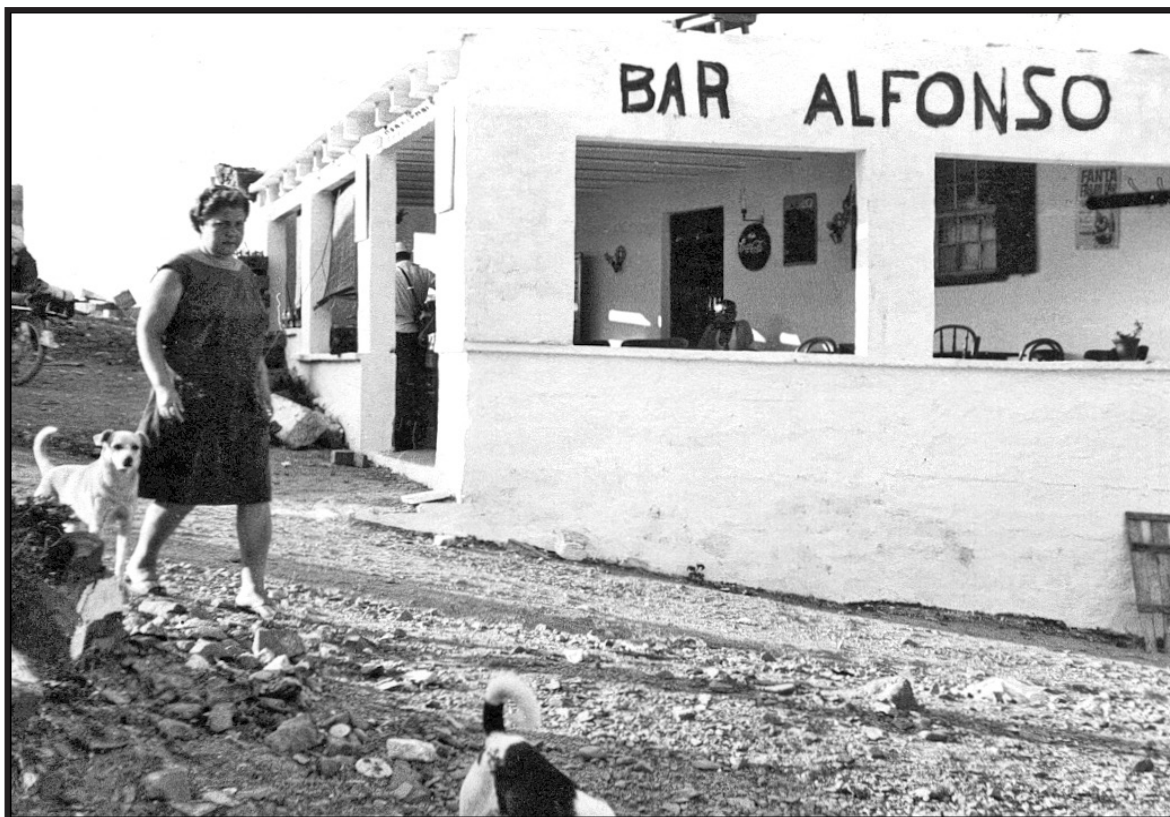

EN GERÀNIO SINTES DINS DE LA SEVA BARCA (CORT. FAMÍLIA DE PEDRO GOÑALONS)

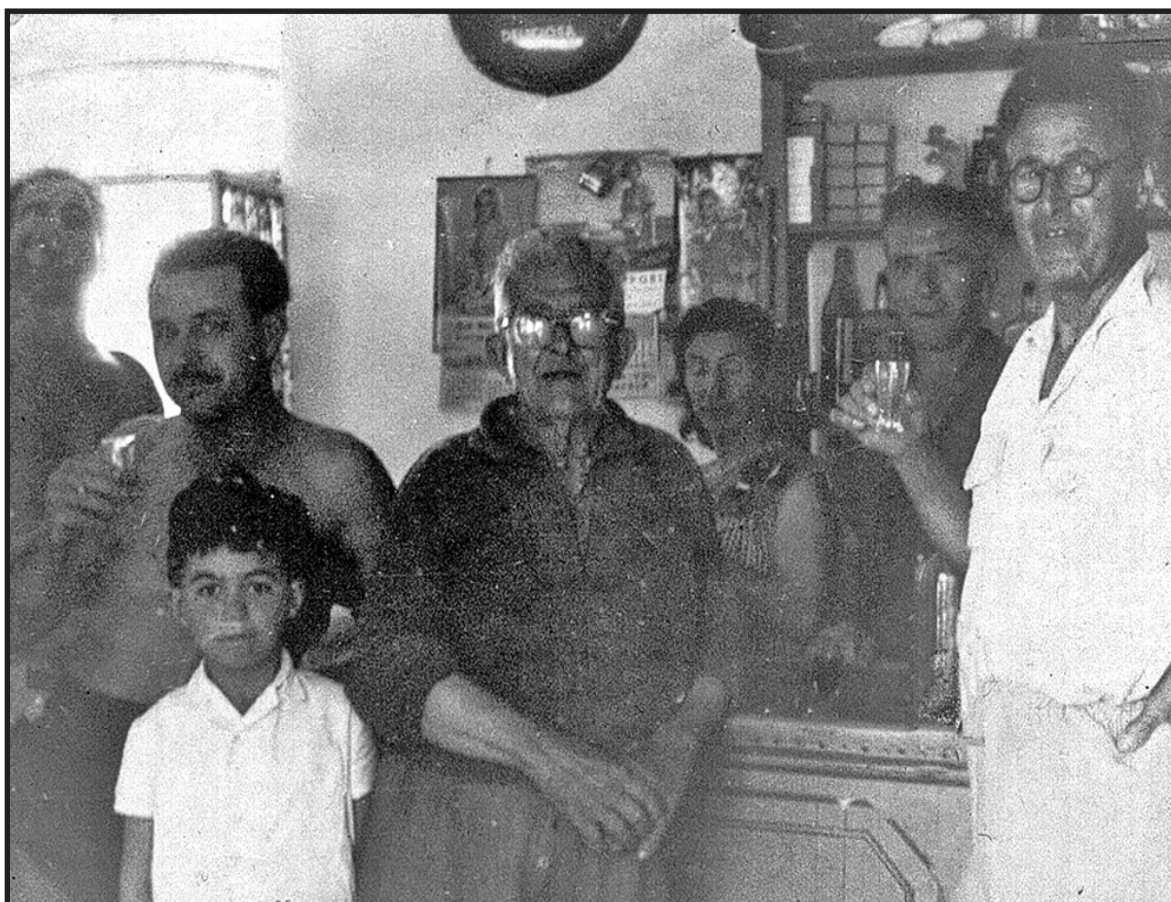
somrient. També s'elaborava salsa de tomàtic, que es posava al voltant de l'arròs i es coronava amb un ou estrellat. També es feien patates fregides i qualque altre tros de botifarró per al qui no en tenia prou. *'Tot açò passava fins a principis dels anys cinquanta. Cadascú aportava el que podia i jo solia dur cada setmana una garrafeta de vi d'Alella, ja que feia feina a Ca'n Xixenta, el representant. Més endavant, uns ens vam posar a festejar i, a conseqüència d'açò, es va anar reduint el grup fins a desaparèixer el costum de passar junts els caps de setmana. No obstant açò, van néixer entre tots noltros uns forts llaços d'amistat que continuen fins a l'actualitat, fins i tot més forts a mesura que passa el temps. En Paco Pons (més conegut com en Paco 'Ferro') ja no és entre noltros. Tampoc ho està la meva dona, que va morir fa molt poc, però, tant en noces, comunions, com en altres celebracions tradicionals, sempre hem tornat a trobar-nos tots junts una vegada més'.*

En Paco recorda també que en un parell d'ocasions el grup fins i tot va arribar a organitzar un ball amb el concurs d'una gramola de maneta que ell tenia, a què havien de donar-li corda. *"Posàvem tots els matalassets en terra, al voltant de la terrassa i les al·lotes s'hi seien juntament amb les mares o ties, perquè havien de venir mares en aquells temps, però la veritat és que ho passàven molt be. Passàven la vida d'aquella manera. De vegades pujava en Fael Sirerol o baixàvem noltros fins a la seva caseta i jugàvem a dòmino o a les cartes per passar l'estona".*

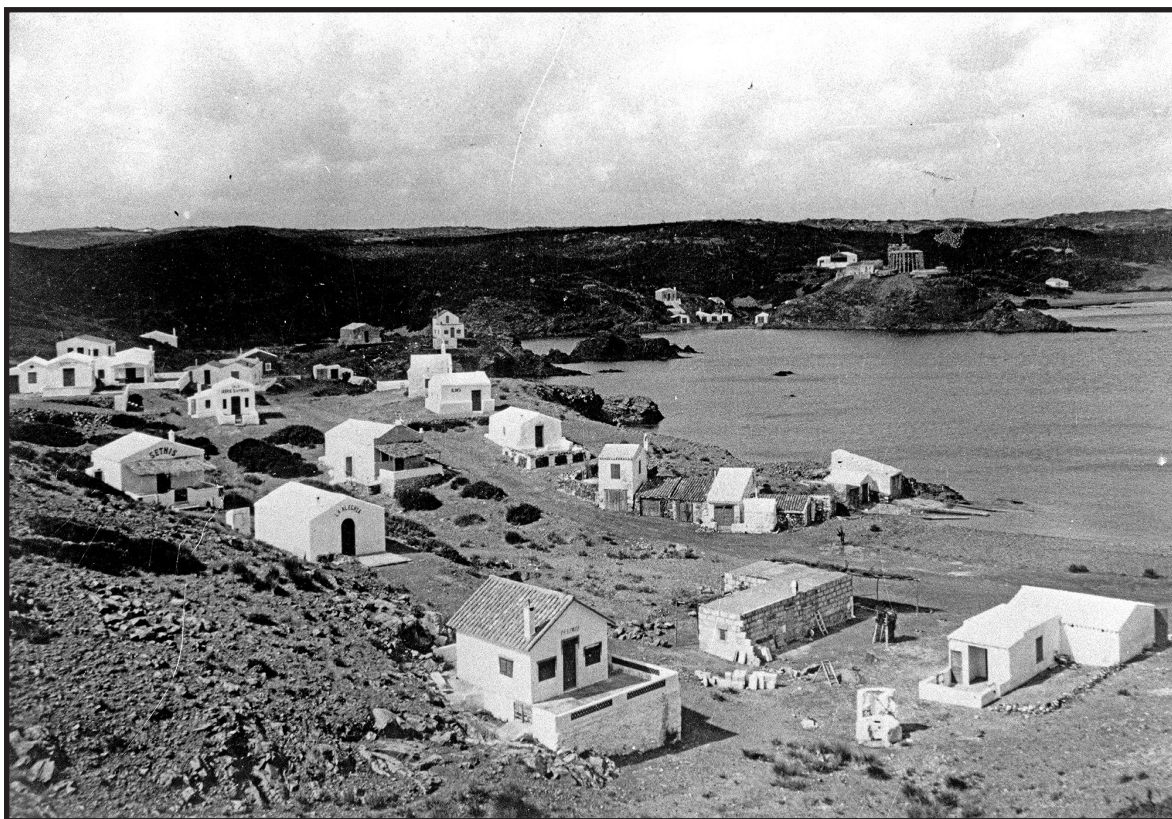

ES POPULAR BAR D'EN FONSO (CORT. ISAAC OLIVES)

BAR D'EN FONSO. ESCENES QUOTIDIANES (CORT. ISAAC OLIVES)

LES CONSTRUCCIONS VAN AFLORANT A POC A POC (CORT. XISCO STURLA)

IMATGE DEL GRUP FAMILIAR PONS BISBAL I D'ALTRES (CORT. ISAAC OLIVES)

UNA FOTO PER AL RECORD (CORT. ISAAC OLIVES)

UNA SIMPÀTICA FOTO D'UN GRUP D'AMICS PER A LA POSTERITAT.
FINS I TOT S'HI HA COL·LOCAT EL SEU CANET (CORT. ISAAC OLIVES)

UNA PRECIOSA IMATGE D'ÈPOCA (CORT. ISAAC OLIVES)

El grup mai va pescar amb barca, encara que sí amb canyes. Pescaven oblada, llissa o sarg, encara que dels darrers pocs. *“Més endavant vam armar canyes de llançat i anàvem per darrere del Pa Gros, on hi havia penyals i agafàvem quatre vaques o quatre serrans. Però açò no tenia importància, no: noltros ens n'anàvem cada setmana amb la seguretat de fer l'arròs a la cubana. Aquella era l'autèntica base i si agafàvem peix, el fregíem com a complement”*.

Recorda, amb certa nostàlgia, que aquells eren anys també en què tots els veïns s'ajudaven entre ells. I és que la cala ha estat sempre granada pels temporals, i per açò, fos l'hora que fos, si s'aixecava una tramuntanada, tot el món botava del llit i s'ajuntaven forces per posar les embarcacions dels veïns a un lloc segur. *“No és que fossin al aigua, perquè mai s'han pogut deixar les barques fondejades a sa Mesquida. Ara s'en deixen qualcunes a l'Arenal Petit, però com les ones granen i arrasen la vorera fins a las mateixes casetes, s'enduen tot el que troben”*. I per descomptat, per aquells anys, no tot el món es podia permetre el luxe de tenir embarcació pròpia. *“Avui tot ha canviat, i la gent també, com a conseqüència d'açò. La gent de la meua edat ha quedat en segon terme, o simplement, ja no hi van per allà. Avui, els fills i molta gent nova han pres el protagonisme”*.

En Paco Cerdà ha tingut el plaer (o el mal de cap, tot pot ser) de ser el primer president que ha tingut l'Associació de Veïns que es va formar a sa Mesquida (ell troba que va ser la primera d'aquestes característiques a l'illa). Aquesta entitat va néixer després del consens entre veïns de posar un poc d'ordre a la vida quotidiana de la comunitat, sobretot en temes primordials com la recollida de fems i la recerca de solucions a altres problemes. L'associació és apolítica i el seus únics objectius

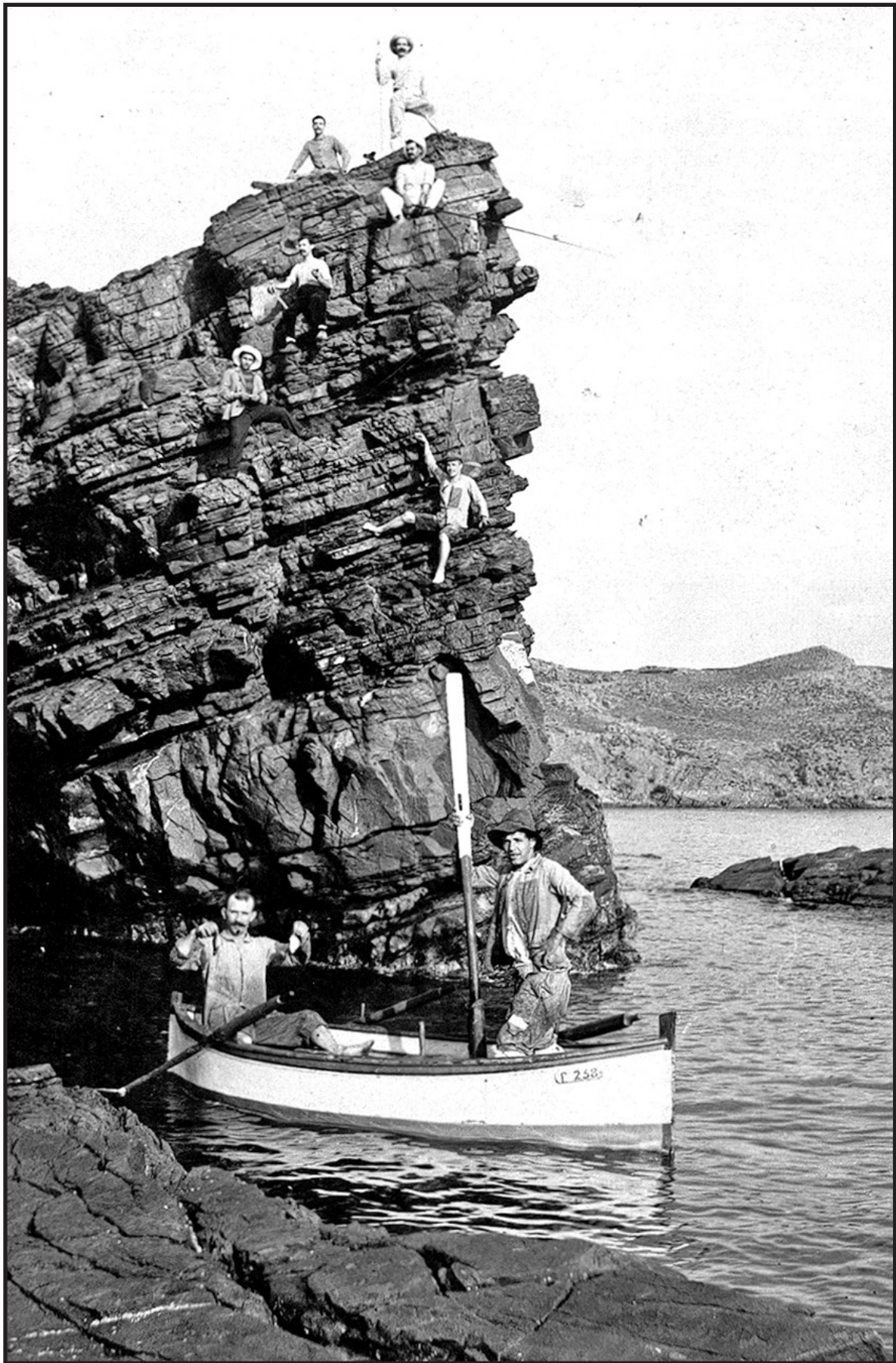
s'encaminen des dels seus orígens cap al bé de sa Mesquida i de la seva comunitat. *“Va haver-hi també qualche apunt de caràcter polític que fins i tot va arribar a crear qualche tipus de frec entre els membres, però és un tema que va quedar fòra de l'àmbit de l'associació”*. Quan va ser hora, es van aprovar uns estatuts a la Delegació del Govern, uns estatuts conduïts des de l'Estat, perquè eren temps de dictadura, però ja s'anirien adaptant als nous temps amb l'arribada de la democràcia.

Una vegada fundada l'entitat veïnal, no trigaria gens a posar-se a fer feina per resoldre el tema del fems, ja que el seu tràfec resultava indiscriminat i bastant poc efectiu, ja que no es tenia gaire cura de l'aspecte mediambiental. Per açò, es van implantar punts de recollida, i dues vegades per setmana un transportista particular contractat per ells recollia tots els desfets i se'ls enduia. Més endavant, es veurien obligats a augmentar els dies de recollida de dos a tres, fins que finalment arribaria el dia en què l'Ajuntament s'implicaria amb la colònia: es van construir dos tancats i després d'aportar els contenidors corresponents, es va fer càrrec del servei.

Un altre problema que es veurien obligats a afrontar seria el de la reducció del tràfic de motos sense control que passaven a qualsevol hora del dia o de la nit amb tubs d'escapament trucats en direcció a l'Arenal Gran o de tornada, fet que impedia el descans normal dels residents. El fet que en Cerdà estigués viatjant i recorregués tot el territori nacional, promocionant els productes de Catisa -empresa que representava- el va dur a observar els sistemes emprats a les altres províncies per solucionar aquest mateix problema. La solució adoptada no va agradar massa a qualche usuari, però durant uns quants anys, van estar instal·lades les bandes de botons que obligaven als conductors a moderar bastant la velocitat, fet amb què retornava la pau. El tema va arribar a sortir publicat a la premsa local, però sembla que va tenir efectes fins que van sortir i es van col·locar altres mitjans de prevenció més moderns.

ANTICS VEÏNS (MARGA NUEVO ALEMANY)

EN QUICUS "PARÍS", EN NITO "CISTERNA", NA PILAR ADRIÁN, NA CARMEN D'EN DOLFO, NA TÒNIA I NA PAQUITA "PARÍS", NA NINA "SACA" I EN TONI "CISTERNA"
(CORT. ISAAC OLIVES)

Un altre tema que tindria la seva polèmica seria el fet de la recuperació de la calçada que servia d'enllaç des de les barreres de la carretera de la Mola fins a la colònia, que es trobava a extrem deteriorada, suposant un problema greu per a la circulació rodada. El sistema triat per resoldre'l seria el d'estendre una capa de mescla (barreja d'arena de pedrera i graveta de diferents gruixes) amb el que s'uniformaria la superfície. Per trenta mil pessetes es va oferir un contractista per fer l'obra, preu que va fer que fos acceptat. No obstant açò, tan sols 100 metres de carretera, des de les barreres en direcció a la cala, liquidarien el pressupost, el que produiria la indignació lògica entre el veïnat. Van sortir també les primeres divergències entre els membres de la Junta entorn del projectes que, fins a llavors, eren perfectament consensuats i aprovats. Hi havia qui deia que calia acabar l'obra promesa i qui opinava que gastar més doblers vindria a ser com hipotecar l'Associació. Finalment, es va optar per un altra contractista que va acabar l'obra començada, encara que costaria bastant més de les trenta mil pessetes que s'havien pressupostat al principi. Per sort, aquest contractista vinculat amb la colònia donaria les màximes facilitats per pagar l'obra. S'ha de matisar que, per aquells temps, l'Ajuntament no invertia cap partida dels pressupostos municipals en aquella zona. De la mateixa manera, l'electricitat també arribaria fins a les casetes, açò sí, totes les despeses anaven per compte dels seus propietaris.

Un dels problemes amb els quals ha hagut de batallar l'Associació és amb l'olor que provoca el torrent que divideix la colònia en dues parts. Va haver-hi un temps en què es pretenia canalitzar, un projecte que tindria qui estarien a favor de la idea i també els seus detractors, sobretot mediambientals, ja que es pretenia construir un mur de paret seca a cada costat del curs del torrent i guanyar fondària perquè les barques

poguessin entrar navegant i amarrar-se. A la fi, aquesta idea seria rebutjada tenint en compte que a més, cada vegada que apareix un temporal, la boca sol quedar encgada pels materials arrossegats per les fortes ones. Amb tot, el problema de les pudors continua present avui a segons quines èpoques, igual que succeeix a altres zones residencials costaneres de l'illa.

DONES FENT CALÇA DAVANT LA PORTA (CORT. PACO MARCOS)

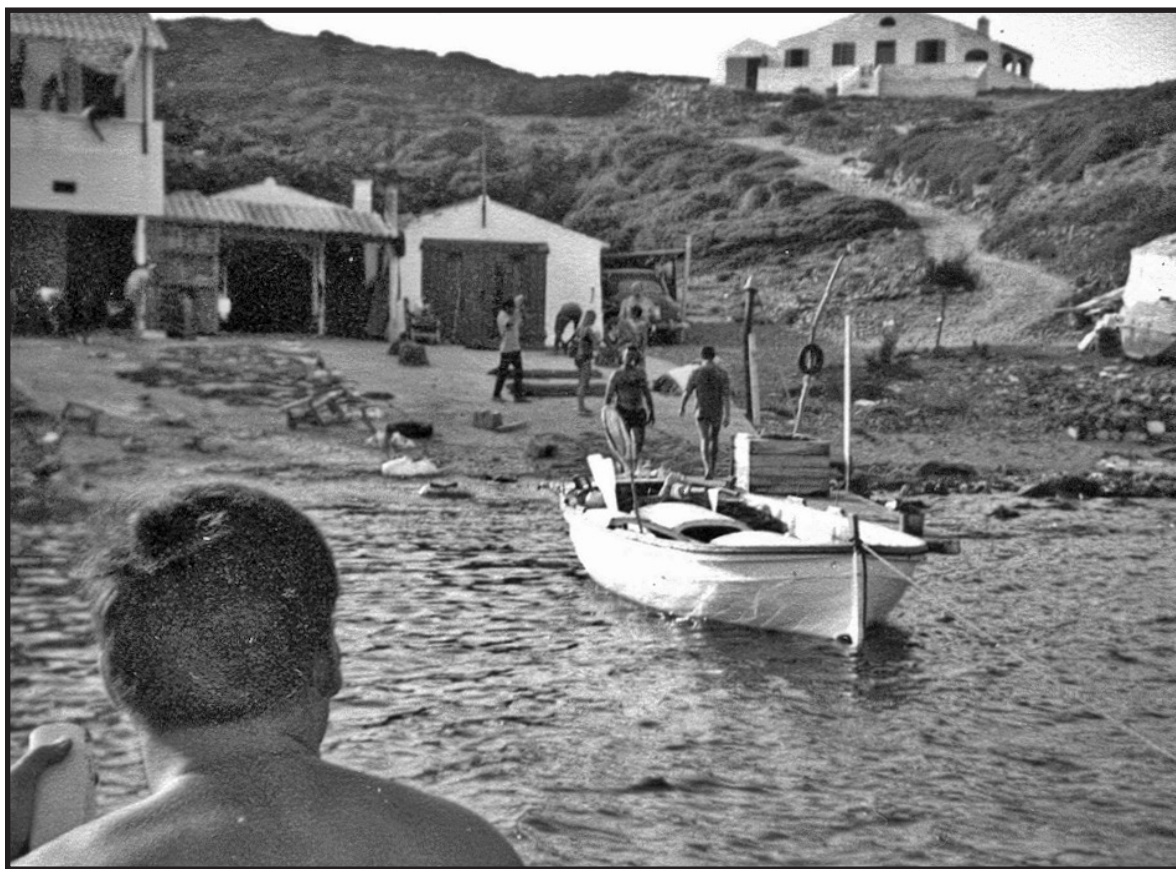
Una qüestió sentimental que tampoc arribaria a dalt seria la compra per l'entitat veïnal de la Torre de defensa quan l'Estat la va posar a la venda (un fet imperdonable i actualment del tot incomprensible), ja que hauria de ser un bé patrimonial com ho son la de Fornells, de Son Ganxo i d'en Penjat, per exemple. L'Associació volia comprar-la i destinar-la per a usos veïnals, però com es tractava d'una qüestió econòmica no assolible, es van veure obligats a deixar de banda l'idea.

Seria també després de la formació de l'Associació quan tindrien lloc els primers actes que donarien origen a les festes que cada any es fan en aquest lloc tan encantador. Recorda en Cerdà que, en la seva qualitat de viatjant de Catisa, tenia sempre a casa seva qualche peça del mostrari, així que un dia va reunir els al·lots de la seva zona i els va dir que anessin a les diferents casetes dels voltans a vendre paperetes per a un sorteig amb el premi d'un coillaret de dona. Amb l'import recaptat, s'organitzaria per a ells un "*trencament d'olles*" plenes de regals. El sorteig es faria venent cartes de la baralla espanyola en miniatura, un sistema molt típic, almanco a Maó, a les botigues de comestibles, lleteries i forns fins als anys cinquanta i seixanta, quan arribarien les tires de nombres actuals. Els veïns van acceptar de

bon grat l'oferta dels més petits i les van comprar totes. No fa falta dir que aquella organització va resultar un èxit complet. També van participar els fillets de la zona de la Torre, de l'altre costat del torrent, tot i que havia estat una organització més bé local. Dintre de les olles es van posar clauers i altres objectes procedents d'excedents i mostraris que en Cerdà va poder reunir.

Com s'ha citat, la festa va constituir un autèntic èxit i per açò, els petits de la zona de la Torre van sol·licitar que la pròxima festa fos organitzada comptant també amb ells, paraules que en Cerdà va respondre que sí, però que havien de participar igualment en la venda de paperetes en aquella zona. A les olles, s'hi va afegir el tir amb arc, les carreres de sacs, la pesca de monedes dintre d'una tina amb aigua, la coca amb xocolata amb els ulls tapats i moltes més novetats, i cada vegada eren més participatius i multitudinaris aquests actes, encara que es mantindria el caràcter totalment infantil dels mateixos.

Arribada una nova temporada i posats a organitzar la festa de l'estiu, als petits se'ls va encomanar anar caseta per caseta per sol·licitar als seus propietaris qualche cosa per organitzar un sorteig que ajudés a sufragar les despeses d'organització, que no podien sortir del calaix escurat de l'Associació. Podria ser qualsevol cosa, fins i tot productes de botiga: llaunes de sardines, de melicotó, paquets d'arròs, begudes i altres, amb el que es van omplir dues paneres grans. A açò, li van seguir la col·locació de banderetes a la zona de festes, que en principi, era la zona immediata de la caseta d'en Cerdà, però quan va guanyar tanta popularitat entre els veïns,

DIA A DIA A SA MESQUIDA (CORT. PACO MARCOS)

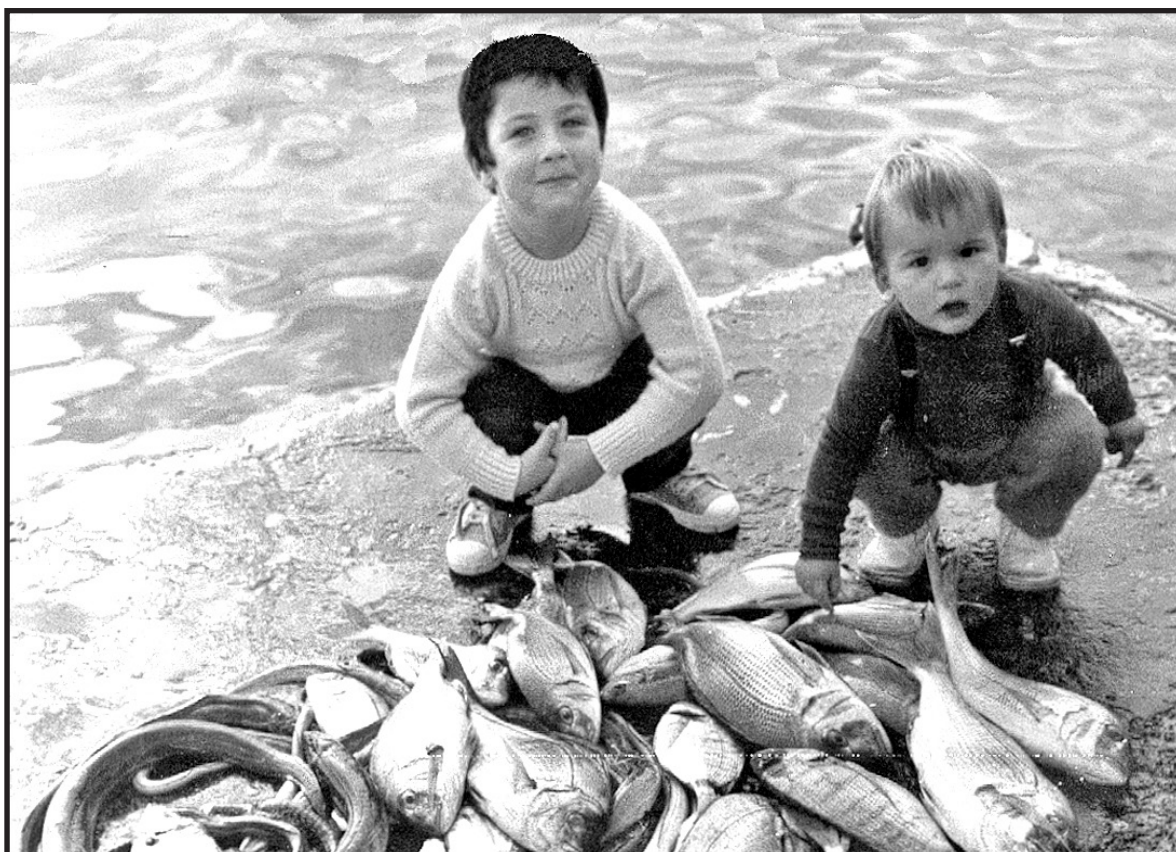
s'hauria de traslladar fins a la zona contigua al Racó de s'Alga, al peu de la mateixa costa d'arribada de la carretera, que és més ample. Els més grans també es van ajuntar físicament als actes festius i van aportar qualche guitarra i els més decidits van posar les seves veus per entonar els cantars, al mateix temps que també havien fet presència els productes culinaris per menjar i beure.

DIA A DIA A SA MESQUIDA (CORT. PACO MARCOS)

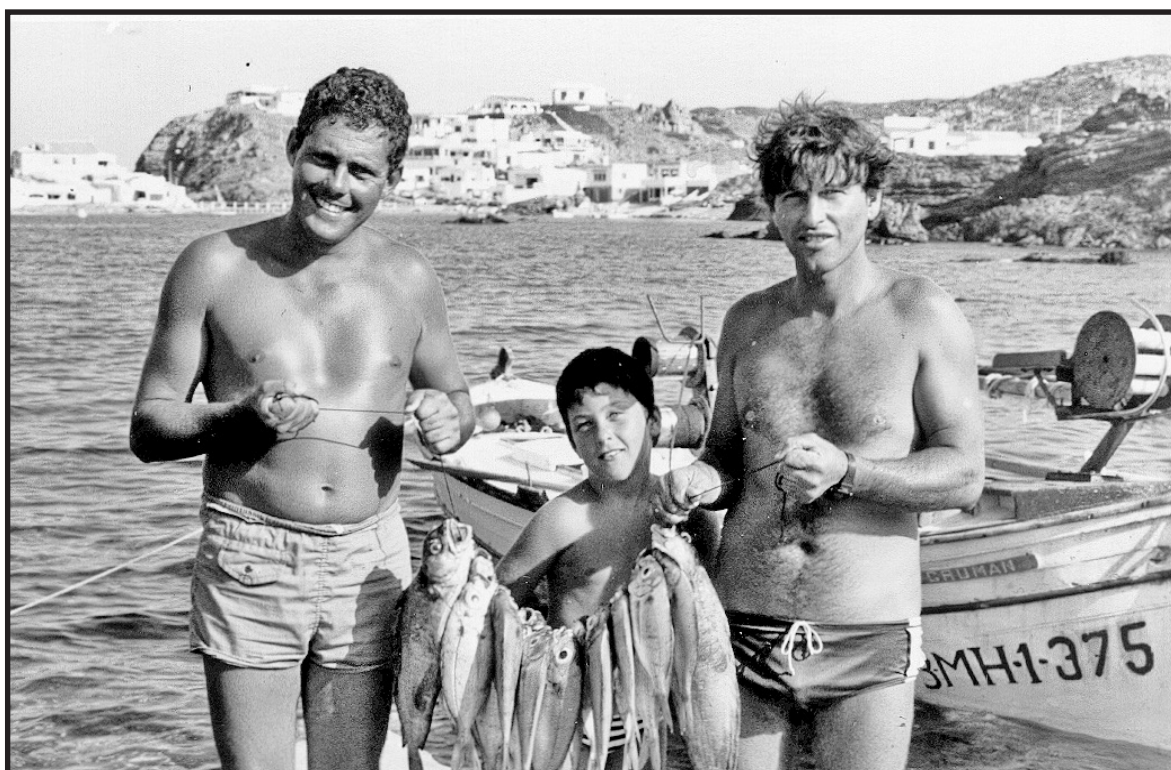
DIA A DIA A SA MESQUIDA (CORT. FAMÍLIA DE PEDRO GOÑALONS)

DIA A DIA A SA MESQUIDA (CORT. FAMILIA DE PEDRO GOÑALONS)

DIA A DIA CON PERSONAJES ENTRAÑABLES (CORT. FAMILIA DE PEDRO GOÑALONS)

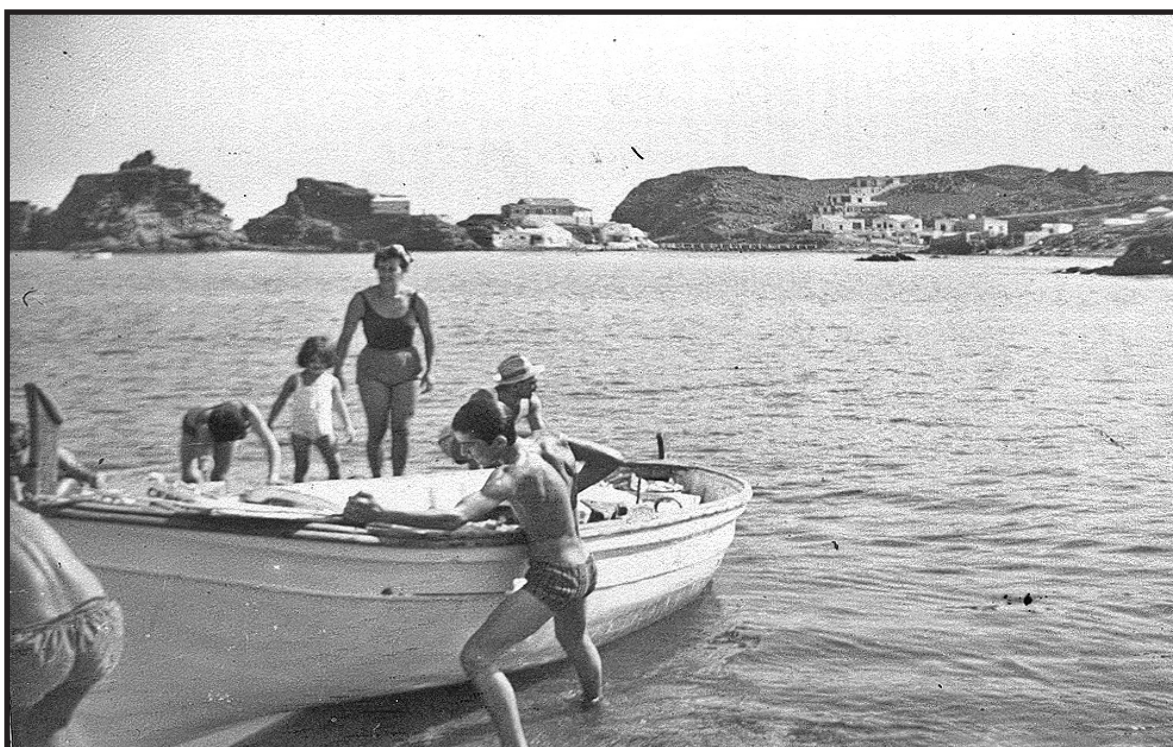

DIA A DIA CON PERSONAJES ENTRAÑABLES (CORT. FAMÍLIA DE PEDRO GOÑALONS)

Un de tants anys, n'Arturo Bagur, qui fou batlle de Maó, que passava allà també els estius perquè el seu pare era en Copérnico Bagur, propietari d'una de les primeres casetes, es va oferir per actuar a la vetllada festiva amb el seu grup "Traginada", els temes del qual tenien caràcter típicament menorquí. La idea va ser acceptada de bon gust i prest es va col·locar un petit escenari on actuarien davant la satisfacció de tots els residents. Als actes infantils i a la música, prest s'hi afegiria el ball popular, i tot aniria evolucionant fins als nostres dies que fins i tot ja es llencen focs d'artifici i s'organitzen torrades col·lectives.

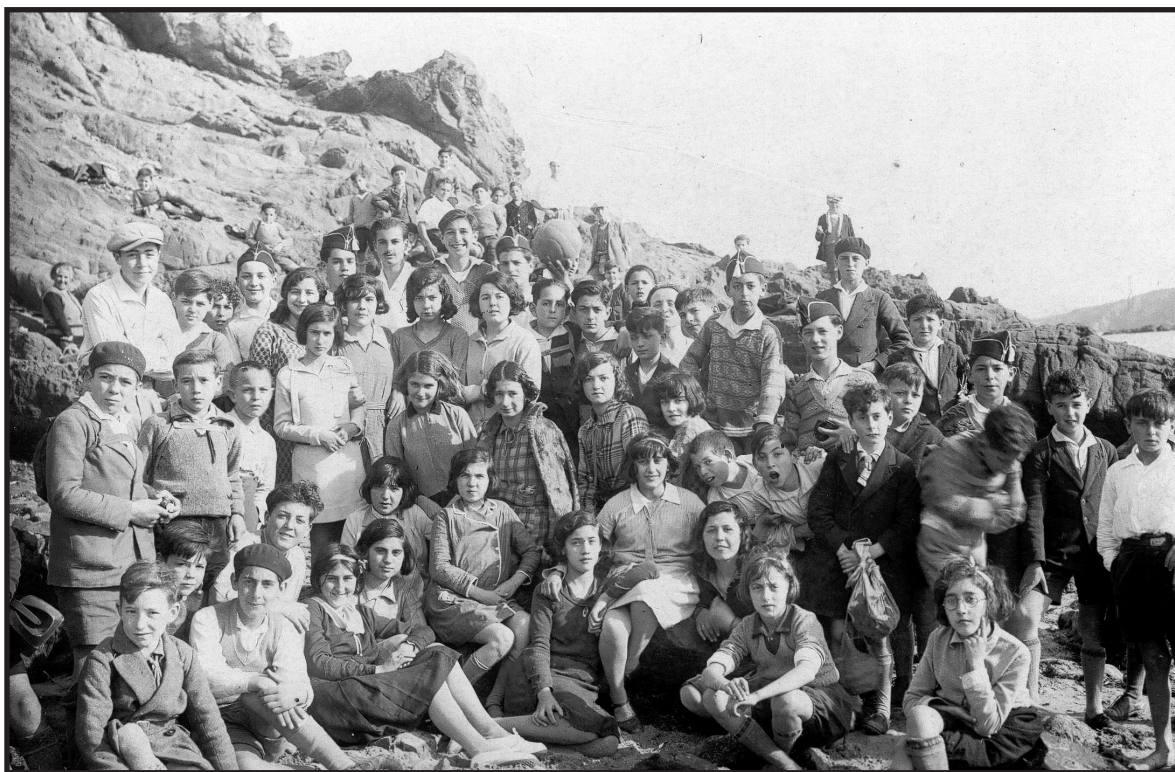
També cal recordar que els darrers anys d'existència de la Lliga Marítima i després amb la formació del Club Marítim de Mahón, des de la societat nàutica que fou successora, es van estar organitzant regates d'snipes que suposaven una jornada plenament festiva, en la qual hi participaven els regatistes, els simpatitzants desplaçats per carretera i bona part de la colònia estival. Fins i tot, hi va haver un temps que la regata es faria coincidir amb la festa de la colònia. Avui els temps han canviat, sa Mesquida ha crescut molt i una organització festiva d'aquelles característiques és ara per ara, del tot inimaginable.

En Paco Cerdà recorda amb emoció l'època que hi havia una gran germanor entre tots els veïns, que s'organitzaven reunions, i que s'ajuntaven els residents d'una zona (una dotzena de matrimonis, el que suposava vint-i-quatre persones que, a més, estaven acompanyats dels seus fills) i aportaven cadascun el que tenia, se celebraven sopars col·lectius: els més grans en una taula i els al·lots i petits a una altra. S'ho passaven d'allò més bé, ja que no faltaven ni l'avesat en la guitarra ni els qui feien les millors ga·les de les seves veus. I més endavant, s'anirien organitzant millor aquestes reunions, ja que fins a llavors havien estat més bé improvi-

MÉS ASPECTES QUOTIDIANS: TORRADA DE BON PEIX I PASSEJADA AMB BARCA O, AL REVÉS... (CORT. FAMÍLIA DE PEDRO GOÑALONS)

sades. S'adquirien els ingredients necessaris i en una de les cotxeres s'efectuava la "torrada" o el que fos. "No és que actualment no se celebrin. Tampoc és així. De fet se segueixen organitzant, però no és com abans ja que no hi ha aquella calor. Per coneixer-ho, sentir-ho, cal haver-ho viscut. Avui tot el món té una televisió, tot el món fa feina, tant l'home com la dona. Però que hem de dir? jo vaig ser el primer qui la va dur, la tele, ja que pel motiu de la meva feina, podia residir dos mesos i mig a

**NOMBROSA EXCURSIÓ DE JOVENT A SA MESQUIDA A PRINCIPIS DEL SEGLE PASSAT
(CORT. ISAAC OLIVES)**

la caseta. Llavors, a l'hora de les notícies, es convertia en un petit casino, igual que si donaven qualche pel·lícula interessant, ja que venien molts veïns a veure-la. Que vaig fer? La vaig agafar, la vaig posar a la finestra i a la terrassa s'asseia tot el món per mirar-la. Avui tothom en té i ningú va a casa d'un altre per aquest motiu. I és que moltes de les vegades, si vas a fer una visita, te trobes que potser estan mirant una pel·lícula i encara molestes. I açò és així".

GRUP D'ESTIUEJANTS A LA PLATJA (FOTOS ANTIGUAS DE MENORCA)

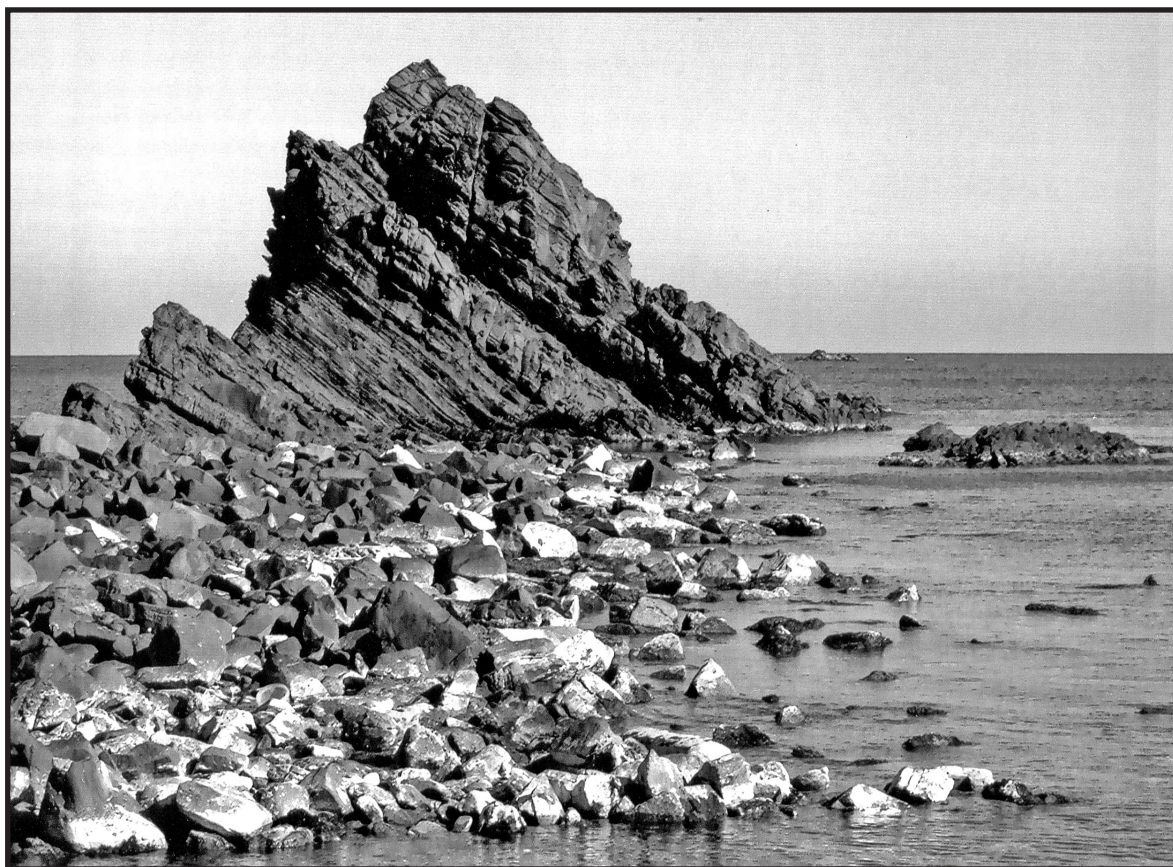
UN RACÓ EMINENTMENT TÍPIC DE SA MESQUIDA ANYS ENRERA AMB BOTS I TÉQUINES VARATS A LA VORERA (CORT. FAMÍLIA DE PEDRO GOÑALONS)

Un enclavament dotat de generòs anecdotari

S'ha citat anteriorment (i el mateix se'n desprèn dels informes consultats de la Bateria Amagada), que pel sud, el Racó de s'Alga quedava tancat per un braç de terra ferma que arribava fins al mateix Illot, i tan sols era necessari un petit tros de pont que ja van dur a terme els enginyers anglesos que van construir sa bateria, amb paret seca. No obstant açò, ja hem citat que als anys quaranta, aquest braç natural va ser escombrat per un fortíssim temporal de llevants, que va deixar el Racó de s'Alga sense protecció i sense fons per poder ancorar cap mena d'embarcació. La veritat és que en el seu moment, es va parlar bastant de tornar a tancar l'entrada de la mar, però les gestions i els acords mai van arribar a ser unitaris. Per contra, es va dur a terme un simple pont d'accés als habitatges que hi havia en aquelles penyes, que també patiria en més d'una ocasió els embats de la mar amb el resultat de diverses i serioses destrosses.

En l'actualitat, hi ha un pas que a la vegada que permet el pas del vianants a peu, no impedeix el pas de l'aigua de la mar oberta en cas de temporal, fet que ajuda en gran part que no pugui ser granat si, encegat, actués d'escullera. I d'una zona d'ancoratge amb bastant calat que hi havia al costat de la cala en aquest punt fins

als anys quaranta, en l'actualitat, la zona roman oberta i manca pràcticament de fons, així que les embarcacions una mica quillades no poden fondejar. Anteriorment, amarraven en el seu interior diversos llaüts de pescadors que posaven les seves xarxes a aixugar en el mateix macar. Avui, l'accés està limitat a qualche embarcació petita, pràcticament de fons pla. Qualque veí dels més veterans recorda que havien après a nedar precisament al costat de la mar oberta, açò és, a llevant del braç desaparegut que va deixar la resta de les roques convertides en un illot de dimensions més grans que l'original, on hi cabia la bateria i poca cosa més. En Pepe "*Moixineta*" va ser testimoni directe d'aquest temporal, ja que la seva caseta està situada justament a molt pocs metres del lloc i a primera i privilegiada línia. Ell serà, precisament, qui ens conti nombroses anècdotes referides a sa Mesquida d'aquells anys.

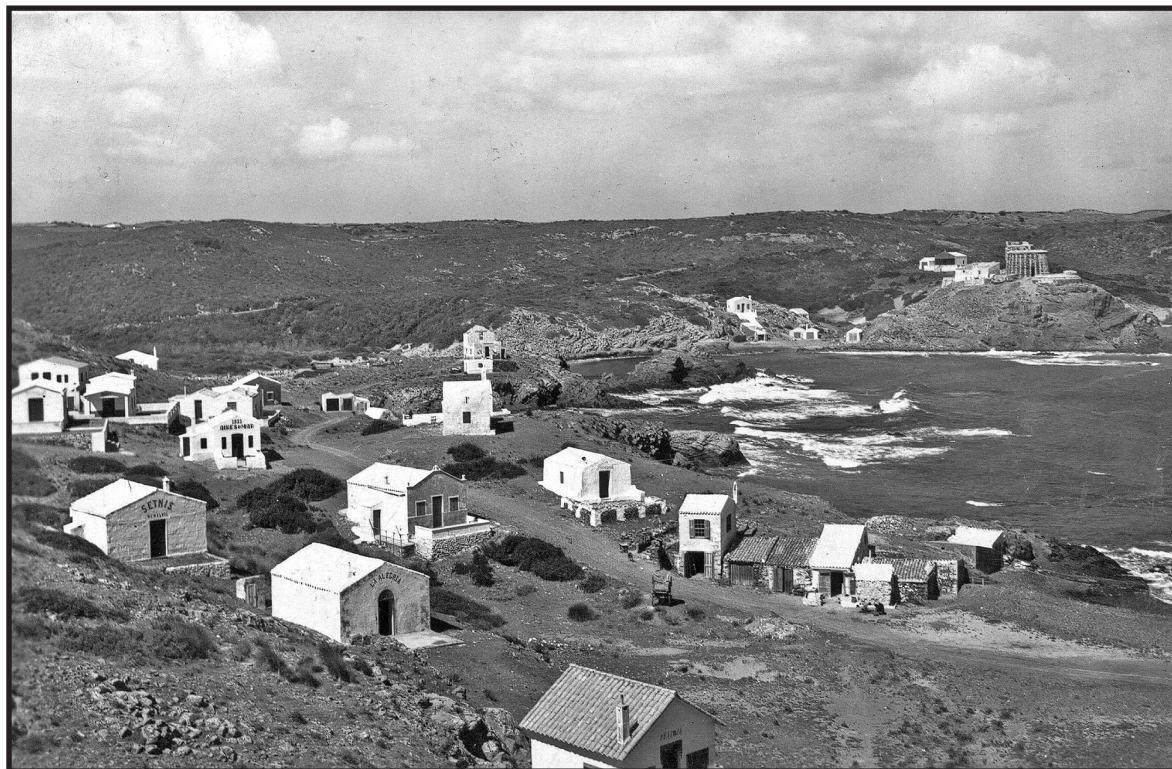
LA PUNTA DE SA TORRE AMB LA MAR BAIXA, MOSTRANT ELS EFECTES DE LES TÍPIQUES "SEQUES DE GENER" (CORT. FAMÍLIA DE PEDRO GOÑALONS)

Les embarcacions dedicades a la pesca solien fer feina durant el dia i els pescadors anaven a romandre a Maó o es Grau, ja que sa Mesquida era i és -no ho oblidem mai- un mal port que no ofereix seguretat en cas de tramuntana, gregal i llevant. En Pepe "*Moixineta*" ha estat testimoni també d'altres grans temporals, amb ones que han arrossegat barques terra endins quan encara no existien les casetes de primera línia, fins al punt d'arrossegar-les fins als voltants del pou, avui en segona fila.

Un altre cas digne de menció va ser el fet que, en temps de la II Guerra Mundial, l'any 1943, es trobés el cos mutilat d'un aviador de nacionalitat nord-americana. No tenia ni cap, ni cames, ni braços, però duia posada la jaqueta de l'uniforme militar i una cartera amb la documentació. Aquella circumstància precisament va permetre la seva identificació, la qual va ser notificada a la seva família que, d'una altra

manera, mai més hagués sabut res d'ell. Qui va trobar el cos va ser precisament en Pepe "Moixineta", que recorda aquell fet.

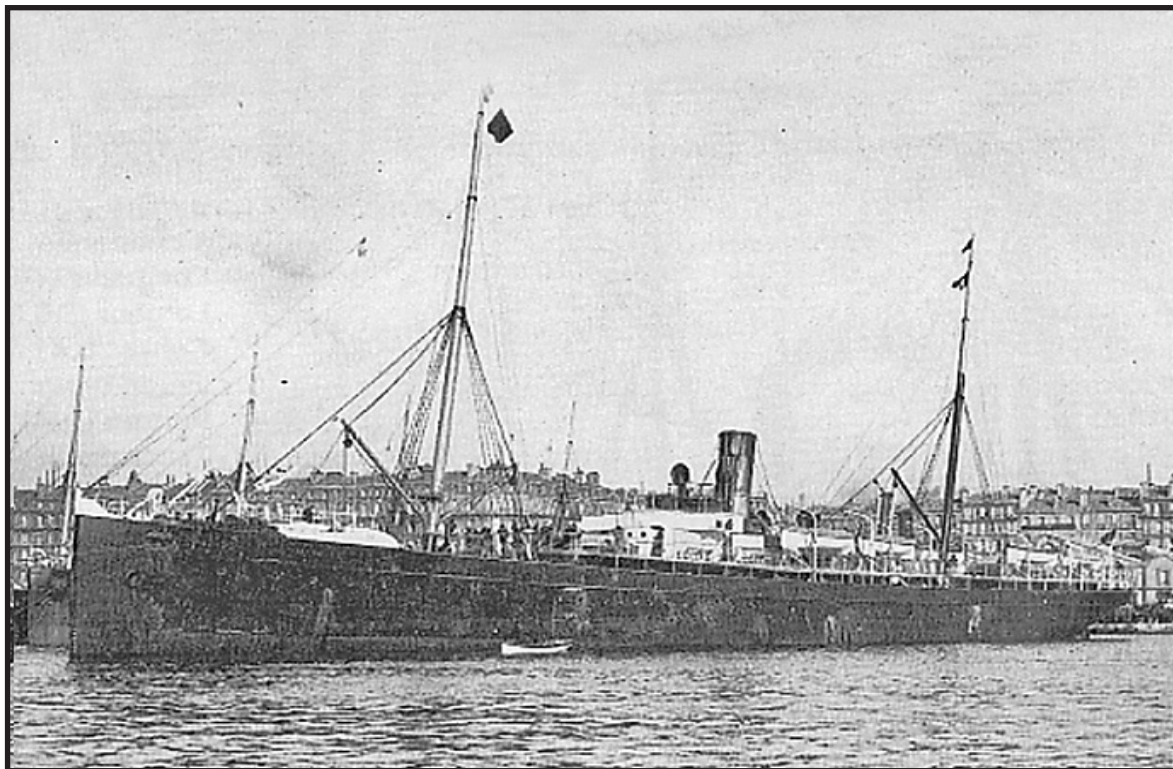
Eren temps que molts es dedicaven a fer vorera, anaven a la recerca d'allò que la mar pogués haver llançat a la costa, per si es trobava una qualque cosa amb una mica de valor o almanco aprofitable. *"No hi havia els contenidors, i els vaixells carregaven tot tipus de mercaderies dins de les bodegues i, el que no cabia a l'interior, ho col·locaven damunt coberta, fet que es denominava cobertada. Hi havia molts temporals, els vaixells eren més fràgils i en moltes ocasions part o la totalitat d'aquelles mercaderies estibades a coberta, anaven a parar a la mar per causa de les terribles brandades provocades pels temporals. Si eren pesades, se n'anaven al fons i si suraven, eren arrossegades per les ones fins a encallar en terra"*. En Pepe havia sortit aquell matí amb aquest objectiu, perquè sempre es trobava qualque tauló, bocoi o el que fos. Quan es trobava en el macar de sa Mesquida Vella, va veure surant el que semblava un cadàver humà, o part del mateix. *"No tenia ni cap, ni mans ni cames, tan sols el tòrax. Duia posada una jaqueta de pell de tipus militar, fet pel qual vam deduir que es tractava d'un pilot. Vaig avisar les autoritats que van venir tot d'una per fer-se càrrec del cos, i després de registrar-lo van trobar a una de les butxaques de la seva jaqueta, una cartera on figurava la documentació, amb el que es va poder saber el nom, la nacionalitat i el domicili, així com certa quantitat de doblers. Eren dòlars. Després que s'efectués una sèrie de tràmits oficials, va ser enterrat en el cementiri de Maó, i més endavant van arribar diversos representants del seu país que després d'exhumar-lo i embolicar-lo amb la bandera nord-americana, es van fer càrrec del cadàver. Va quedar el cos dipositat i tancat dintre d'una caixa*

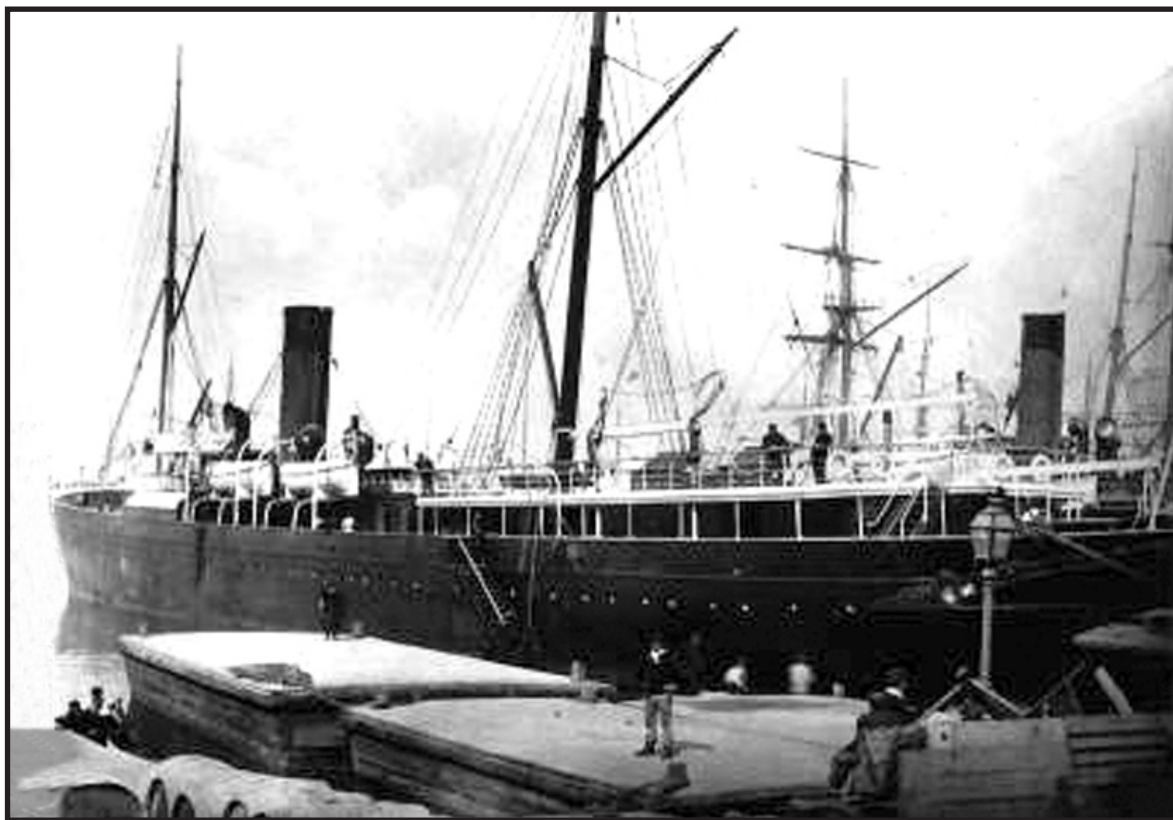
IMATGES MÉS D'ANTANY (CORT. ISAAC OLIVES)

en un magatzem contigu, i al matí següent, el van dur de tornada al seu país".

Però, sens dubte, el fet que destacaria en les anècdotes de sa Mesquida, seria el naufragi del vaixell de vapor francès *Isaac Pereire*, que va tindre lloc a principis del segle passat. El recordem:

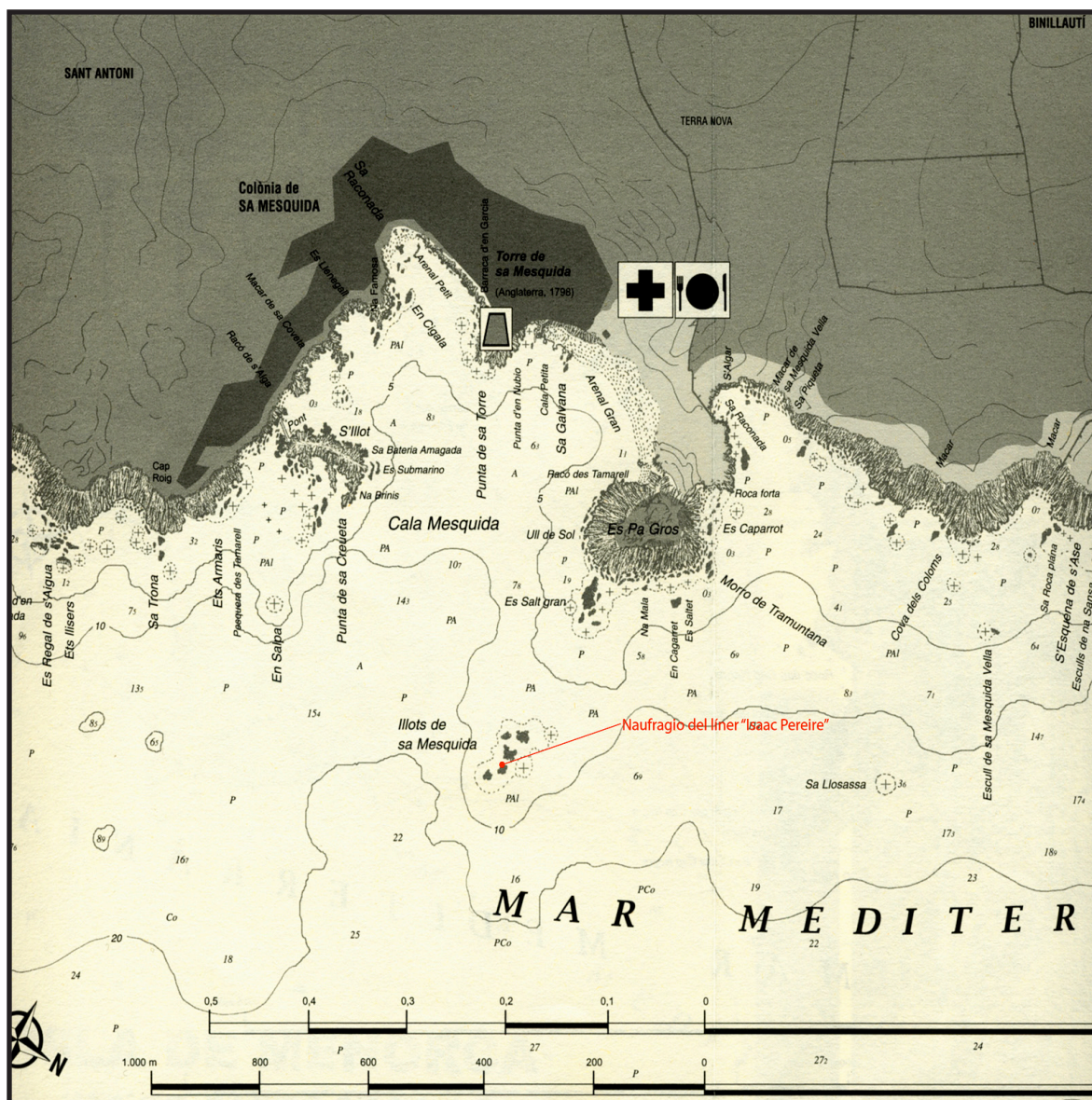

EL VAPOR *ISAAC PEREIRE* (C. G. TRASATLÀNTIQUE)

UN ALTRE PERSPECTIVA DES VAIXELL (C. G. TRASATLÀNTIQUE)

Serien les dues de la matinada del dia 26 d'octubre de 1906, hora en què un fort xàfec acompanyat de trons i llampecs s'abatia sense treva sobre la ciutat de Maó, quan des del mateix port es van començar a sentir les repetides i insistents xiulades d'un vaixell i, de tant en tant, observar-se les lluminàries emeses per coets voladors que explotaven en l'aire, signe inequívoc de demanda d'auxili, la qual cosa feia suposar que un vaixell es trobava necessitat d'ajuda en algun lloc a prop de la costa nord immediata a la ciutat. Al voltant de les vuit del matí el funcionari destacat en la talaia de Binissermenya confirmava la notícia. Des del seu punt d'observació podia contemplar els senyals que li feia el company de la talaia de la Mola assenyalant un naufragi en els voltants de Sa Mesquida.

EL LLOC DEL NAUFRAGI. ILLOTS D'EN MESQUIDA (CORT. ISAAC OLIVES)

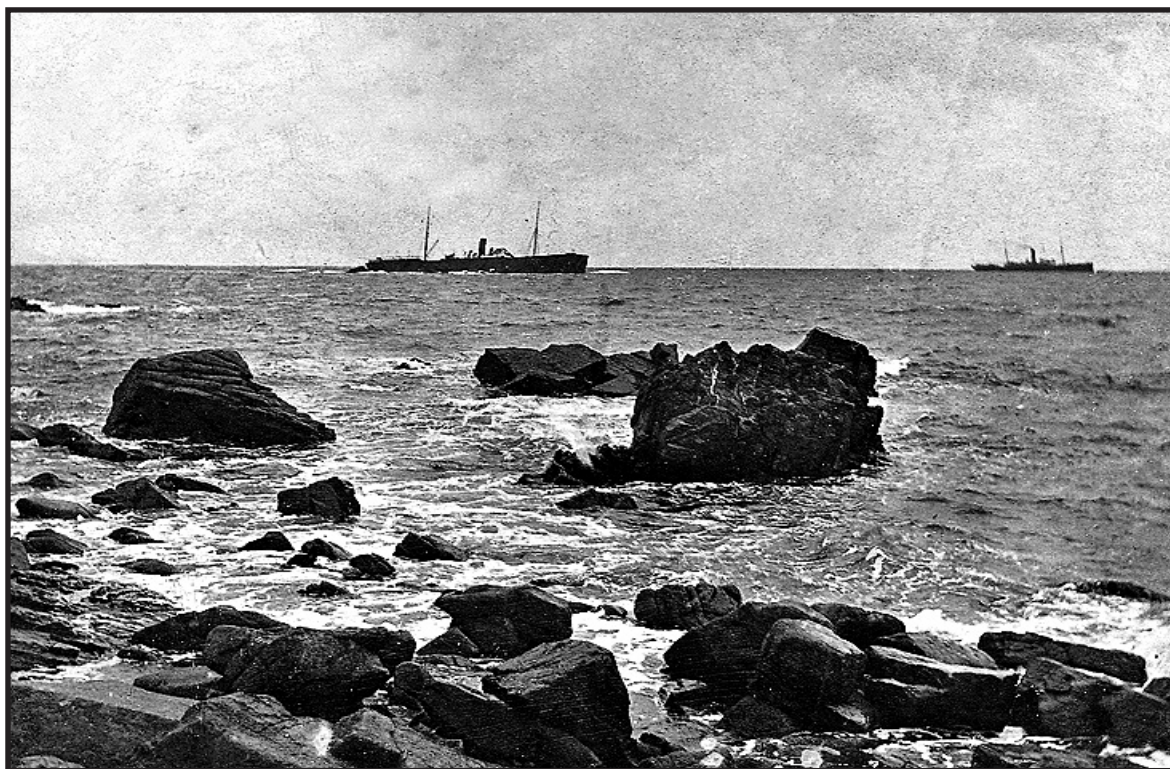
El vaixell, origen de l'alarma era el francès **Isaac Pereire**, de 1.798 tones de desplaçament, que a la una de la tarda del dia anterior havia sortit del port de Marsella amb rumb a Alger i que durant aquella mateixa nit havia embarrancat en uns esculls trobant-se enfront del paratge de Cala Mesquida, concretament en els

anomenats Illots d'en Mesquida, uns baixos existents a llevant del Pa Gros. Portava a bord en aquells moments 72 passatgers i 60 tripulants.

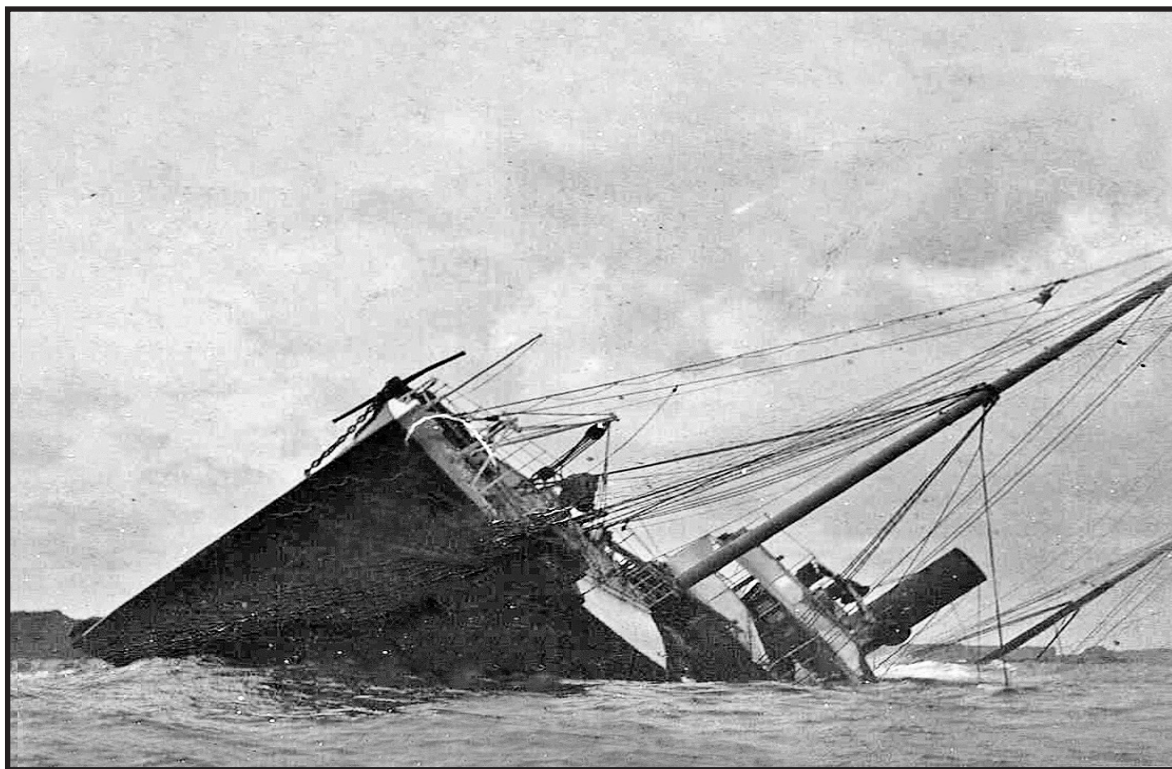
Com a característiques principals cal citar que tenia 99,03 metres d'eslora i 10,26 de mànega, casc de ferro i havia estat construït en les drassanes John Elder, de Glasgow (Anglaterra), estant propulsat per una màquina de vapor de 2 cilindres i 2.000 cavalls de potència y una hèlix que li conferien una velocitat de creuer de 14,5 nusos, entrant en servei en l'any 1880. Era l'**Isaac Pereire** bessó del vaixell **Abd El Kader**, formant part d'una sèrie de 12 unitats que completaven els **Charles Quint**, **Ville d'Oran**, **Saint Augustin**, **Moise**, **Ville de Madrid**, **Ville de Bone**, **Ville de Barcelone**, **Ville de Naples** i **Kleber**. El 8 d'agost de 1881 va sofrir un incendi a bord pel qual va estar fora de servei fins a gener de 1882. En 1891 va ser sotmès a una reforma completa i en 1903 se li havien substituït les calderes per unes altres completament noves.

Propietat de la Compagnie Générale Transatlantique, cobria la línia com a correu mixt entre els ports de Marsella i Alger, havent tingut lloc el seu naufragi en les mateixes condicions que anteriorment sofrís el seu homòleg **Ville de Rome**, al qual havia substituït en la mateixa línia després de la seva pèrdua. Amb motiu d'haver-se aproximat durant la navegació a la costa nord menorquina, li havia estat impossible descobrir el far de l'Illa de l'Aire i pel motiu de la forta boira d'aquella nit, al voltant de les dues de la matinada havia embarrancat violentament en el punt conegut com a Illots d'en Mesquida, en les proximitats des Pa Gros.

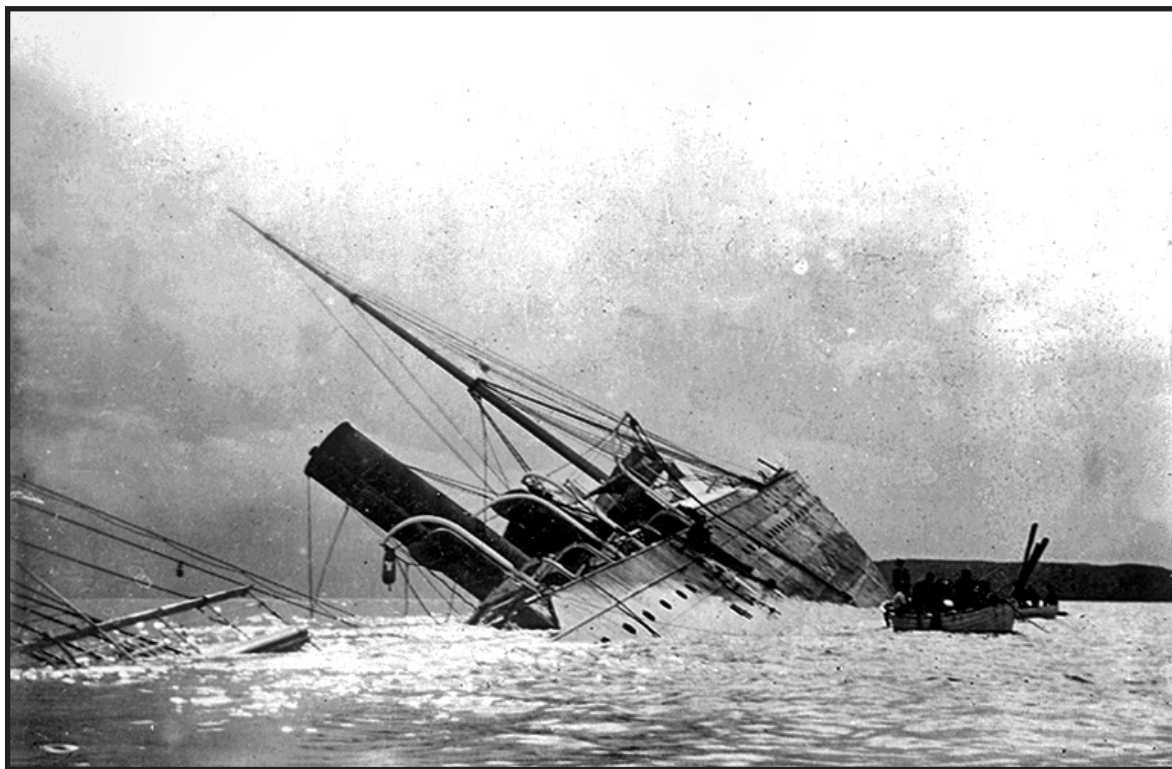
DETALL DE L'ISAAC PEREIRE, EN PRIMER PLA, I ES DJURDJURA, A LA DRETA

Tant el passatge com la tripulació del vapor s'havien salvat per complet acampant seguidament i a mesura que eren desembarcats en els propis bots de salvament del vaixell, en els voltants de la cala, concretament en el Pa Gros. Els pas-

FASES DES NAUFRAGI (IMATGE D'ARXIU)

satgers embarcàven als mateixos baixant per les escales del vaixell. Una vegada en terra, alguns membres de la tripulació es van traslladar a peu fins a Maó a fi de demanar ajuda. Es va comentar que la càrrega i molt possiblement el vaixell estaven assegurats. El seu capità, Mr. Simedey, romania encara a bord perquè no havia

FASES DELS NAUFRAGI (IMATGE D'ARXIU)

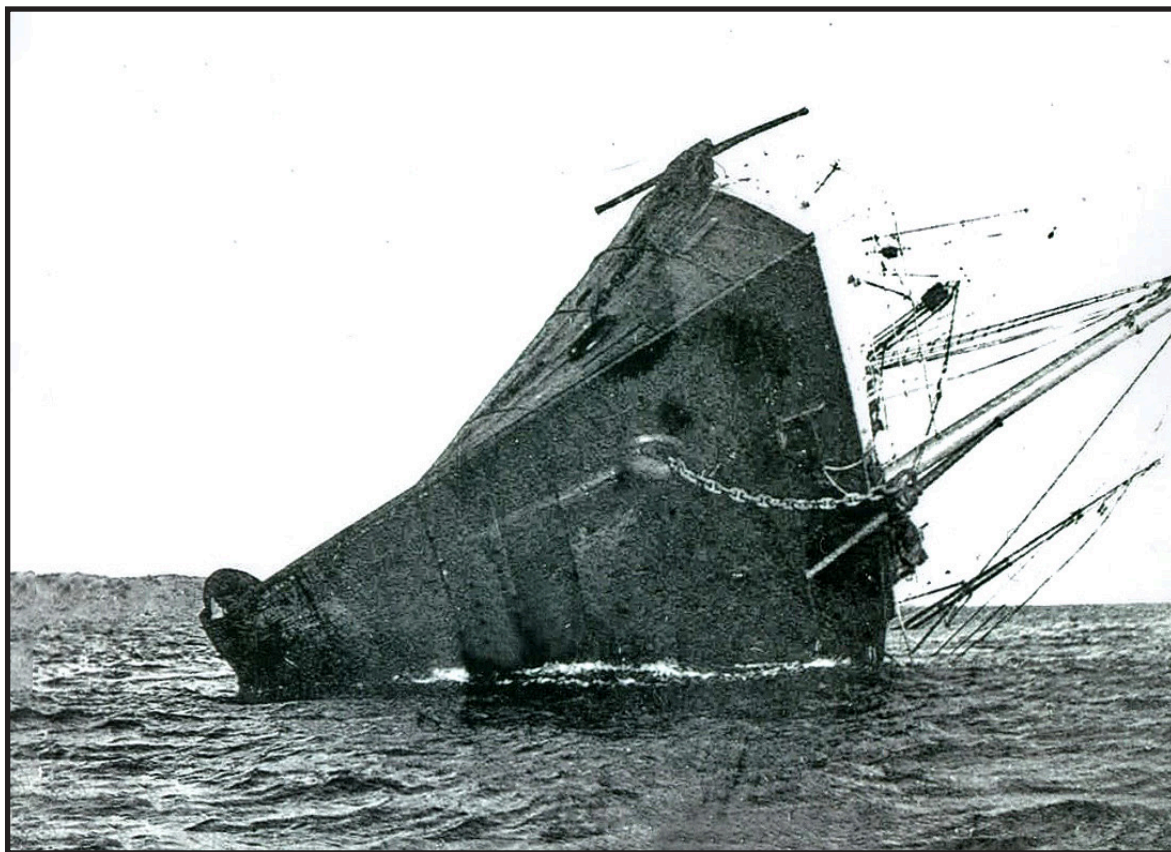
volgut de cap manera abandonar el seu vaixell, que es trobava molt escorat sobre el seu costat de babord. Altres membres, a bord dels bots de salvament, havien navegat resoltament fins a Maó, a la recerca d'auxili. Immediatament, es van posar en marxa les operacions de salvament partint novament els dos bots però aquesta vegada amb tripulació maonesa, juntament amb una llanxa de l'Arsenal de Marina i el bot conegut com a **Peral**, patronejat pel seu titular, en Miquel Fluxà, portant com a mariners a Francisco Sans, Joan Victory, Gregori Fluxà, Cándido Calderón, Juan Martínez, Antonio Martínez i Joan Lozano. El bot tenia el seu punt d'amarratge a Castell sent significatiu de l'espontaneïtat i enteresa de la seva tripulació de fortuna que es desplaçessin fins al punt del naufragi a rem.

FASES DES NAUFRAGI (IMATGE D'ARXIU)

Al voltant de les deu del matí tornaven a escoltar-se des de la població els senyals d'alarma que emetia el capità del vaixell sinistrat, en fer en aquesta ocasió les senyals cap a un altre vaixell que estava passant enfront de la zona del naufragi. No obstant això, aquest últim no es va donar compte dels avisos i a poc a poc es va perdre en la visual de l'horitzó. També cal precisar que, a primeres hores del matí, el vapor-correu **Isla de Menorca**, el capità de la qual era el senyor Ginard, havia preparat les seves calderes per a salpar cap a la zona per si podia donar-li el remolc però, arran dels comentaris que havien circulat, el comandant de Marina va disposar que continués romanent en el seu moll; la planxa s'havia retirat i tornat a posar en diverses ocasions, segons es rebien ordres de partir o continuar esperant.

Des de Maó s'havien desplaçat nombroses persones a contemplar l'impressionant imatge del vapor escorat i embarrancat en aquells amenaçadors esculls situats, quasi be, enfront de la platja. Es donava la circumstància que entre els passatgers figurava un home anomenat Francisco Marqués, que sent natural

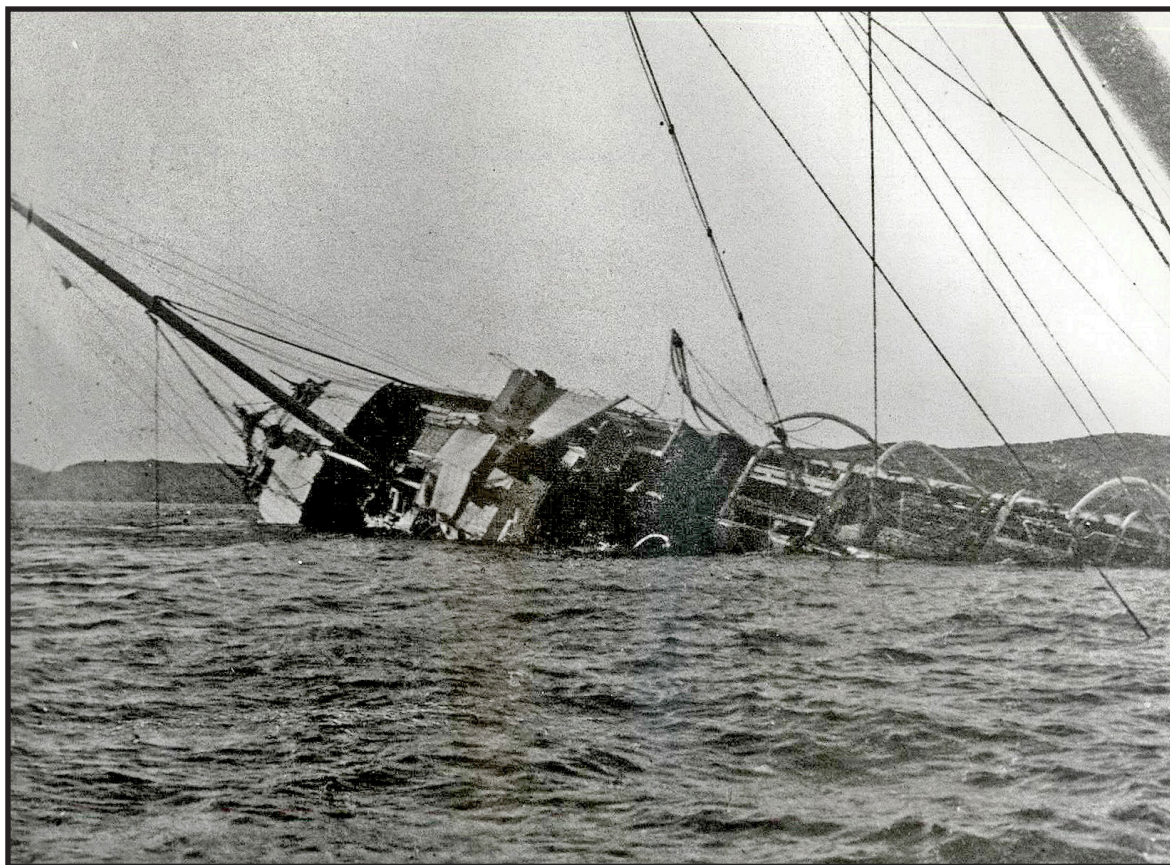

ESPECTACULAR PERSPECTIVA DE LA PROA DEL VAIXELL (IMATGE D'ARXIU)

d'Alger era descendent de menorquins i parlava bastant correctament el maonès. Contava que la seva estada a bord venia a conseqüència d'haver anat a passar tres dies a Marsella a veure a un amic seu que es trobava reclòs en un hospital psiquiàtric d'aquella població.

A primera hora del matí havien arribat també a la platja en diversos automòbils el cònsol de França a Menorca, Mr. Deloffre que, després de parlamentar amb diversos membres de la tripulació, donava a conèixer als mitjans de comunicació illencs els fets succeïts. Abans de partir de Maó havia rebut la visita del general governador Militar de l'Illa, senyor Galbis, qui li faria l'oferta de membres de les forces de l'Exèrcit per a ajudar en les tasques de salvament i, havent estat acceptat, seguidament partien cap a la zona 150 homes pertanyents a les armes d'Infanteria i Artilleria pujant a bord del vapor sinistrat per a prestar els auxilis necessaris dues seccions d'aquesta última. Altres autoritats que es trobaven a la platja, a més dels esmentats, van ser el delegat del Govern i el director de Sanitat Marítima, senyor Puig.

En primer lloc, es va descarregar la correspondència, composta per diferents saques de correu i paqueteria a més dels equipatges dels passatgers, que van ser traslladats al punt denominat sa Bateria Amagada, on serien amuntegats fins al seu trasllat a la població. En aquesta operació es van recuperar 53 saques de correspondència i quatre grans cistells de vímet amb paqueteria postal. També va ser descarregada amb summa cura la bateria de servei, composta per diversos objectes de plata. I enmig de tot aquest tràfec un dels bots s'estavellava violentament contra les roques, quedant destrossat i inutilitzat a l'acte. No obstant això, donaria temps als

ELS TEMPORALS JA HAN FET DE LES SEVES (IMATGE D'ARXIU)

homes que es trobaven més pròxims per a recuperar la càrrega que estava transportant i evitar que es perdés.

Per fi es donava ordre al vapor ***Isla de Menorca*** perquè deixés anar amarres i salpés cap a la zona a fi de realitzar un darrer intent de salvament; eren les dotze del migdia. Va aparèixer llavors un nou vaixell: el ***Djurdjura***, també de pavelló francès i pertanyent a la Naviliera Tuasche, al qual va començar a realitzar insistents senyals l'***Isla de Menorca*** que semblava que tampoc eren advertides pel visitant. Com fos observat que continuava sense adonar-se'n, va posar proa cap a ell, navegant amb rumb directe continuant amb les seves xiulades al mateix temps que enarborava els gallardets corresponents del C.I.S. Per fi era observat i, el vaixell francès, virava i posava rumb cap a l'***Isaac Pereire***, el capità del qual també havia hissat novament els seus gallardets en demanda d'auxili. Després de realitzar diversos intents i comprovar que era impossible el reflotament, el vapor francès continuava amb el seu rumb mentre que el correu tornava a port i, després d'embarcar el passatge i la valisa, partia cap a Barcelona passades les quatre de la tarda. Les poques esperances que quedaven eren un fet i l'abandó del vaixell, definitiu.

Per part seva, el capità abandonava el seu vapor quan transcorrien aproximadament les quatre manco quart de la tarda i després de posar peu en terra, es va dirigir a la casa que tenia a sa Mesquida el maonès Francisco F. Andreu. Per recomanació del cònsol, a les sis de la tarda es va dirigir cap a l'Hostal Bustamante per a allotjar-se en ell. En manifestacions posteriors el capità Mr. Simedey atribuiria les causes del sinistre al fet que la forta boira existent aquella nit impedia tota visibilitat

VISTA DEL VAIXELL TOTALMENT PERDUT (IMATGE D'ARXIU)

a més de cinc metres de l'observador. En el moment de produir-se l'accident es trobaven en el pont el segon oficial i ell mateix. El que sí que destacarien diversos testimonis directes va ser la gran perícia i les grans dosis de sang freda demostrades pel veterà capità, l'edat del qual rodava al voltant dels seixanta anys, en el transcurs de les operacions de salvament del passatge.

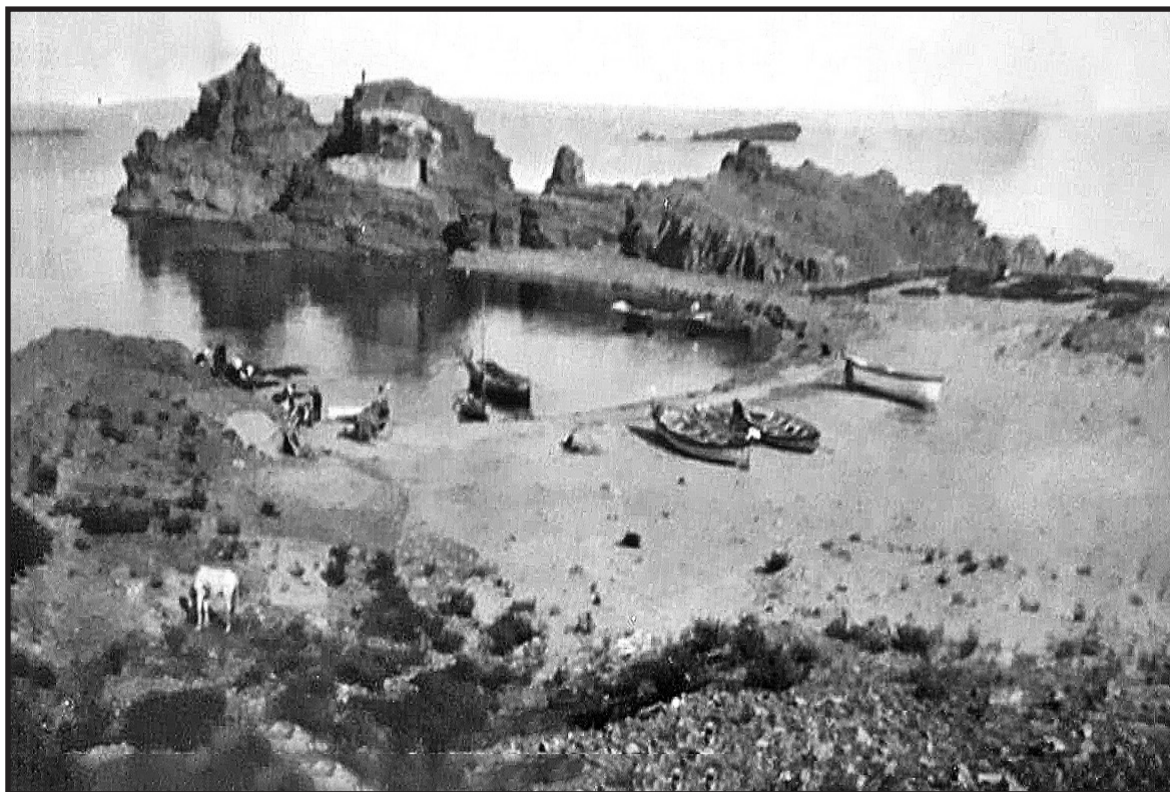
Com es tractava d'un vaixell mixt, era portador també de diversa càrrega estibada en les seves bodegues consistent en 300 tones de ferro, vi i farines. Ja a la tarda apareixien inundades totes les bodegues per l'aigua que envaïa el vapor per la seva banda de babord.

Com a cas anecdòtic, cap també citar que entre els passatgers figurava a bord Mr. Charmoillot Marechad, sergent del 17è Terç d'Administració Militar Muntada que fora també naufrag a bord del **Ville de Rome**, en el seu embarrancament una mica més prop de la bocana del port de Maó, en el Racó des Cap Negre, el 22 de març de 1898. I arribada la nit es presentava un nou problema perquè resultava molt difícil trobar suficient allotjament per a tots els naufrags, i després de col·locar a tots els passatgers, quedaven sense ell diversos tripulants als quals es va intentar col·locar en diferents establiments públics d'acolliment, però també tots ells estaven plens. Per fi es va aconseguir trobar-los acomodament en una lleteria existent al carrer de la Infanta i amb una carreta els van ser traslladats diferents matalassos, mantes i altres. Al cap de poc temps es trobaven tots profundament adormits, víctimes del gran cansament acumulat en les últimes hores.

El dia 28, tan sols l'endemà passat de l'embarrancament, el vaixell presentava una trista imatge després del furios temporal que s'havia deslligat. Submergida ja la

seva popa sota les aigües i les impetuoses ones, presentava el peu de roda i la part davantera del fons del seu casc completament destrossat que, per la força del xoc, es trobava completament decantat sobre la seva banda de babord. La platja s'havia vist envaïda per un revoltim de taulons, fustes, portes, barrils i tota mena d'objectes capaços de surar, que pels cops de la mar sortien a l'exterior del vaixell acumulant-se en primera línia de terra.

Al voltant de les vuit del matí entrava en el port de Maó el **Duc de Bragance**, un vapor de 2.893 tones i 70 tripulants al comandament del capità Mr. Marini, portant a bord un inspector de la Companyia que havia estat desplaçat a posta per a fer-se càrrec del salvament. El vapor havia estat enviat per la companyia armada-ra per a reembarcar als passatgers del sinistrat i traslladar-los a Alger. Aprofitant l'escala efectuada els passatgers que portava a bord, van baixar a terra per a conèixer la població i treure diverses fotografies, salpant a les dotze del migdia del matí següent, després de carregar els equipatges, les saques de correspondència i embarcar a tots els passatgers, rumb al seu destí. El **Duc de Bragance** havia arribat abarrotat de passatge pel que, a la vista d'aquest, van circular diferents comentaris provinents d'experts que afirmaven que en el supòsit d'haver portat l'**Isaac Pereire** tants passatgers a bord en el moment del naufragi, les desgràcies personals també haguessin estat inevitables.

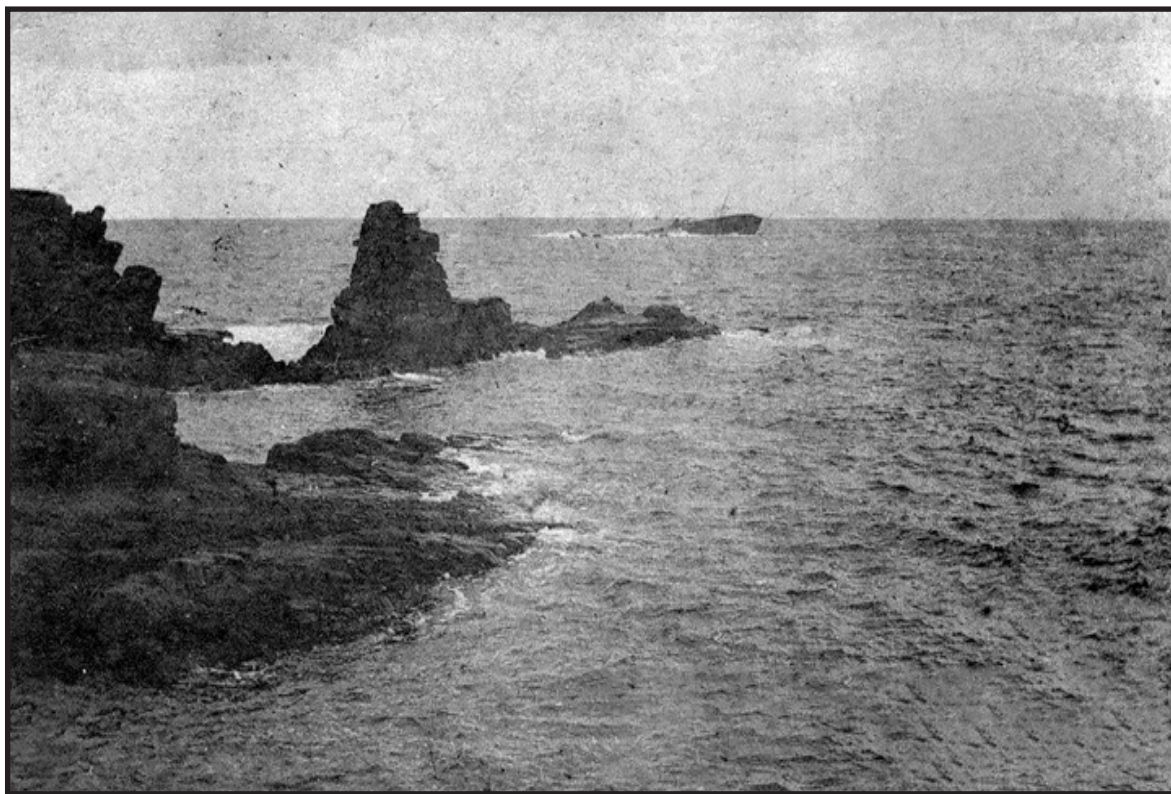
EMBARCACIONS QUE TRABALLAVEN EN LA RECUPERACIÓ (IMATGE D'ARXIU)

Havien quedat a Maó tant el capità com la seva tripulació, que en la tarda del dia 28 es van dedicar a recórrer la platja i, posteriorment, a bord d'un dels bots es van acostar fins als voltants del vapor per a procedir a la inspecció de l'última situació d'aquest. Anaven també a bord el cònsol, l'inspector i els enginyers-perits que s'havien

nomenat a aquest efecte: l'alferes de navili de la Base Naval, senyor Cayetano Tejera i als capitans de la Marina Mercant senyors Francisco Cardona i Joan Femenías.

El dia 29 tornava a aquest port el remolcador **E.M.G. Svitzer**, desplaçat per la companyia asseguradora del vapor per a intentar la seva recuperació. El seu capità era Mr. Nielsen i el vaixell enarborava bandera danesa. Durant la tarda es va organitzar una visita d'inspecció tècnica al lloc de l'accident portant al mateix equip del dia anterior juntament amb els tècnics del remolcador. Una vegada arribats a la zona en què es trobava el vaixell naufragat es fondejava el remolcador i seguidament els tècnics embarcaven en diversos bots per a inspeccionar de prop al vapor esperant comptar molt aviat amb l'aportació dels bussos els qui donarien els detalls observats sobre la situació de la part submergida. Aquesta era la intenció amb la qual havien arribat tots els components de l'equip de rescat.

A partir de llavors es va començar a treballar frenèticament realitzant els preparatius de les operacions de recuperació del vapor naufragat. La idea inicial implicava tancar portes estanques i tancar les vies d'aigua de cara a la seva posterior aspiració amb les potents bombes que portava el remolcador especialitzat en labors de rescat a bord. No obstant això, el resultat de l'exploració dictaminaria la impossibilitat de reflotar-lo pel motiu de les grans avaries sofertes amb el temporal dels últims dies: havia desaparegut gran part de la quilla, el codastre i el timó. Moltes planxes estaven abonyegades si no foradades per on penetraven diverses roques de l'escull. Entre elles, una de 15 metres. El vaixell estava submergit des de la xemeneia fins a la popa a una profunditat de 12 metres, i muntat en l'escull la resta del vaixell. Era impossible recuperar-ho en tals condicions i no van trigar els temporals a ensenyorir-se novament de la zona, sent víctima el vapor de les andanades pro-

TRISTA PERSPECTIVA DEL VAIXELL EN EL SEU LLIT DE MORT (IMATGE D'ARXIU)

duïdes per aquests. El dia 2 les ones li arrenquen violentament la xemeneia i posteriorment provocaven el seu enfonsament, quedant visible únicament la part de proa.

El segon pla de treball dissenyat per l'asseguradora estava en funció d'intentar salvar i recuperar tot el que fos possible. A la vista de la situació, el dia 4 el remolcador salpava rumb a Bizerta, mentre una reguarda de Carabiners, ajudats per un piquet de soldats d'Infanteria s'anirien rellevant diàriament en la vigilància del vaixell. La companyia d'assegurances va indemnitzar amb la quantitat de set pessetes, cinquanta cèntims a cadascun dels pescadors que van acudir a col·laborar amb el salvament. El vaixell s'havia donat definitivament per perdut i el dia 8 de novembre fondejava a Maó, procedent d'Alger, el **Abd El Kader**, un altre vaixell de la mateixa Companyia, amb 52 tripulants que comandava el capità Mr. Allord i que havia vingut a recollir als tripulants del vaixell naufragat que encara quedaven a l'Illa per a traslladar-los a Marsella. Aquest vaixell era bessó del sinistrat.

El casc va sortir a subhasta en el despatx que l'enginyer Naval Mr. Gurtler tenia habilitat en l'Hostal Bustamante. Es van presentar cinc signatures licitadores: dos pertanyien a Maó, una a Marsella, una altra a Itàlia i una última de la mateixa armadora del remolcador. Guanyaria la subhasta el senyor Guillermo Goñalons, pagant per ell la quantitat de quaranta-dos mil francs. El senyor Goñalons actuava en representació d'un consorci format pels maonesos, senyors Manuel Beltrán, Francisco F. Andreu, Antonio J. Fornaris, Vicente Montanari i Manuel Parpal. Sembla que van intervenir també en el mateix consorci, Joan F. Taltavull i Antonio Camps. El president de la Cambra de Comerç de Maó, senyor Bartolomé Escudero, va dirigir en nom de la mateixa un escrit al ministre de Foment sol·licitant la instal·lació d'un nou far en la Punta de s'Esperó, situada en la península de la Mola o en el Cap de Favàritx, ja que s'unien ja dos naufragis motivats per la mateixa causa, el de l'**Isaac Pereire** i el del **Ville de Rome**, per l'absència d'un senyal lluminós en aquests accidents geogràfics que servís d'orientació als navegants. El comandant de Marina, pel seu costat, sol·licitava a la superioritat que es recomanés l'estudi de l'emplaçament d'un nou far en el Cap de Favàritx.

L'accident i la posició que pogués prendre la Compagnie Générale Transatlantique amb el capità de l'**Isaac Pereire**, Mr. Simedey, va fer promoure pels capitans i pilots de la Marina Mercant residents a Maó un escrit a aquesta companyia en defensa del marí:

*“Sr. Agent General: Els Capitans i Pilots de la Marina Mercant que visitem amb freqüència el port de Maó amb la fi utilitària alhora que moral que, indubtablement, no podrà desconèixer, tenen l'honor d'exposar a Vostè les consideracions següents: Després de la pèrdua del **Ville de Rome**, el naufragi de l'**Isaac Pereire** en els esculls de cala Mesquida, ha vingut a cridar l'atenció de tots els navegants sobre els perills que ofereix passar a prop d'aquesta costa. Amb farta freqüència, nosaltres mateixos, Capitans, malgrat les moltes precaucions que prenem hem estat a punt de perir. La deficiència d'enllumenat així com la violència i irregularitats dels corrents són aquí altres tantes causes de desgràcies possibles com de naufragis ocorreguts. Si per aquesta vegada, gràcies a la sang freda del Capità a l'activitat i energia de les seves decisions, no hi ha hagut víc-*

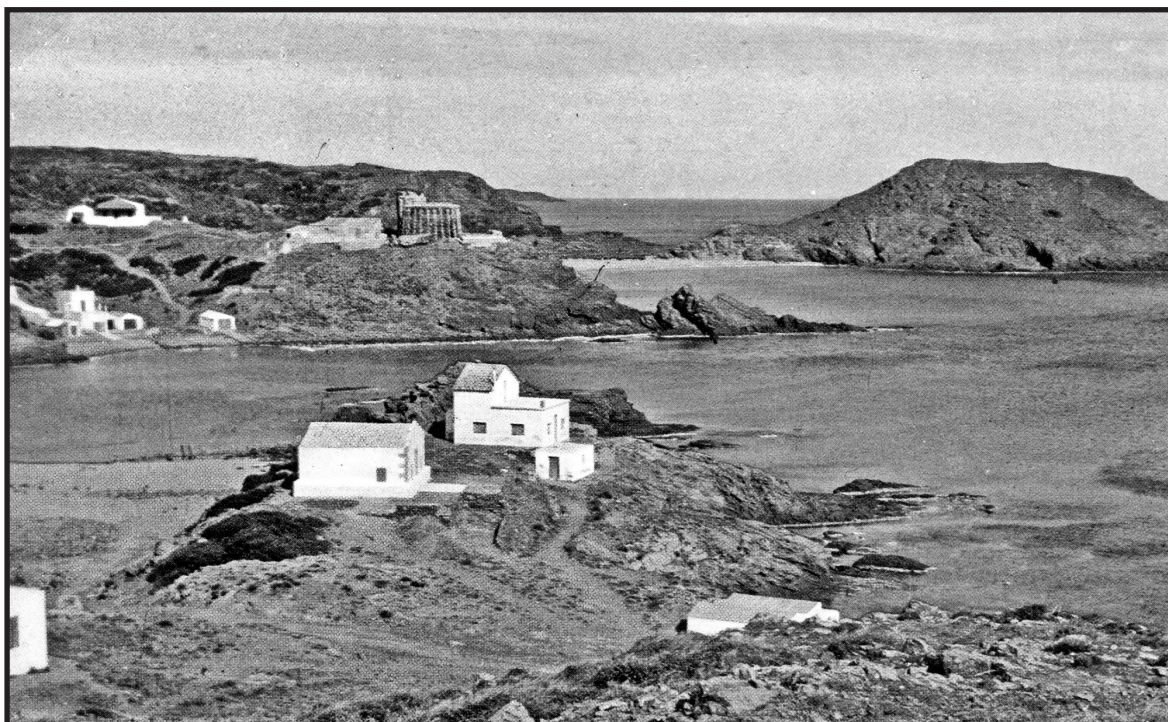
*times, ha estat una gran sort, ja que a l'hora en què el vaixell s'ha llançat contra els esculls, amb el temps que regnava i sent la foscor completa, es podia preveure una fúnebre llista de desgràcies. La Cambra de Comerç de l'Illa ha pres la iniciativa d'elevat un missatge al ministre de Foment d'Espanya. Nosaltres hem secundat els esforços de tan eminent col·lectivitat i creiem cooperar encara més a aquesta, pregant a Vostè que insisteixi amb obstinació perquè s'erigeixi un far que es trobi col·locat en millors condicions de visibilitat que el de l'Illa de l'Aire: aquest guarda la part sud de l'illa, però deixa en l'ombra tots els perills de la costa nord. Ens permetem, per tant, senyor Agent General, unir el nostre parer al de tantes persones competents sobre el naufragi de l'**Isaac Pereire**. Aquest és degut, al nostre entendre, a circumstàncies inevitables que la perícia del Capità Simedey, marí que ens sembla molt expert, no va poder eludir. Ha bastat una nit fosca i un corrent desconegut, per a fer pensar que malgrat tenir una gran experiència, una desgràcia pot ser l'indici d'una fatalitat. Esperem, d'altra banda, que els cridats a jutjar al Capità Simedey, així ho tindran en compte. Quant a nosaltres, ho anhelem de tot cor..."*

L'**Isaac Pereire** havia prestat auxili el 15 de setembre últim al bric-barca **Attilio d'Apel·lo**, al través del Cap Bajolí, remolcant-lo posteriorment fins al port d'Alcúdia.

Un altra anècdota viscuda i que ens va contar en Pepe va ser a la mateixa època de la II Guerra Mundial, durant una nit d'hivern. Era hivern, però aquella nit era molt agradable i de lluna plena espectacular. En Pepe anava a pescar amb una

SIMPÀTICA IMATGE D'EN SEBASTIÀ VINENT ("BIÀ"), NA PAQUITA "PARÍS", N'OLGA GOMILA I NA JUANITA SAURA, FOTOGRAFIATS PER UN BON AMIC (CORT. ISAAC OLIVES)

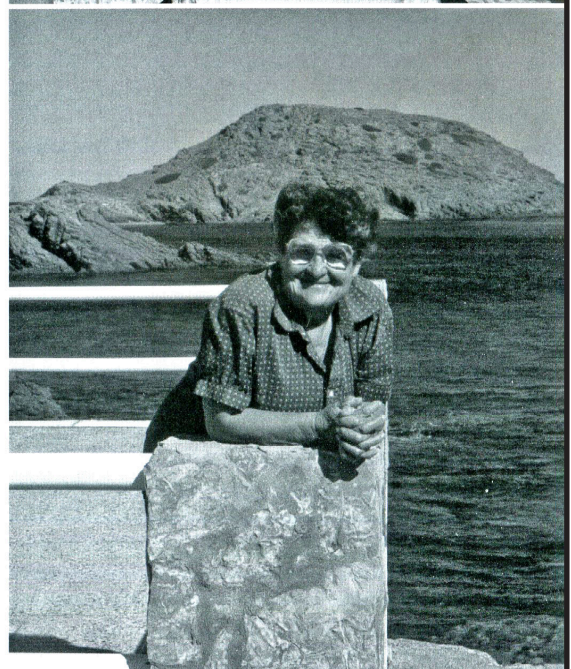
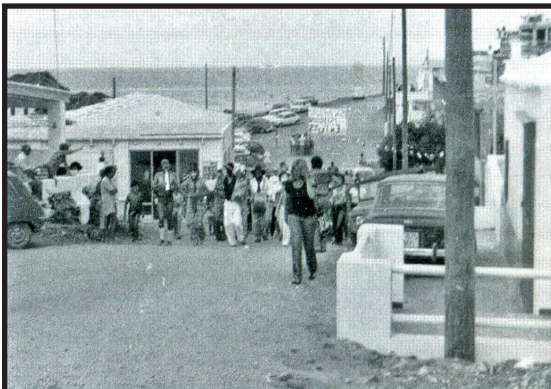
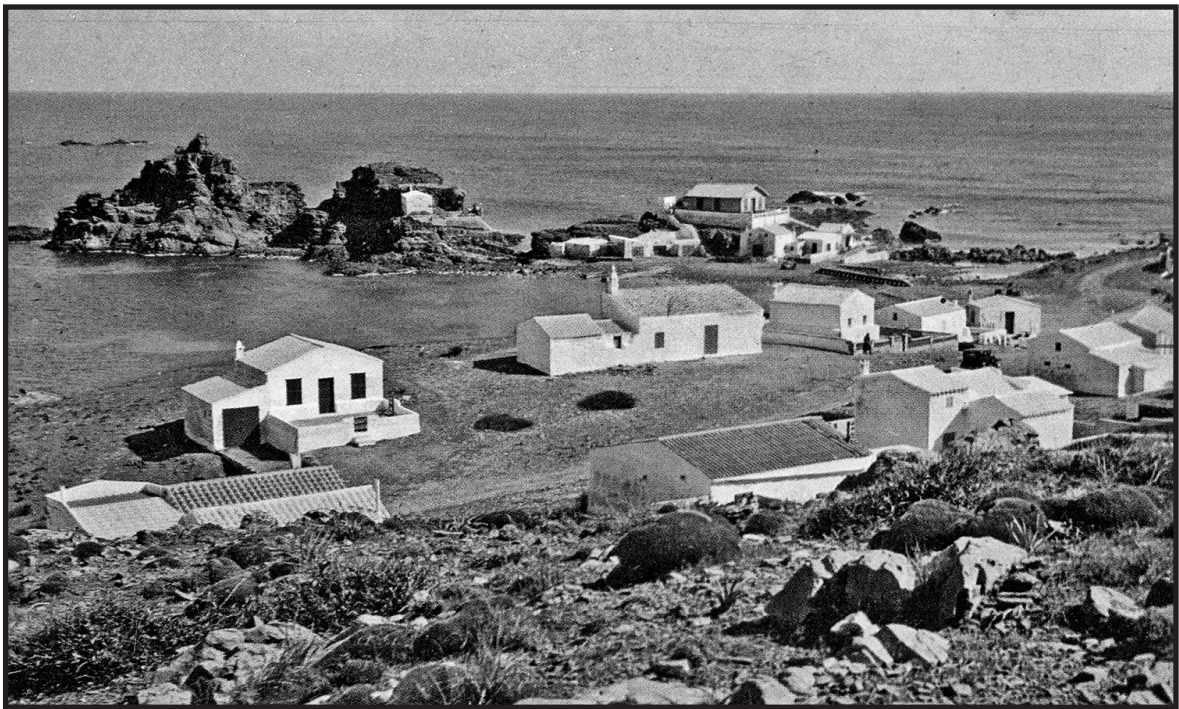

MÉS IMATGES D'ANTANY (CORT. ISAAC OLIVES)

tèquina al rem que era propietat del seu avi juntament amb en Ramón “Baleta”, qui feia feina a una farmàcia de s’Arraval i vivia baix la Clota. El cas és que estaven junts quan va arribar en Fonso, el propietari del bar de la cala, per dir-los que en el Regal de s’Aigua havia aparegut el que semblava un bot de salvament encallat. *“Punyetes -vaig pensar- cap allà toquen. Vam anar cap allà per terra a observar el descobriment. Es trobava enfront del tamarell que hi ha en terra, un poc més cap a sa Mesquida i es tractava d’un tipus de bot construït a força de fires de llenya, de bona llenya, de forma quadrada i amb cambres d’aire en el seu interior, per fer-la insumergible. Les cambres d’aire estaven construïdes de planxa de llenya folrada de lona pintada per fer-les impermeables, com flotadors, entre els quals hi havia compartiments que es podien tancar i si el bot donava la volta, els naufrags podien romandre en el seu interior en unes condicions més o manco segures”.*

El fet és que quan van registrar l’interior, es van trobar diverses llaunes de menjar per a la supervivència a la mar, una pistola de senyals, un parell de remos i altres coses, fins i tot un artefacte per esmolar ganivets. *“Els altres dos van començar a cavil·lar què havien de fer i què no, i jo els vaig dir que me’n anava a cercar la tèquina de l’avi. Així ho vam fer. Vaig tornar per la mar acompanyat d’en Ramón al rem, mentre en Fonso hi anava a peu. Una vegada allà, vam començar a transbordar objectes i jo vaig fer tres viatges tot sol. Quan ja no hi quedava res més, dins l’interior vaig pensar quina llàstima de llenya, ja q ue semblava de bona qualitat. Idò, vam fer feina tota la nit amb l’ajuda d’un xorrac, fins a poder recuperar una gran quantitat de fires que vaig vendre a en Fredo ‘berruga’, un ebanista que tenia el seu taller al cap del camí des Castell”.*

Una vegada ho van tenir a la caseta, van començar a revisar-ho tot, i ens vam trobar amb una llista escrita en anglès. *‘Fotuts! -vaig pensar-, no entendrem res. Però, després, amb l’ajuda del meu fill en Toni, vam deduir que es tractava d’equipament*

D'ESQUERRA A DRETA: EN TONI HUGUET, EN FERNANDO CRESPO I EN PEPE "MOIXINETA" ACLARINT ORMEJOS DE PESCA CAP ELS ANYS CINQUANTA (CORT. ISAAC OLIVES)

americà adreçat a les tropes franceses desplaçades a l'Àfrica del nord". Entre els objectes hi havia un bidó de zinc amb un gran tap roscat de bronze ple d'aigua potable. Un altre contenia unes pastilles de xocolata, unes llaunetes semblants a les de tonyina en oli actuals, però que contenien poma ratllada mesclada amb mantega (per obtenir un producte fort en calories) i panses sense pinyol. Galetes, un paquet de mistos grossos i una altra llauna que, una vegada oberta, van trobar en el seu interior diversos ormejos de pesca del tipus com fluixa, poperes i fins i tot un petit salabre plegat. També hi van trobar una pistola de senyals i un parell de remes. "Vam estar classificant tot alló i vam decidir provar la xocolata. Es tractava d'unues pastilles bastant grosses. Bé, devien pesar uns 100 grams cadascuna. Després, observem unes pastilles que després d'assaborir-les un poc, vam constatar que eren de llet. Llet, molt bé; ja teniem un gran problema resolt, perquè poder perendre xocolata amb llet durant aquells anys de misèria ja era tota una proesa. Les galetes també van despertar la nostra admiració. Estaven un poc humides, però no banyades. En aquella època ens van saber a glòria, el mateix que les llaunetes que, després de prendre-te'n una (eren de ració) no feia cap falta que dinessis. I en aquells temps, no sabeu el que suposava alló? Amb una llauneta d'aquelles ja podies navegar tot el dia. Els mistos eren com les altres, per`o d'una mida més gran. I també hi havia la pistola. Record que duia uns cartutxos d'alumini bastant llargs".

Amb relació a les pastilles de llet, els seus companys es demanaven què en podien fer, i en Pepe, sense pensar-s'ho dues vegades, les va ficar dins un morter i amb la massa, les va picar per poder fer llet líquida. "Vam posar la pols amb aigua al

IMATGES PER EL RECORD (CORT. ISAAC OLIVES)

foc i va bullir com si es tractés de llet de vaca. Be tu, per fer la xocolata. Demana tu. Era mig capvespre i vam dir: 'ens fotem una olla?' Ala idò, i vam fer quatre mulles de galetes d'aquelles un poc salmenques, però ens les vam ben fotre. En aquells moments, passava per allà n'Elodia, la dona d'en Fael Sirerol i vam decidir fer un sopar emprant com a postres, una olla de xocolata". Els mistos també els emprarien, una volta estessin completament eixuts. I va arribar el moment de decidir què fer amb la pistola, "però el cas és que a l'hora de la veritat no va funcionar. Vaig dir als meus companys que me l'enduria al taller i miraria d'arranjar-la. Una vegada arreglada, vam decidir provar-la una nit. Per aquells anys, hi havia encara el senyor Federico Cabiró, el més gran, que residia a 'La Primera'. Noltros ens trobàvem, per aquella època, a la caseta 'Arizona'. Idò, vaig col·locar un cartutx a dintre de la pistola i la vaig tirar cap amunt. Al·lots! va sortir el contingut i, després d'haver-se aïtat uns cinquanta metres, allò va rebentar obrint un paracaigudes il·luminant tot el contorn d'un fort color verd. Mentre, noltros vam córrer i amagarnos per no ser descoberts com a responsables del fet. Vam ficar-nos dins la caseta. Vam poder escoltar el senyor Federico que deia 'açò és un avió que cau, açò és un avió que cau!' Noltros estàvem espantats, perquè si s'assabettava que érem responsables, era capaç de comunicar-ho a la Comandància i ens hagueren vingut a cercar. Jo volia llançar els altres cartutxos més endavant, però els meus companys els feia cosa, perquè encara estaven retgirats, així que al final vam optar per enterrar-los i oblidar-nos del tema. En relació amb la pistola, li vaig col·locar un cartutx del 12, i encara vaig poder caçar qualche conill. Jo solia parlar amb el guarda del lloc i, davall de l'anorac, solia dur la pistola penjada com si foas un colt, després de d'haver-li fet una funda amb un tros d'una bota de soldat. La vam estar provant a ets Armaris i vam disparar contra el penyal de davant, però els meus companys m'advertien que podia suposar un

perill seriós, ja que podia rebentar per darrere en el moment de disparar, perquè no estava preparada per emprar-la d'aquella manera".

També, farà uns quinze anys va entrar un dofí a la cala amb qui els fillets hi van estar jugant fins que es va morir. Se suposa que devia estar malalt o ferit. També s'han trobat encallats a la platja o pels voltants un parell de cetacis (que per

EN FAEL SIREROL I EN GERÀNIO SINTES; (CORT. FAMÍLIA DE PEDRO GOÑALONS)

la descripció tot indueix a pensar es tractava d'exemplars de "*cap d'olla*", així com grans anfosos morts amb un tros de palangre enganxat a la boca. Uns altres exemplars destacables serien un gran *escat* capturat amb la barca dels Robert, angelots o grans escorçanes. Fins i tot, en certa ocasió, va ser capturada enganxada a les xarxes del llaüt **Gruman**, propietat d'en Benigno Pons, l'any 1999 i ja morta, un gran exemplar de manta, un peix que no és freqüent que sigui per aquestes aigües.

Altres fets anecdòtics van ser el desembarcament de contraban que es va efectuar en un parell d'ocasions (farà ja d'açò uns trenta anys). Pel seu desembarcament, els contrabandistes muntaven tendes de campanya com si s'hagués de celebrar una festa, però les antenes dels equips de comunicacions els delataven per si mateixes. I és que allò era cosa que no lligava gens ni mica. El contraban era transportat per una llanxa de gran velocitat que s'acostava arran de la costa per descarregar la mercaderia dintre mateix de l'aigua. A la nit següent, submarinistes proveïts de llanternes potents recuperaven els paquets que havien deixat per treure'ls a terra i dur-los al "campament", que disposava, a més, d'un equip de música per despistar el personal de l'entorn i donar així l'aparença d'una festa. I quan arribava la policia el campament ja havia estat desmuntat i, per descomptat, allà no

es trobava res de res que no fossin macs i roques.

En Pepe "Moixineta" ens conta emocionat que ha xalat molt de la mar al llarg de la seva vida. Afirmar que sent una gran passió per ella, però al mateix temps, un gran respecte, ja que *"mai s'ha de perdre el respecte a la mar, mai, perquè quan manco t'ho esperes, pot mostrar la seva cara més dolenta i donar-te un disgust, o almanco, un bon retgiró"*. Amb la seva darrera barca, un llaüt de 28 pams cabinat, que duia montat un motor de 3 cilindres Mitsubishi, acostumava a fer excursions per la costa amb el seu bon amic en Nito "Cisterna", sabent sempre quan sortien però, mai, quan tornarien. I és que la costa de Menorca disposa de nombroses platges, cales, caletes, macars i macarets, codolars, racons "moros" i ports per fer delícies dels entusiastes de la mar.

Igualment recordava que una vegada va anar d'excursió. Eren dues barques. Per una banda, hi anaven en Situs "es sabater" (de baix de la Clota) i el seu germà Pepe, amb una tèquina, que van sortir des del port de Maó, de la caseta "Plus Ultra". Per l'altra banda, ell mateix amb en Ramón, que ho van fer des de sa Mesquida

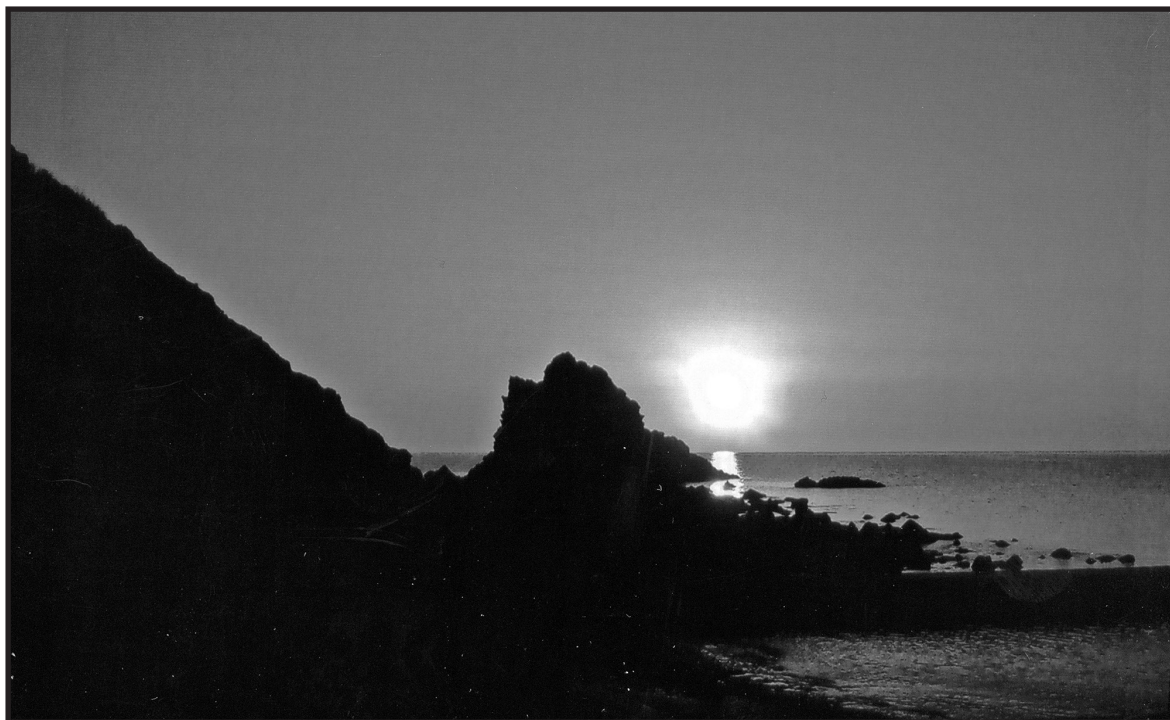

EN BENIGNO PONS AMB EL GRAN EXEMPLAR DE MANTA QUE VA QUEDAR AGAFADA ALS SEUS ORMEJOS. QUAN LA VAN TROBAR, JA ERA MORTA (CORT. ISAAC OLIVES)

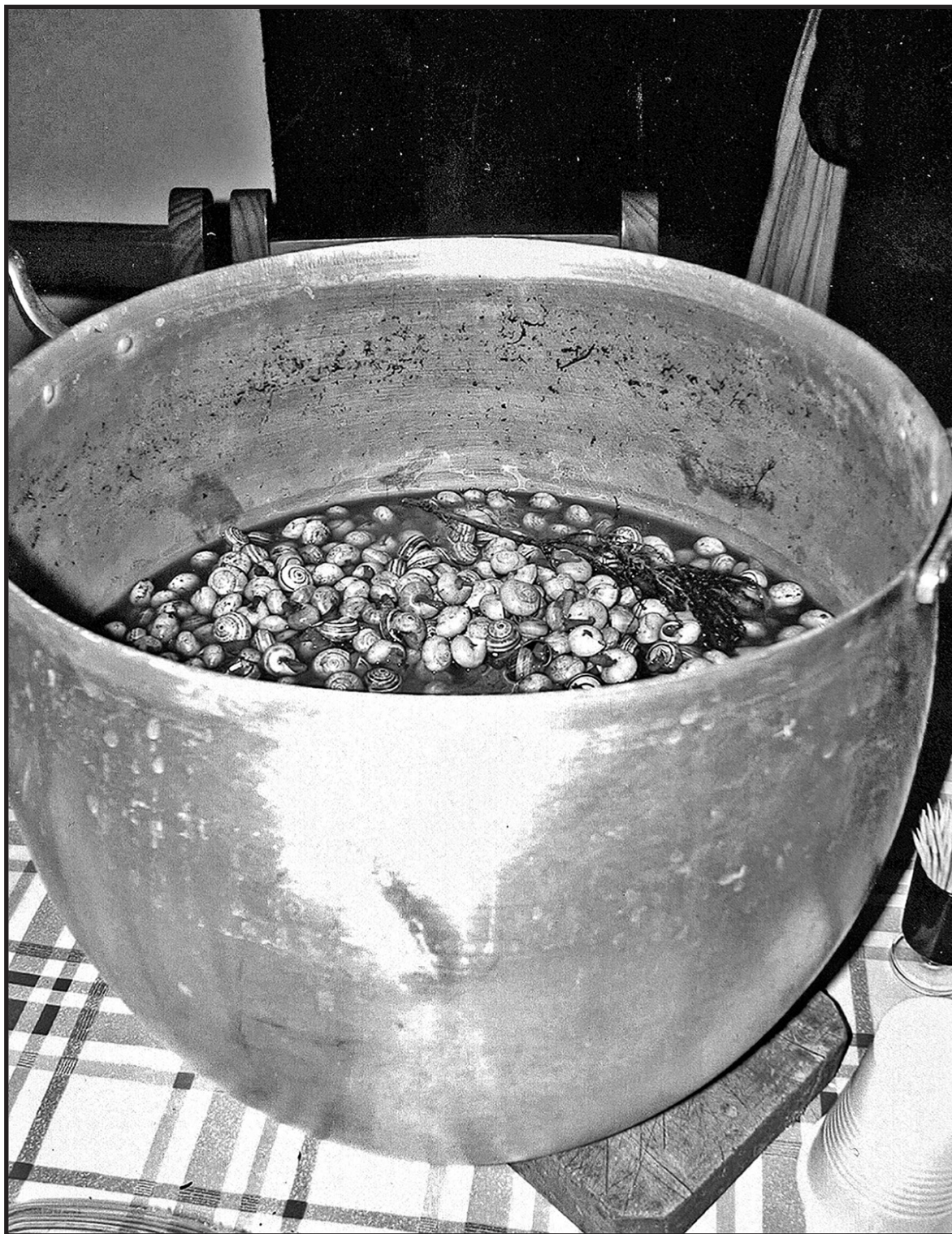
EL GRUP D'AMICS LIDERAT PER EN FAEL I EN GERÀNIO A LA PORTA DE LA CASETA EMPRADA PER LES DUES FAMÍLIES (CORT. FAMÍLIA DE PEDRO GOÑALONS)

a bord de la tèquina del seu avi, i van arribar fins a cala Rambla, a la platja de sa Torreta. *“Era una època en què soliem anar de llences per pescar (i també dúiem l'escopeta per caçar conills), una guitarra i dues tendes de companya, una que em-*

**UNA SORTIDA DEL SOL PER LA PUNTA DE SA TORRE UN DIA D'ESTIU
(CORT. FAMÍLIA DE PEDRO GOÑALONS)**

pravem com a magatzem d'avituallament i l'altra que servia per dormir. Al principi, la idea era arribar a es Grau, però ja ho coneixiem massa i vam passar de llarg per decidir quedar-nos a la pineda de sa Torreta, que disposava d'un pou. Jo caçava els conills des de la tenda, sense sortir-hi, i després guardava l'escopeta a l'interior de la tèquina que manteníem fondejada perquè el guarda no la veiés. És d'admirar la quantitat d'enfosos que treiem aquella època”.

ALGO MÉS QUE TÍPIC: PER SANT CRISTÒFOL, TRADICIONAL CARAGOLINADA I COCA AMB ALBERCOC (CORT. FAMÍLIA DE PEDRO GOÑALONS)

**UN FET MÉS QUE TRADICIONAL, QUE S'INTENTA MANTINDRE ALS NOSTRES DÍES
(CORT. FAMÍLIA DE PEDRO GOÑALONS)**

**A POC A POC ENS ANEM ACOSTANT A TEMPS MÉS PRÒXIMS: ASSOCIACIÓ DE VESINS I
CELEBRACIONS. FIDEUÀ (CORT. BERTO CERDÀ)**

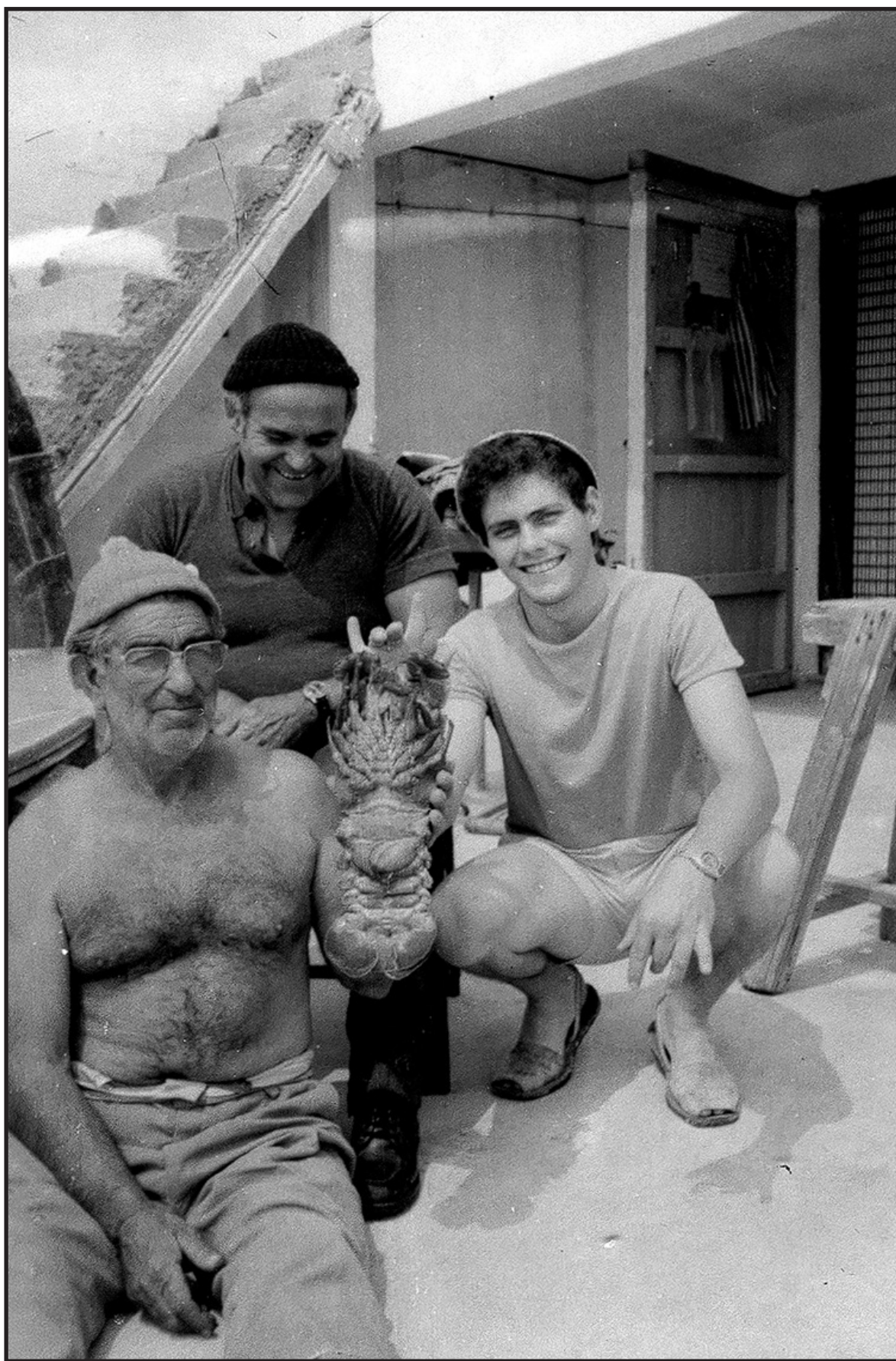
Recordava també que una vegada van convidar el fill de l'amo del lloc, un tal Biel, que coneixia de quan feia feina a Mongofra Nou, qui va passar després, tot el capvespre amb ells. Els seus companys s'encarregaven de col·locar palangres surants a la zona del cap de Mosenya Viva (també conegut com a "Mossèn Vives").

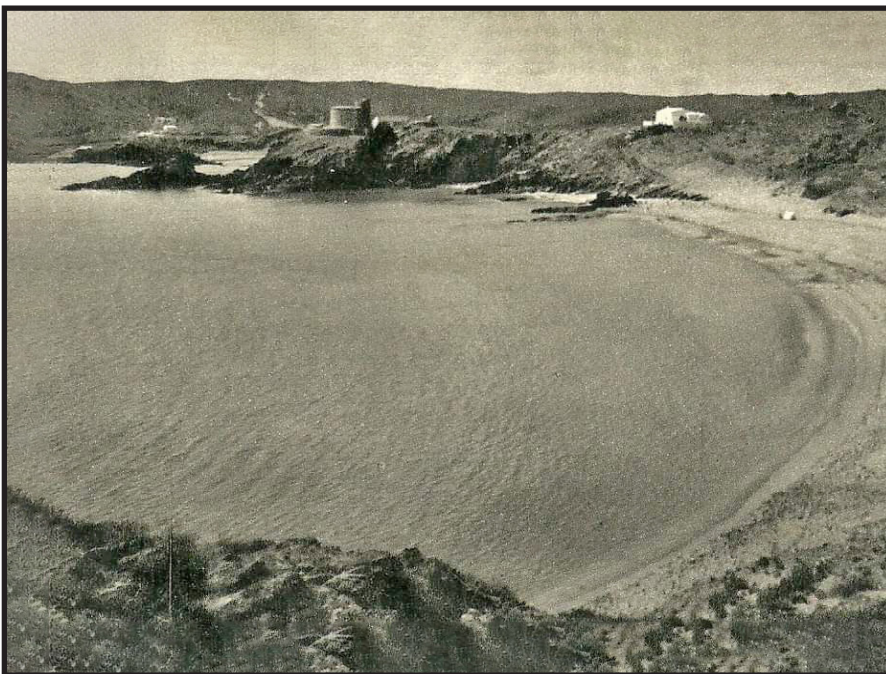
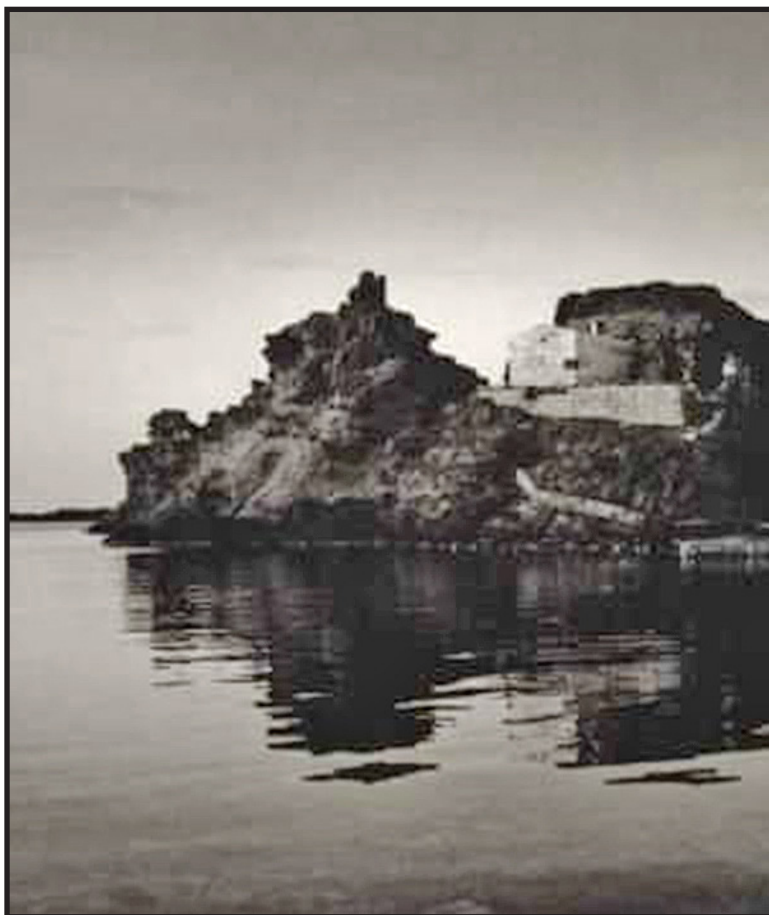
UNA BONA CAPTURA (CORT. FAMÍLIA DE PEDRO GOÑALONS)

Agafaven gran quantitat de sargs i variades i omplien el buiols fins a dalt, mentre en Pepe anava d'anfosos i conills. *"Només capturaven el que era necessari per menjar noltros i una vegada berenats, en Pepe, el germà d'en Situs i jo, érem els venedors, i anàvem als llocs de la zona. Quan els amos veien aquells sargs tant polits ens demanaven preocupats que quant els costarien, però noltros no volíem doblers i els dèiem que no volíem una pesseta, sinó fer barates, i d'aquesta manera, canviàvem peix per formatge, sobrassada, tomàtics, melos, pa i altres queviures. Me'n record que un del dies que vam ser allà, va ser el 6 d'agost de 1945, quan va llançar la bomba atòmica damunt la població d'Hiroshima, al Japó".*

I en una altra ocasió, van arribar fins a la costa de Mongofra Nou, preciosa, verge i molt cuidada, on van calar un parell de xarxes. *"Al matí següent, les vam*

BONA CAPTURA: UNA CIGALA DE BONA MIDA (CORT. FAMÍLIA DE PEDRO GOÑALONS)

IMATGES D'UN ATRE TEMPS (ARXIU PROPI)

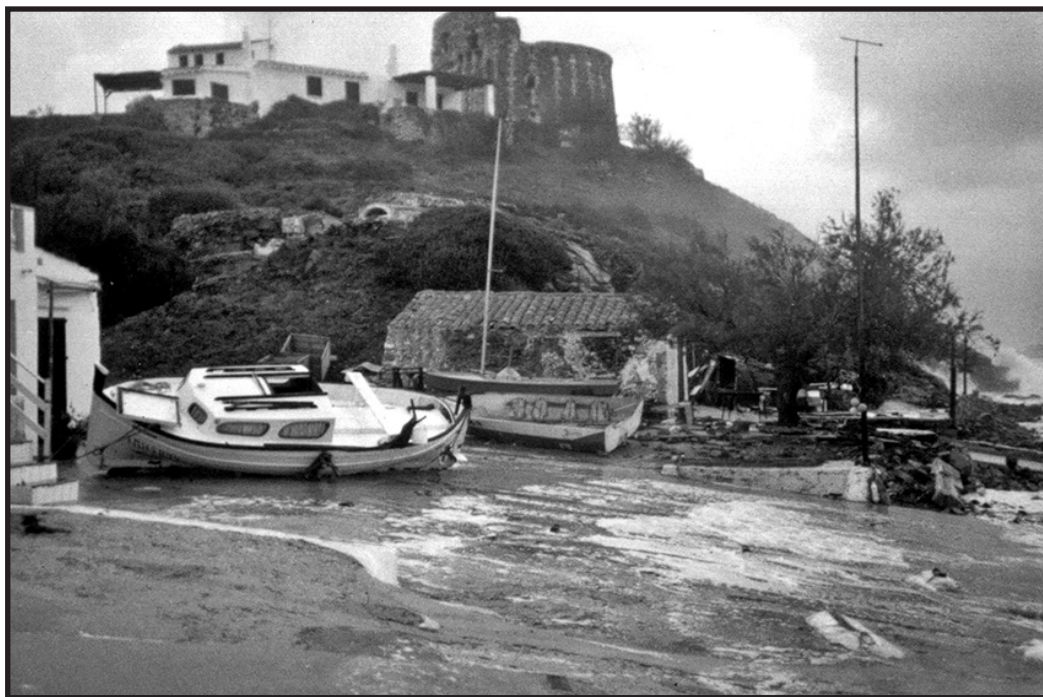
*treure plenes de mabres, sípies i tota una varietat de peix excel·lent que recordaré tota la vida. La veritat és que vam quedar espantats, perquè no sabíem que fer amb tot aquell peix, ja que érem tan sols dues persones a bord de la barca". Però com coneixien el majoral del lloc del senyor Rubió, van decidir desembarcar allà mateix. Es tractava d'un lloc de suficient confiança, ja que en Pepe, mecànic de professió, s'encarragava des de feia un quants anys juntament amb el mecànic del iot del propietari (l'**Addaya**), del manteniment i la conservació dels tres grups electrògens que hi havia per tal de dotar de corrent*

elèctric el complex d'instal·lacions i habitatges de l'espaiós lloc. Finalment, van prendre la decisió d'obsequiar amb una bona part del peix agafat al majoral, i aquest els hi va oferir, al seu torn, dues barres de gel per conservar la resta que quedava a bord, més una partida de síndries i melons. "Vam tenir gel per a un parell de dies, i melons i síndries per a

molts més. Amb el llaüt sortíem quan volíem i aturavem per fondejar allà on ens agradava. Es pot imaginar qualcú com de polít és açò? Estar independitzats de tot el món, no estar sotmesos a cap tipus d'horari, no haver de donar explica-

UNA BONA CAPTURA (CORT. FAMÍLIA DE PEDRO GOÑALONS)

TEMPORALS (ARXIU PROPI)

cions a ningú... agafaves el peix que volies i quan veies que era suficient podies dir: prou! Allò era preciós, una maravella. Vaig fer també la volta a s'illa tres o quatre vegades al costat d'en Toñín Allès, l'enginyer: unes aventures autèntiques. Unes altres vegades, anàvem amb tres barques a dormir a cala Prudent (la gent avui dia li diu cala Pudent, o Pudenta), i des de allà, a sopar a l'arenal d'en Castell. Allà hi érem en Miquel amb la guitarra, en Gerànio i d'altres. Un dia, després d'amarrar, vam anar al bar a fer un mos. El sol ja es posava i vam començar a donar regna solta als nostres cantars. En aquell local, s'hi va atracar a poc a poc la gent quan escoltava la música fins que acabava per omplir-se.

SOPARS DE VEÏNS (CORT. BERTO CERDÁ)

SOPARS DE VEÏNS (CORT. BERTO CERDÁ)

El propietari, a l'hora de partir, ens va dir que hi podíem anar a cantar cada nit! Es notava que havia fet calaix a força de consumicions, i tot gràcies a noltros!"

Un altre paratge que també solien anar amb bastant assiduitat era na Macaret, un lloc que forma part de l'entorn d'Addaia que els donava molta seguretat. Allà es trobaven amb un parent seu, en Tolomé "Moixineta", aparellador que solia anar de llagostes amb el mestre d'obres Galmés. I com allà tenia un xalet amb la seva cotxeria, si no volien dormir a bord de la barca, sabien que podien fer-ho en terra. Unes altres excursions els van dur fins a na Pregonda i Algaiarens.

A n'en Pepe també li ha tocat enfrontar-se als forts temporals que s'imposen de cop quan ja et trobes fora, enmig de la mar per haver anat a pescar. Recorda exactament tres casos que li van quedar gravats per a tota la vida: una vegada havien embarcat al llaüt i van anar fins a na Macaret amb la intenció d'anar de cranques i escamarlans, però no en van trobar cap, ni de l'una ni de l'altre, vista la qual cosa, van decidir quedar allà mateix aquell vespre per anar d'albes a la matinada següent i després tornar a sa Mesquida. Un poc abans de partir, van escoltar un veí que des d'una de les terrasses de les casetes els recomanava deixar anar amarres sense perdre temps i salpar si la seva intenció era tornar, ja que el temps pintava bastant malament. Van deixar per a un dia amb el temps millor per calar les xarxes, i van posar rumb cap a la cala. *"Però aquell motor no donava per a més. La barca era un llaüt construït per en Petrus, bastant escanyat i muntava un motor Joyca de tres cavalls, les seves possibilitats eren molt limitades. Quan ja ens trobàvem a mar oberta i a mitjana distància entre ambdós punts, va començar a bufar fort el vent de tramuntana i a caure aigua a bots i barrals, acompanyats de trons i llamps. Li vaig dir a en Toni que es protegís*

ALTRES TEMPS (CORT. FAMÍLIA DE PEDRO GOÑALONS)

SOPARS DE VEÏNS (CORT. FAMÍLIA DE PEDRO GOÑALONS)

CELEBRACIONS (CORT. FAMÍLIA DE PEDRO GOÑALONS)

SOPARS DE VEÏNS (CORT. BERTO CERDÁ)

FESTES INFANTILS. TÍPIQUES ESCENES DE XOCOLATI I COCA (CORT. BERTO CERDÀ)

FESTES INFANTILS. TÍPIQUES ESCENES DE XOCOLATI I COCA (CORT. BERTO CERDÀ)

FESTES D'ESTIU (CORT. BERTO CERDÀ)

FESTES D'ESTIU (CORT. BERTO CERDÀ)

GENT D'ANTANY (CORT. FAMÍLIA DE PEDRO GOÑALONS)

FESTES D'ESTIU (CORT. BERTO CERDÁ)

FESTES D'ESTIU (CORT. BERTO CERDÀ)

FESTES D'ESTIU (CORT. BERTO CERDÀ)

FESTES D'ESTIU (CORT. BERTO CERDÀ)

EN MIQUEL "MADONETA", UN ALTRE DELS VETERANS (CORT. BERTO CERDÀ)

FESTES D'ESTIU (CORT. BERTO CERDÀ)

FESTES D'ESTIU (CORT. BERTO CERDÀ)

FESTES D'ESTIU (CORT. BERTO CERDÀ)

FESTES D'ESTIU (CORT. BERTO CERDÀ)

FESTES D'ESTIU PELS MÉS PETITS (CORT. BERTO CERDÁ)

FESTES D'ESTIU PELS MÉS PETITS (CORT. BERTO CERDÁ)

FESTES D'ESTIU PELS MÉS PETITS (CORT. BERTO CERDÁ)

FESTES D'ESTIU PELS MÉS PETITS (CORT. BERTO CERDÁ)

FESTES D'ESTIU PELS MÉS PETITS (CORT. BERTO CERDÁ)

FESTES D'ESTIU (CORT. BERTO CERDÁ)

FESTES D'ESTIU (CORT. BERTO CERDÀ)

FESTES D'ESTIU (CORT. BERTO CERDÁ)

FESTES D'ESTIU (CORT. BERTO CERDÀ)

FESTES D'ESTIU (CORT. BERTO CERDÀ)

FESTES D'ESTIU (CORT. BERTO CERDÀ)

FESTES D'ESTIU (CORT. BERTO CERDÀ)

FESTES D'ESTIU (CORT. BERTO CERDÁ)

FESTES D'ESTIU (CORT. BERTO CERDÁ)

FESTES D'ESTIU (CORT. BERTO CERDÀ)

PERSONATGES ENTRANYABLES

MÉS REUNIONS D'AMICS (CORT. FAMÍLIA DE PEDRO GOÑALONS)

a coberta perquè amb un que aguantés la barca n'hi havia prou...". La intenció d'en Pepe era doblegar Capifort al més prest possible i, tot seguit, cercar refugi a qualsevol punt arredossat que trobesin, "...però una vegada passat Favàritx vaig decidir continuar sense aturar fins a sa Mesquida. Ens va costar bastant arribar, ja que quan la mar et ve de popa, és més perillosa que si ho fa de proa".

SOPARS DE VEÏNS (CORT. FAMÍLIA DE PEDRO GOÑALONS)

UNA BONA CALDERETA DE CIGALA (CORT. FAMÍLIA DE PEDRO GOÑALONS)

UNA BONA CALDERETA DE CIGALA (CORT. FAMÍLIA DE PEDRO GOÑALONS)

ASSEGUTS A LA FRESCA (CORT. FAMÍLIA DE PEDRO GOÑALONS)

UNA BONA CALDERETA DE CIGALA (CORT. FAMÍLIA DE PEDRO GOÑALONS)

FESTES AMB TOCS MENORQUINS (CORT. FAMÍLIA DE PEDRO GOÑALONS)

FESTES AMB DISFRASSOS (CORT. FAMÍLIA DE PEDRO GOÑALONS)

Mahón (Menorca). — Esculis de cala Mesquida.

Un altra vegada, havia anat a pescar amb n'Abelardo "Cisterna" cap als serrans grossos. *"Vaig veure que el cel apuntava un aspecte dolent, pel que li vaig dir a n'Abelardo que plegués el volantí ràpidament. 'Mira a tramuntana o més cap a ponent i veuràs la que ens ve', li vaig dir".* No hi va haver necessitat de repetir-ho i tots dos van recollir els seus aparells ràpidament. *"Però no ens va bastar el temps, perquè quan ens trobàvem ja navegant, va començar a refermar de mala manera el temporal fins un punt que no ens deixava avançar. Aquella era una barca a la qual l'hi havia posat el motor d'un cotxe d'uns cinc cavalls i quan el vaig voler accelerar es va aturar. I ja ens tens traient els salvavides, però per fortuna, a un dels intents successius que vam fer, vam aconseguir arrencar-lo de nou i continuar. Aquella va resultar també una experiència per no oblidar. Record que quan vam desembarcar en terra les cames em tremolaven exageradament".*

I no hi ha dues sense tres: *"En un altra ocasió, m'en vaig anar amb en Nito "Cisterna" a la quinta punyeta a pescar serrans grossos. Pel que respecta a l'illa, ens trobàvem en el través de sa Galera. El cel es va encapotar de cop i va a començar a desserrar una tempesta amb vent, aigua, llamps i trons, i encara desconec com vam poder arribar a terra aquell dia".* En Pepe considera que la mar s'ha de respectar. Avui ja no s'arrisca tant: *"L'experiència et va forjant a través dels anys i dels fets. Per què t'has d'arriscar a passar pena? A la mar no hi ha lloc per als valents, per a tot aquell que presumeix de fatxenda, la mar li obre un forat, el tapa i aquí s'acaba tot. A mi sempre em diuen que veig massa coses i és que sempre tenc un ull mirant cap amunt i l'altre cap avall, vigilant el cel i la mar".*

UNA PORECIOSA CORTIDA DE SOL (CORT. JOSÉ CERDÁ FORTUNY)

FESTES AMB BONA MÚSICA: MOMENTS A COR (IMATGES D'ARXIU)

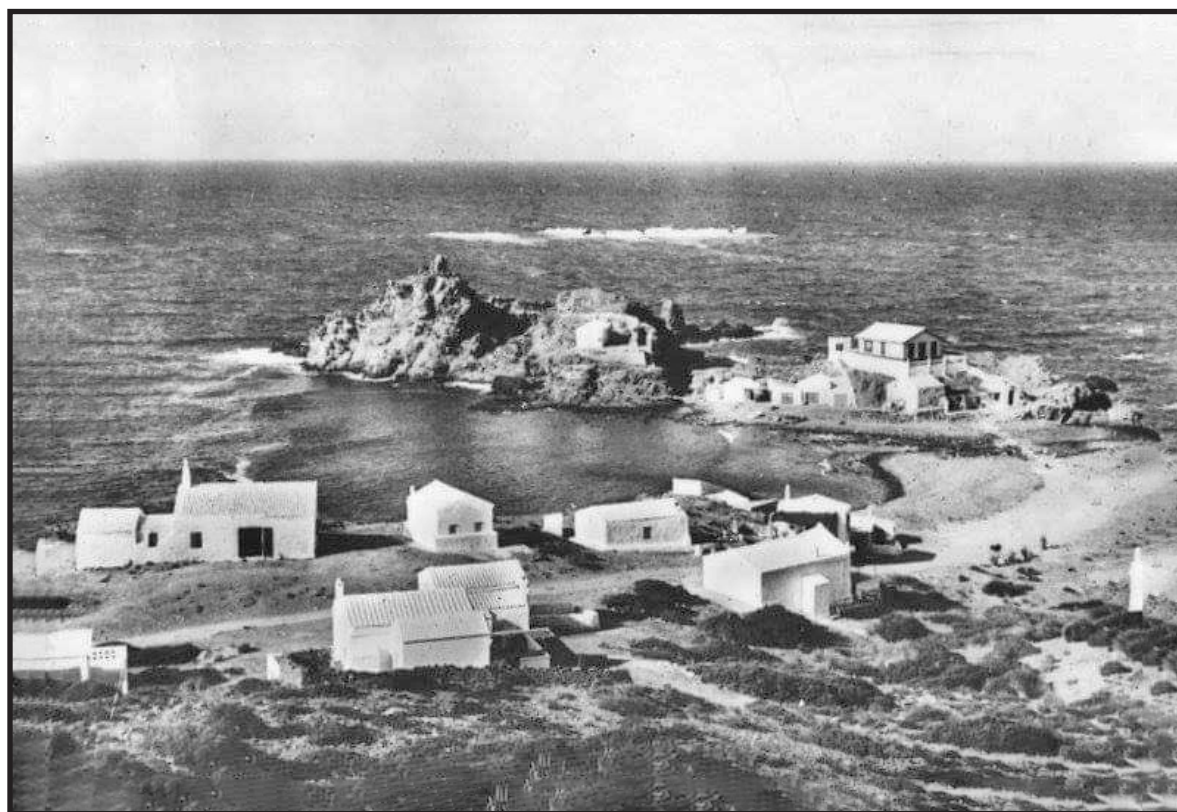
SORTIDA DE SOL (CORT. JOSÉ CERDÁ FORTUNY)

EXPOSICIONS D'ART (CORT.FERNANDO SANJUÁN)

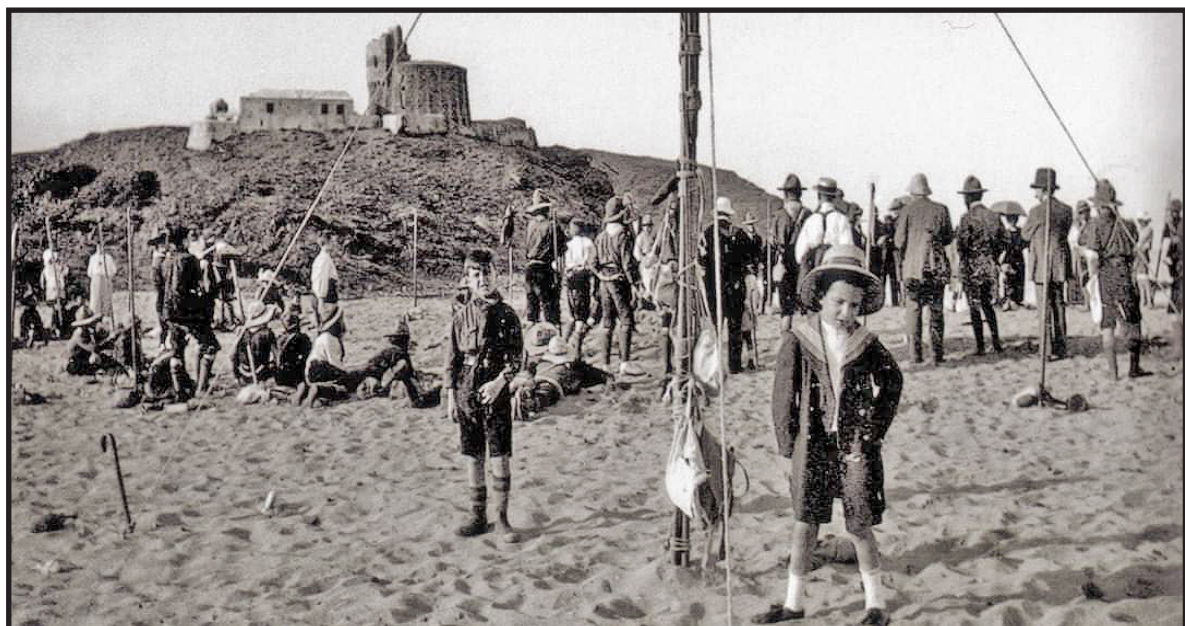
PRECIOSA PERSPECTIVA (CORT. JOSÉ CERDÁ FORTUNY)

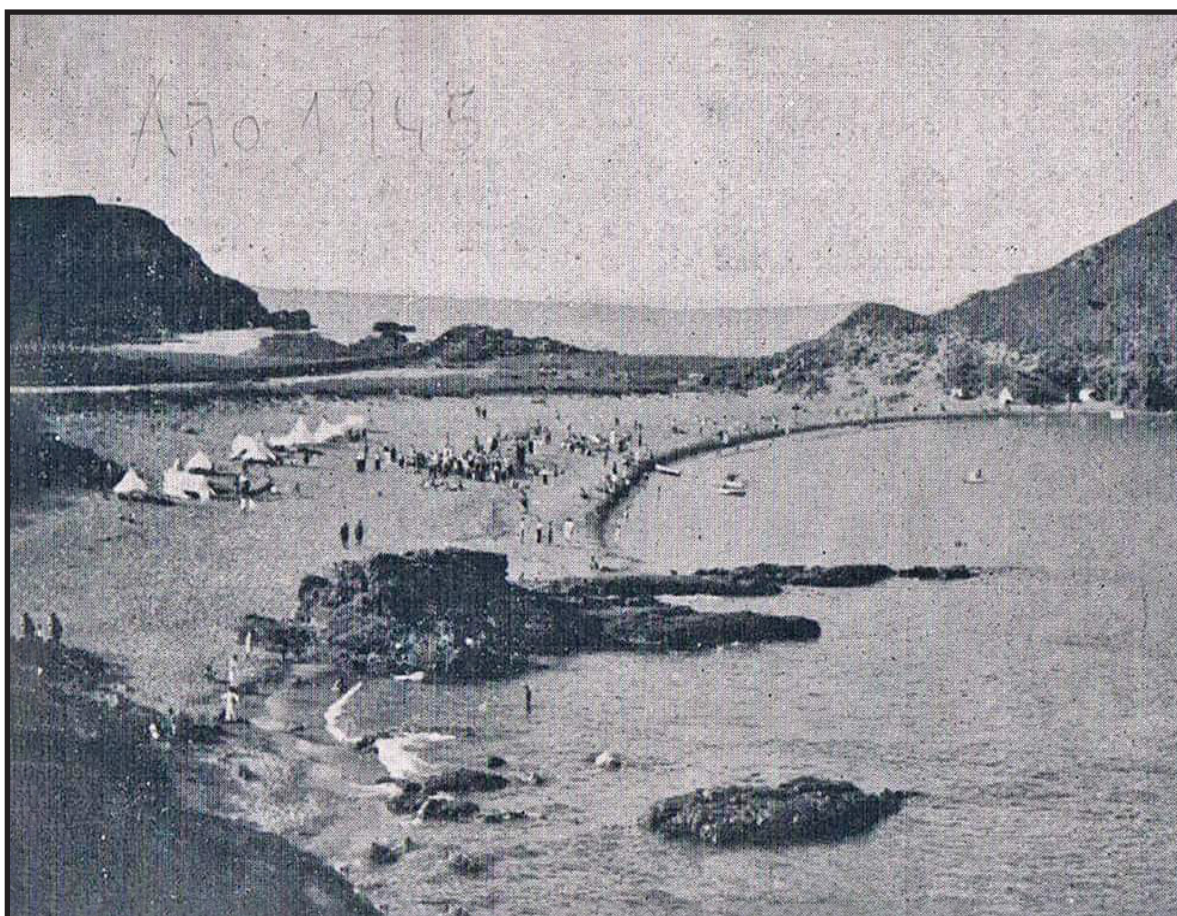

IMATGE D'ÈPOCA (CORT. ISAAC OLIVES)

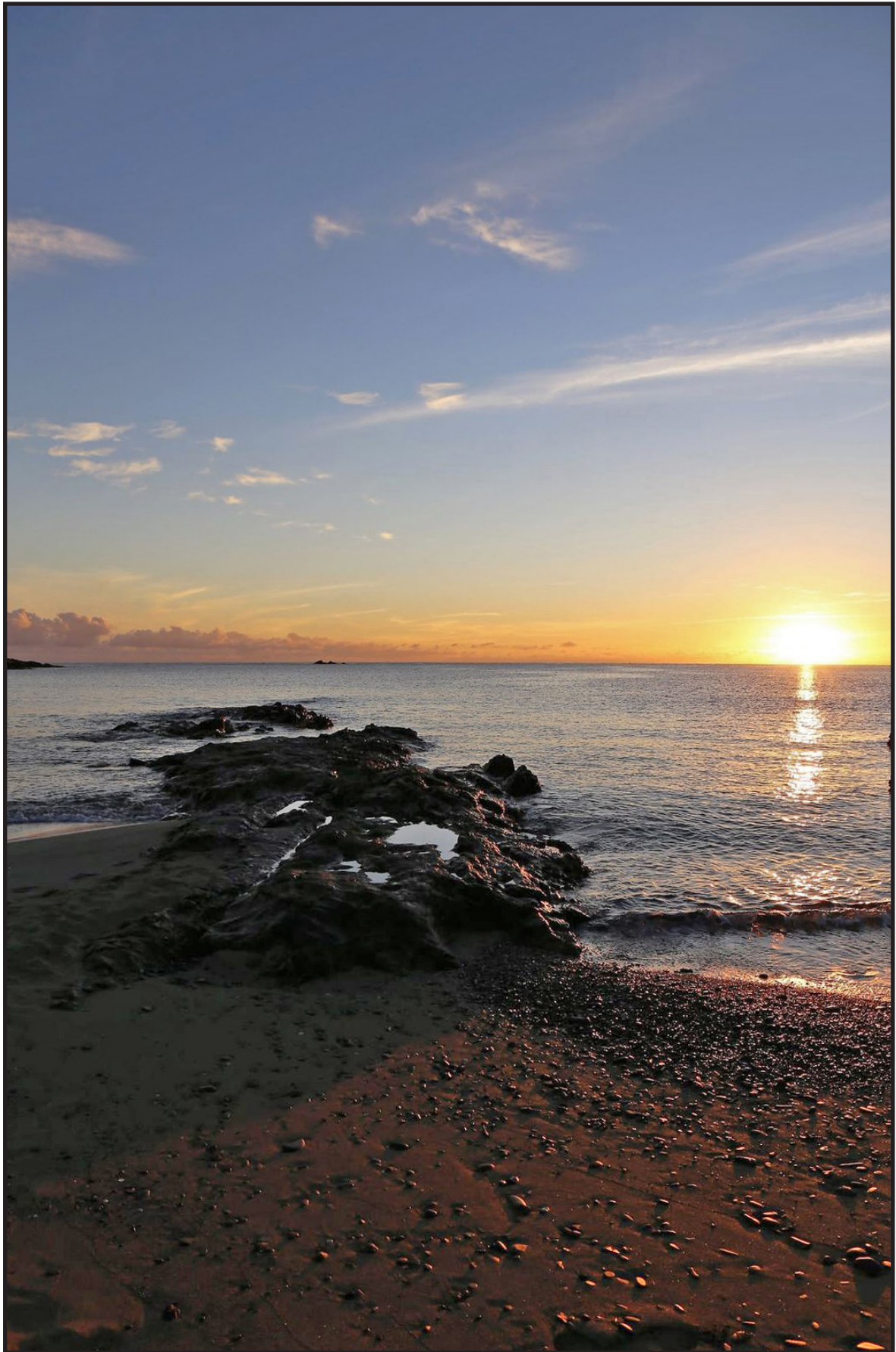

IMATGE DES BLOCAO RECONVERTIT EN CASETA (CORT. ISAAC OLIVES)

IMATGES DE LA PRESENCIA DE LES ANTIGUES COLÒNIES D'ALUMNES
ANY 1945 (NO CONFIRMAT) (FOTOS ANTIGUAS DE MENORCA)

Una platja estimada pels ecologistes

La platja de sa Mesquida i els seus voltants tenen una gran bellesa paisatgística, donada la seva originalitat geològica, que es combina amb l'aparició de nombrosos microclimes que permeten l'existència en una zona de 120 hectàrees on conviuen 12 comunitats vegetals diferenciades i relacionades entre elles. Aquesta riquesa botànica amb presència d'endemismes a nivell d'artròpodes (crustacis i coleòpters), principalment. La campanya empresa el seu dia pel GOB Menorca pretén la regeneració d'una zona dunar després de, durant molts anys, patir i estar sotmesa a una progressiva degradació derivada del pas i estacionament de vehicles a la mateixa platja.

Ja es va intentar portar a cap una empresa molt similar feia pocs anys, però l'idea va ser un fracàs per manca de suficient aparcament que permetés tancar la platja del trànsit rodat indiscriminat. I es que l'Arenal Gran és una platja que es troba sotmesa sempre als efectes capritxosos de la naturalesa, de manera que després dels temporals de tramuntana sol quedar llisa i perfecta amb el que es refereix a l'arena. Per contra, l'arribada d'un fort temporal de xaloc acabarà per retirar-la deixant-la descarnada i amb diverses zones de penya al descobert. És el que sol passar freqüentment i per això es pretenia afiançar el màxim l'arena en el seu lloc.

PANORÁMICA DE LA PLATJA I LA BAIXADA (CORT. ISAAC OLIVES)

SEMBRA DE BORRÓ (*AMMOPHILIA ARENARIA*) (CORT. GOB)

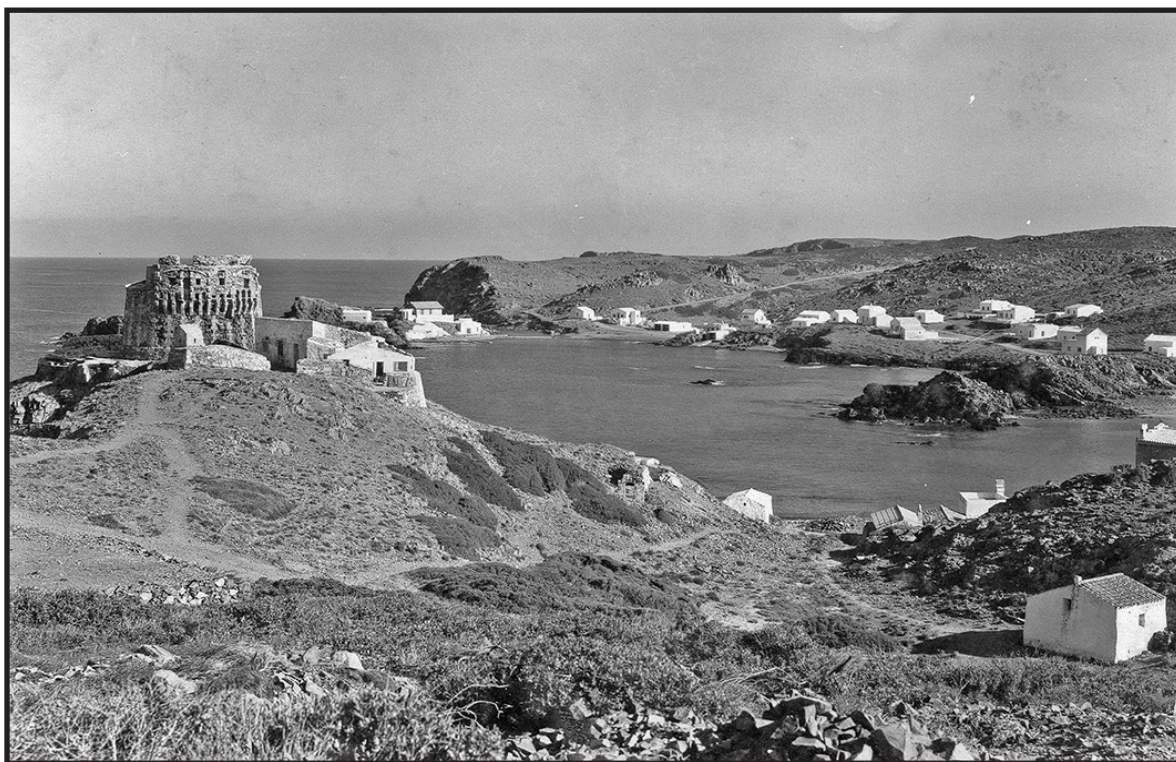

DETALL DE LA INTERVENCIÓ (CORT. GOB)

En 2005 es va portar a terme la reordenació d'usos d'aquest àrea, i així avui es disposa d'un aparcament habilitat fora de la zona dunar (abans d'arribar a la platja pròpiament dita), per la qual cosa resultava procedent tornar a intentar recuperar la vegetació típica i necessària que pugui sustentar i conformar novament el sistema natural de dunes. El projecte ha contemplat la sembrada de borró (*Ammophila arenaria*), una planta que ja s'ha experimentat amb èxit en altres actuacions de regeneració dunar en l'illa i d'exemplars de tamarells (*Tamarix sp.*). La zona sembrada ha

PERSPECTIVA DE LA COLÒNIA (ARTEFOTO)

ALTRE IMATGE D'ÈPOCA (CORT. ISAAC OLIVES)

MEMBRES TREBALLANT EN LA RECUPERACIÓ (CORT. GOB)

UN ALTRE PERSPECTIVA DELS MEMBRES EN LA RECUPERACIÓ (CORT. GOB)

ALZINA MENORQUINA (MAGDA CLOPÉS (IMATGES DE MENORCA)

BORRÓ (AMMOPHILIA ARENARIA) (CORT. FAMÍLIA DE

BORRÓ (*AMMOPHILIA ARENARIA*) (WIKIPEDIA)

MATA (*PISTACIA LENTISCUS*) (ARTEFOTO)

ALADERN (*RHAMNUS ALATERNUS*) (ARTEFOTO)

CARD PANICAL MARÍ (*ERYNGIUM MARITIMUM*) (ARTEFOTO)

CIRERETA DEL BON PASTOR (*RUSCUS ACULEATUS*) (ARTEFOTO)

FONOLL MARÍ (*CRITHMUM MARITIMUM*) (ARTEFOTO)

MURTA (*MYRTUS COMMUNIS*) (ARTEFOTO)

ARITJA (*XMILAS ASPERA*) (ARTEFOTO)

VIDALBA (*CLEMATIS CIRRHOSA*) (WIKIPEDIA)

ALZINA (*QUERCUS ILEX*) (ARTEFOTO)

ESTÉPERA (*CISTUS MONSPELIENSIS*) (ARTEFOTO)

ULLASTRE (*OLEA EUROPAEA SYLVESTRIS*) (ARTEFOTO)

quedat delimitada i protegida per un sistema de pilones de llenya ajuntats mitjançant una corda formant una tanca que queda molt integrada a dins del paisatge. Amb referència a la vegetació de l'entorn en general, cal citar que està representada per una formació d'ullastre (*Olea europaea sylvestris*), mata de llentrisca (*Pistacea lentiscus*), trompera (*Ephedra fragilis*), card panical marí (*Eryngium maritimum*), cirereta del bon pastor (*Ruscus aculeatus*), diverses famílies d'estèperes (*Cistus monspeliensis*), aladern (*Rhamnus alaternus*), aritja (*Smilax aspera*), vidalbes (*Clematis cirrhosa*), fonoll marí (*Crithmum maritimum*) i murta (*Myrtus communis*). Més enfora de la mar, damunt sols més potents, podem trobar qualche alzina (*Quercus ilex*).

I pel que fa a la fauna, aquesta es troba present mitjançant la granota (*Hyla meridionalis*), la baldritja gran (*Calonectris diomedea*), el corb marí (*Phalacrocorax aristotelis*) i la encisadora àguila peixatera (*Pandion haliaetus*). S'han portat a terme igualment, diverses jornades amb la col·laboració de voluntaris per a eliminar diverses praderies de la cèlebre "patata frita" (*Carpobrotus edulis*), una planta invasora procedent de Sudàfrica que colonitza diversos sectors de l'illa ja fa algunes dècades.

L'execució d'un programa de protecció de la flora menorquina, impulsat pel Consell Insular de Menorca amb fons LIFE europeus, ha aconseguit una disminució molt considerable de *Carpobrotus* a la costa illenca.

PATATA FRITA. DETALLE (*CAROBROTUS EDULIS*)

VOLUNTARIS ELIMINANT PRADERÍES DE “PATATA FRITA” (DIARI MENORCA)

RECUPERACIÓ DEL SISTEMA DUNAR (DIARI MENORCA))

RECUPERACIÓ DEL SISTEMA DUNAR (DIARI MENORCA)

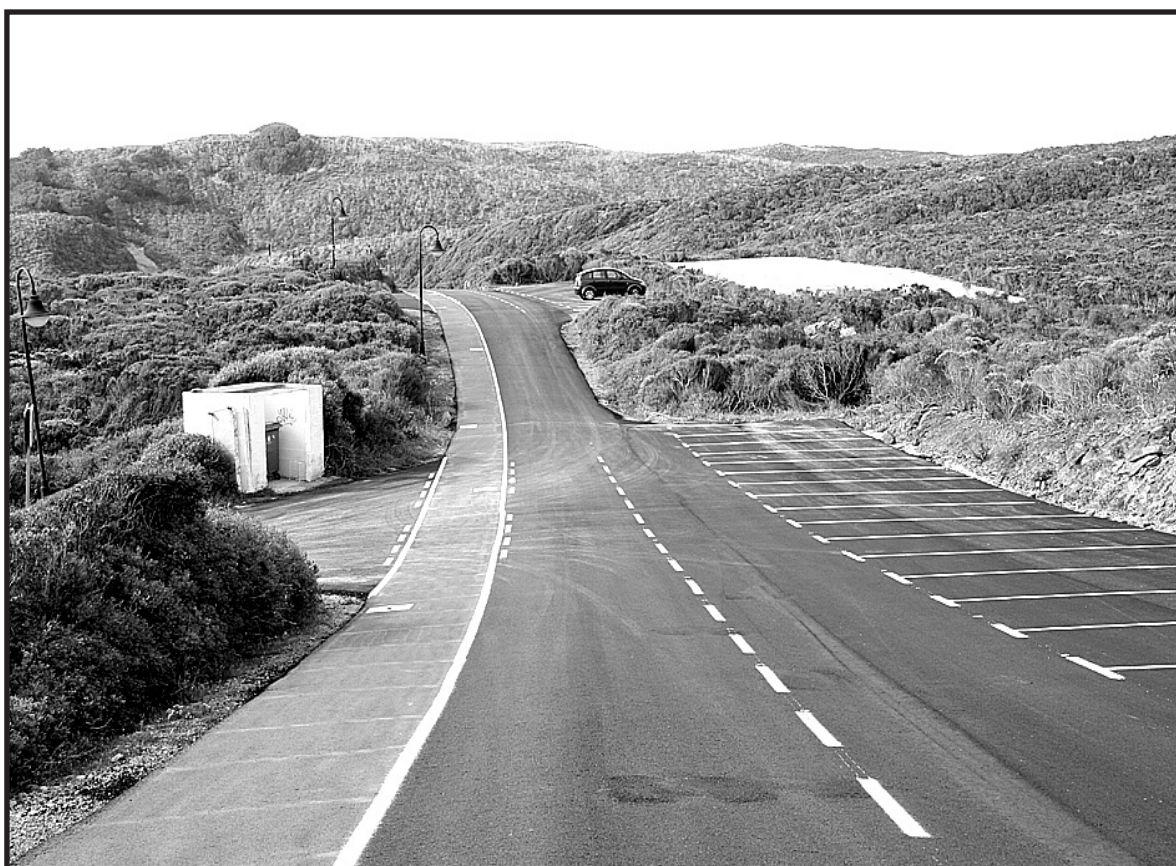

RECUPERACIÓ DEL SISTEMA DUNAR (DIARI MENORCA)

RECUPERACIÓ DEL SISTEMA DUNAR (DIARI MENORCA)

**NOU APARCAMENT DE COTXES I EL·LIMINACIÓ DEL TRÀNSIT RODAT FINS A LA PLATJA
(DIARI MENORCA)**

TEMPORALS (DIARI MENORCA)

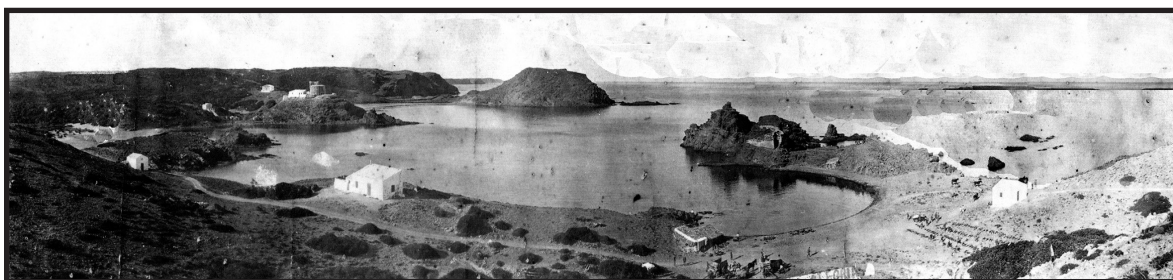
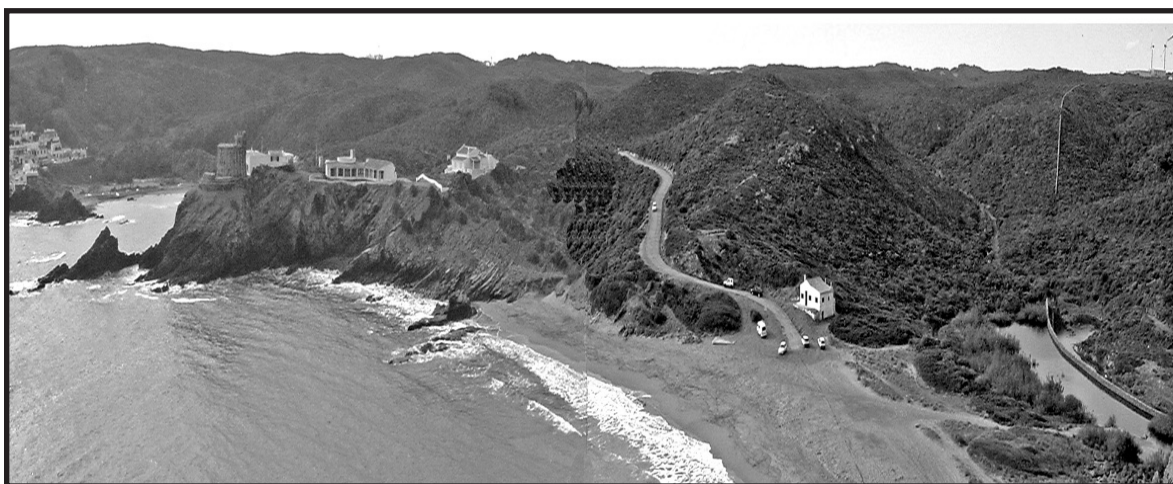
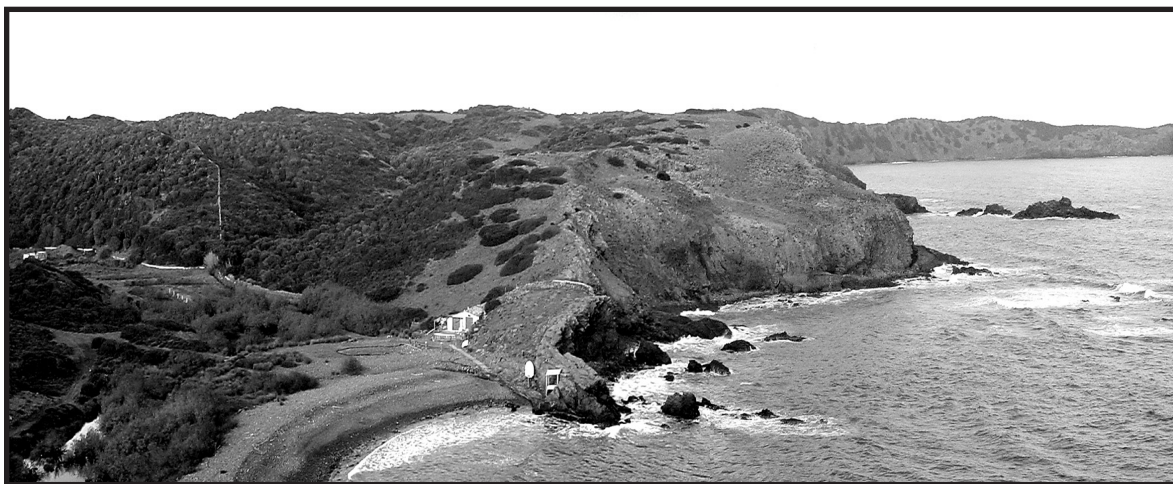
TEMPORALS (DIARI MENORCA)

TEMPORALS (DIARI MENORCA)

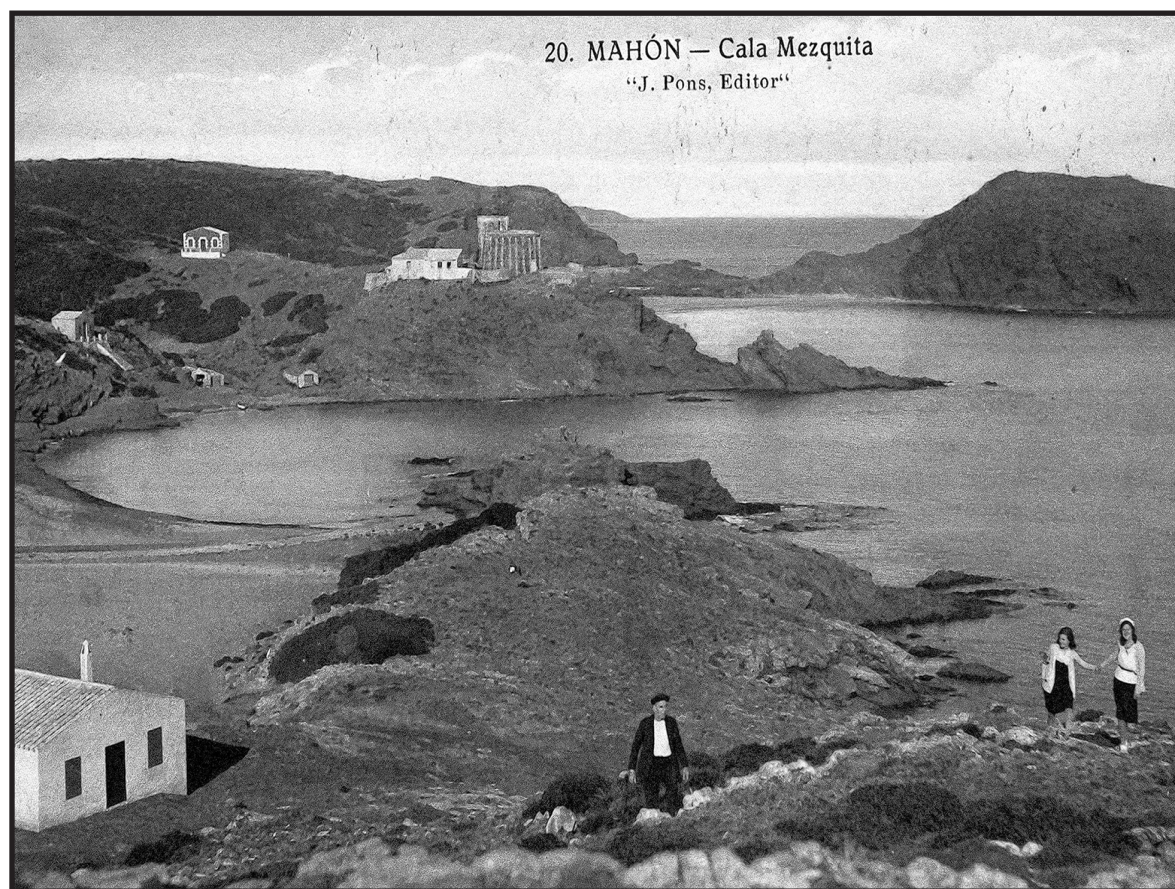
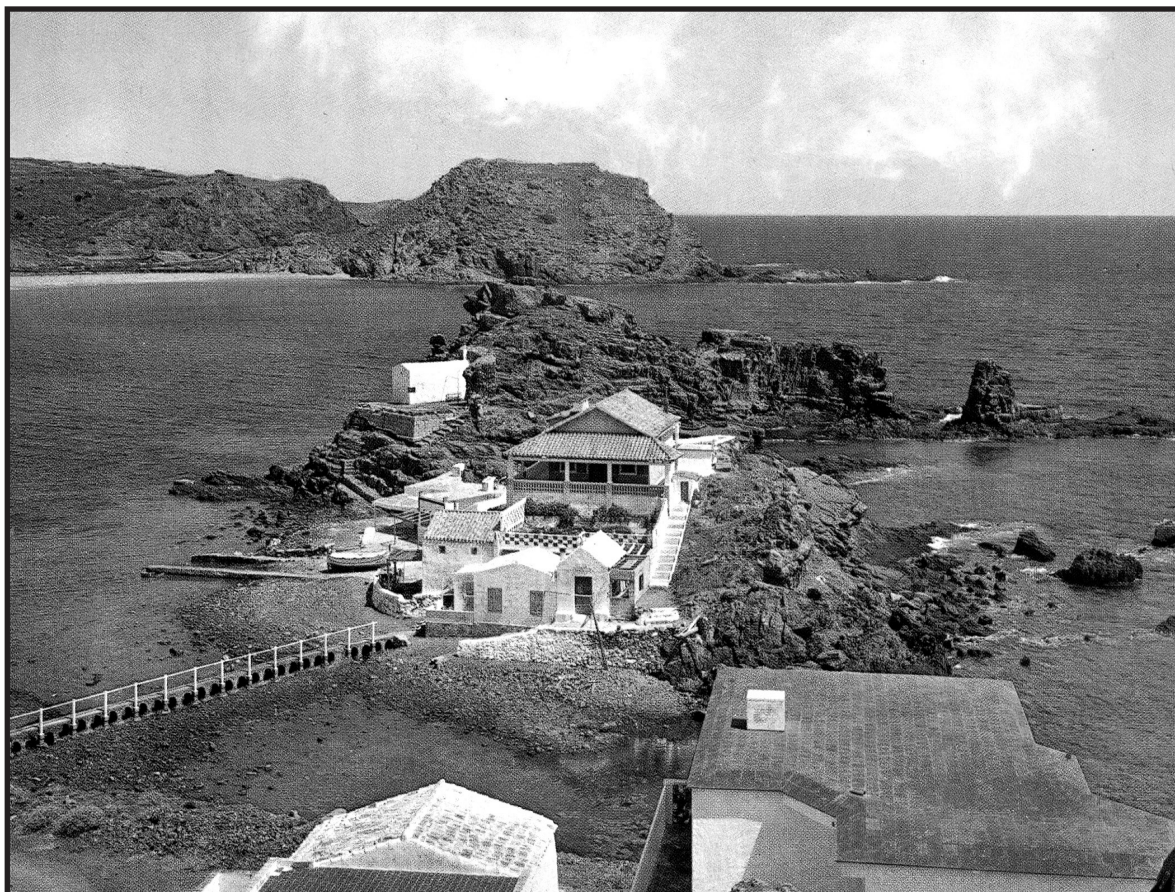

PANORÀMIQUES DE SA MESQUIDA I ENTORN (CORT. ISAAC OLIVES)

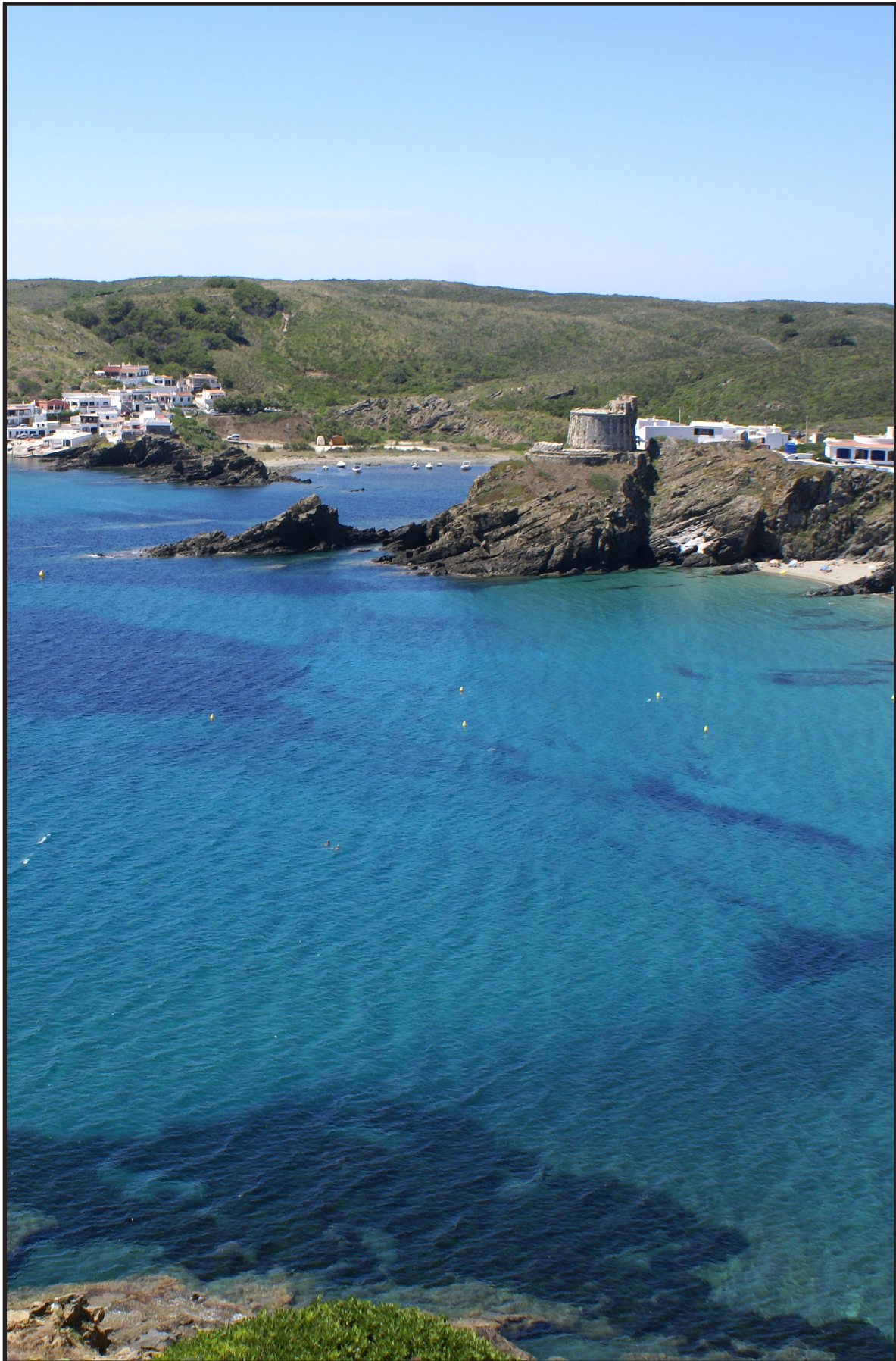
PANORÀMIQUES DE SA MESQUIDA I ENTORN (CORT. ISAAC OLIVES)

PANORÀMIQUES DE SA MESQUIDA I ENTORN (CORT. ISAAC OLIVES)

LA PLATJA I ZONA RECUPERADA POR GOB (ARTEFOTO)

PANORÁMICA DES DEL CIM DES PA GROS (ARTEFOTO)

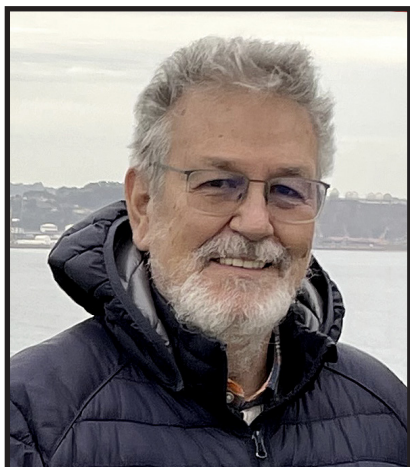
PANORÀMICA BANDA DE LLEVANT (ARTEFOTO)

ELS ESCULLS D'EN MESQUIDA (ARTEFOTO)

L'autor

Des de l'any 2000, Alfonso Buenaventura, nascut a Es Castell el desembre de l'any 1947, va ser col·laborador setmanal del diari "Menorca" en temes marítims i portuaris i també ha intervingut i col·laborat puntualment en altres temes típicament menorquins, així com en altres publicacions, programes de TV i ràdio. Des de setembre de 1988 fins a desembre de 2000 va dirigir la revista interna de difusió social del Club Marítim i l'any 1995 va publicar una base de dades en dos toms sobre la història dels primers 50 anys de la veterana societat nàutica maonesa. L'any 1995, amb el suport de la Fundació Rubió Tudurí Andrómaco, va publicar una recopilació històrica sobre el Llatzeret de Maó sota el títol "El Lazareto de Mahón. Notas históricas" i l'any 1998 va publicar l'obra "Naufragios i siniestros en la costa de Menorca". També l'any 1998 va publicar l'obra "Menorca. Atlas Náutico", que ofereix tota la informació necessària per a aquells que es dediquen a navegar per la costa de l'illa, mentre que l'any 2001 publicava la guia "La Reserva Marina del Norte de Menorca", donant a conèixer les singularitats d'aquesta particular zona marítima menorquina. L'any 2002 publicava la guia i el planell per al visitant de "L'Albufera des Grau" i l'any 2003 apareixia la seva obra sobre el cavall, la gallina, l'ovella i la vaca menorquins, sota el títol de "Las razas autóctonas de Menorca". L'any 2004 llança un nou "Menorca. Atlas Náutico", que inclou una guia per al submarinisme i noves informacions i cartes de la costa. El mes d'abril de 2007 apareixia la seva obra "Menorca. Caballos y tradición popular", amb referència al món del cavall i el seu protagonisme en les festes menorquines, de Sant Joan a Ciutadella, i patronals en la resta de les poblacions. Finalitzant aquest mateix any publicava el primer volum de la sèrie "Menorca. Illa, mar i homes" (en català) i l'any 2008 la història de l'agència de consignacions marítimes F. J. Cardona Trémol S.L., sota el títol de "125 años de ilusiones compartidas 1883-2008". El mateix any publica la guia "Ciutadella de Menorca. Las fiestas de Sant Joan". També publicava el 2n volum de la col·lecció "Menorca. Illa, mar i homes". El 22 de febrer de 2010 iniciava un blog en la web sota el títol "Menorca, isla sin par" (bilingüe català-castellà) destinat a publicitar l'illa de Menorca en tots els seus vessants posant un punt i final a la seva etapa de publicació de llibres divulgatius. El 18 de gener de 2011 publica la 3a edició de l'obra "Naufragios y siniestros en la costa de Menorca" notablement ampliada que, per primera vegada, es presentava de forma digitalitzada i penjada en la xarxa en forma de blog actualitzable sota el títol "Naufragios y siniestros de Menorca" a disposició de tot el públic i dependent del principal "Menorca Atlas Náutico". El 23 de gener de 2011 iniciava la publicació en forma de blog penjat en la xarxa i sota el títol "Puerto de Mahón, siglo XX" de tots els articles (augmentant el nombre d'imatges antigues que en el seu moment no van poder incloure's en l'edició de paper per raons d'espai), que van anar apareixent durant gairebé deu anys en les pàgines del diari insular "Menorca". El 21 de juny de 2011 obria un nou blog amb el títol "La Cocina de vorera" (La cocina de ribera), també bilingüe català-castellà, destinat a recollir totes les receptes recollides de pescadors i gents de tots els ambients durant l'etapa d'entrevistes efectuades en les seves

diferents publicacions a fi de posar-les a la disposició del gran públic. El 4 d'agost de 2011 iniciava un blog fotogràfic sota el títol "Menorca a través de tus ojos" i el 18 de març de 2012 penjava en la xarxa la 4a edició del seu derroter "Menorca. Atlas Náutico", notablement ampliat quant a contingut, imatges i digitalitzat, al mateix temps que actualitzable per subscripció gratuïta per al navegant interessat, i amb la idea de convertir-lo en la guia nàutica total de l'illa de Menorca. La importància que va adquirint el portal "Menorca Atlas Náutico" obligarà a anar tancant gradualment els blogs "Menorca, isla sin par", "Menorca a través de tus ojos", "La cuina de vorera" i altres projectes. Els seus continguts s'aniran incorporant al nou portal o quedaran en arxiu pendants d'una futura ubicació. A l'abril de 2012 penjava en la xarxa el contingut de l'obra "El Lazareto de Mahón" notablement ampliat i a la fi de 2012 s'obrien les pàgines en Facebook de "Menorca Atlas Náutico", "Naufragios y siniestros de Menorca", "Puerto de Mahón, Sigle XX" y "Lazareto de Mahón", i en Tweeter, "Menorca Atlas Náutico". 2014 suposarà l'any de la reconversió: "Menorca Atlas Náutico" aglutina a "Naufragios y Siniestros de Menorca" y "Puerto de Mahón, Siglo XX", qui al seu torn ha fet el mateix amb "Lazareto de Mahón", encara que conservant totes les seves estructures originals i deixant tan sols una única pàgina -tant en Facebook com en Tweeter- que anuncia totes les actualitzacions: "Menorca Atlas Náutico". La raó: en 28 mesos s'han depassat les 67.000 consultes. Al propi temps es dona pas a l'ampliació de col·laboradors tant gràfics com d'articles adquirint la guia la categoria de "comunitat". 2015 ho serà el de la seva expansió amb una total remodelació de la seva estructura, amb addició de nous blocs i seccions una vegada superades les 120.000 consultes que, avui, arriba als 315.172 visitants. En els anys següents apareixeran la "Biblioteca Marítima Menorquina", "El mundo del Caballo en Menorca", "Cruceros en Mahón", "El mundo de la Pesca en Menorca" i, ara, "Menorca clàssica" juntament amb el seu net Marc, un blog dedicat a oferir la Menorca no recollida en les obres i espais anteriors. Els blogs es simultanen al costat de la redacció de la història del "Castillo de San Felipe" y altres articles. Finalment, el mes d'octubre de 2024, tots els blogs son passats a "Menorca Atlas Náutico" y, aquest, a la web oficial de la **Fundació Rubió Tudurí Andrómaco**.

Poden ser consultats i baixats tots els llibres recollits a la **Biblioteca Marítima Menorquina** des del link:

<https://atlasnautico.fundaciorubio.org/es/inicio>

